

Vilém D.Schneeberger

Lid zvaný metodisté

Příběhy vážné i méně vážné

Praha 2005

Sestavil ThDr. Vilém D. Schneeberger

© Evangelická církev metodistická

Ilustrace Alfréda Kobela

1. vydání

Praha 2005

ISBN 80-7356-009-7

Slovo úvodem

Celý náš život sestává v podstatě z příběhů. Příběhy vyprávíme, na příběhy si vzpomínáme a příběhy také rádi posloucháme. Když John Wesley zachytil ve svém *Deníku* průběh metodistického probuzení v Anglii a v Irsku, učinil to tak, že vyprávěl příběhy. To činí z *Deníku* podnes napínavou a zajímavou četbu. Koneckonců i Ježíš vyprávěl v podobenstvích příběhy a evangelia jsou v podstatě sbírkou příběhů, které přibližují Ježíšův život a Ježíšovu zvěst.

Příběhy jsou obrazy, které charakterizují postavu nebo událost, a tak je přibližují posluchači a čtenáři. Reakce jednáících postav odhaluje jejich charakteristické rysy. Poznáváme skryté motivy a kořeny jejich jednání. Příběhy jsou výstižnou a názornou zkratkou. Příběhy jsou také povzbuzením pro čtenáře. Konkrétní reakce na nebezpečné nebo složité situace působí jako dobré příklady. Povzbuzují k odvážným krokům víry. Ve srovnání s jednáícími postavami pak také často vynikne naše nedůslednost a povrchnost, náš nedostatek odvahy spolehnout cele na Boha. V tom nám jsou napomenutím.

I ke vzniku jména „metodisté“ se váže příběh. Na počátku třicátých let 18. století žila na univerzitě v Oxfordu skupina studentů, která začala brát svou víru vážně. Pravidelně se denně scházeli k četbě Bible a k modlitbám a učili se zacházet hospodárně se svým časem. To vyvolalo u ostatních studentů posměch a ti jim pro jejich systematické uspořádání života začali říkat metodisté. John Wesley se nakonec s tímto označením smířil a vykládal je tak, že nemá jinou metodu než metodu Písma.

Příběhy jsou často úsměvné, avšak i za úsměvností vyniká hluboká vážnost. Inspirací k napsání této sbírky byla kniha dr. Eugena Thieleho, *Gottes Kavallerie* (Boží kavalérie), která vyšla roku 1960 v Gotthelf-Verlag, Zürich. Příběhy pak byly doplněny z mnoha dalších pramenů.

V.D.S.

Na epworthské faře

Nedlouho poté, co Samuel Wesley (1666 – 1735), otec Johna a Charlese, skončil svá teologická studia a opustil univerzitu, stal se spolu s Johnem Duntonem a Richardem Saultem spoluvydavatelem časopisu. Tito tři redaktoři se scházivali ve Smithově kavárně v Londýně. Jednou byla v lokále hlučná společnost. Mezi nimi vynikal gardový důstojník, který hrozně klel. Wesley se tím cítil dotčen a poprosil číšníka o sklenici vody. Když ji číšník přinesl, řekl nahlas, aby to ostatní slyšeli: „Doneste tu vodu tomu pánovi v červeném kabátci a poproste ho, aby si vypláchl ústa, když tak hrozně klel.“

Sotva to Wesley dořekl, důstojník vyskočil a chystal se dát mladému duchovnímu za vyučenou. Jeho přátelé měli lepší vychování. Zadrželi ho a napomenuli: „Vy jste to byl, plukovníku, kdo začal, vždyť víte, že je urážkou klít v přítomnosti duchovního.“

Uběhlo mnoho let. Jednoho dne se Samuel Wesley procházel v parku. Tu k němu přistoupil cizí člověk a zeptal se, zda si na něho pamatuje. Wesley si nevzpomínal a tak mu ten člověk připomněl onu příhodu v Smithově kavárně. A potom dodal: „Od té doby jsem, díky Bohu, zanechal klení a všeho, co by uráželo Boží majestát. Jsem rád, že vás vidím, a nemohu než poděkovat vám a Bohu za to, že jsem vás tehdy potkal.“

*

Samuel Wesley si svou přímou povahou a také svými politickými postoji nadělal mnoho nepřátel. Jeho protivníci škodili jeho dobytku, dvakrát mu vyhořela fara, podpálena nenávisťnými žháři, a nakonec se jim podařilo dostat zadluženého duchovního na tři měsíce do vězení pro dlužníky. Když nastoupil trest, měl pouhých deset šilinků, jeho žena neměla ani tolik.

Z vazby napsal svému příteli arcibiskupu Sharpemu v Yorku: „Nemám nejmenší pochybnosti, že zde mohu působit dobro, v tomto sboru možná víc než ve svém vlastním. Ve srovnání s mým dosavadním životem je vězení přímo rájem.“

Samuel Wesley využil čas ve vězení Lincoln Castle tak, že se pastoračně věnoval svým spoluvězňům.

*

V době, kdy byl Samuel ve vězení, se arcibiskup z Yorku zeptal jeho ženy Susanny Wesleyové (1669 – 1742): „Řekněte mi, paní Wesleyová, měla jste někdy skutečnou bídu, musela jste někdy hladovět?“

„Hladovět vlastně ne, mylorde. V tomto smyslu jsme nedostatek neměli. Ale dá to velkou námahu sehnat jídlo, abychom se najedli, a potom je zaplatili. Myslím, že shánět jídlo za takových okolností je skoro stejné, jako nemít žádné.“

Arcibiskup se zamyslel a řekl: „Máte zcela pravdu.“

Druhého dne dostala Susanna od něho peněžitý dar, který ji zbavil největších starostí.

*

Susanna měla velkou rodinu. Narodilo se jí celkem devatenáct dětí, zdaleka ne všechny se však dožily věku dospělosti. Dětská úmrtnost byla v té době značná. A všechny děti sama doma vyučovala, naučila je číst a psát a základům vzdělání.

John ji v pozdějších letech požádal, aby mu sepsala základní pravidla, která zachovávala při výchově rodiny. Tam také vylíčila, jak začala děti vyučovat. „Každé dítě mělo den na to, aby se naučilo abecedu, a zvládly to všechny, kromě Molly a Nancy; ty potřebovaly den a půl, než se ji naučily dokonale. Kvůli tomu jsem je pokládala za velice hloupé. Avšak když jsem zjistila, jak dlouho se mnohé děti učí slabikář, změnila jsem svůj názor. Hodnotila jsem je tenkrát tak, protože se ostatní učily velice rychle.“

*

Susanna si během týdne vyhradila každý večer pro jedno nebo dvě děti, aby s nimi mluvila osobně o jejich problémech. John ještě po letech vzpomínal na tyto večery. Ale ani potom její pastýřská péče nekončila. Johnovi napsala v jednom dopise:

„Nejsi si jist, zda některá zábava je dobrá nebo špatná, zda některá činnost je nevinná nebo škodlivá? Pak platí: Cokoli oslabuje tvé chápání, zraňuje citlivost tvého svědomí, zatemňuje výhled k Bohu nebo ti bere radost z duchovních věcí, zkrátka cokoli posiluje nadvládu tvého těla nad duchem, je pro tebe hříchem, i kdyby to samo o sobě bylo nevinné.“

*

V únoru 1709 vyhořela fara v Epworthu, kde se John Wesley narodil. Členové rodiny taktak unikli smrti. Ve zmatku, který při vypuknutí ohně nastal, úplně zapoměli na malého Jackieho, jak Johnovi říkali.

Položený otec se několikrát pokusil vystoupit po hořících schodech do dětské ložnice, aby ho zachránil, schody se však pod ním propadly. Ohrožené dítě zjistilo, že mu hoří postel, a uteklo k oknu. Dva sousedé, z nichž si jeden stoupl druhému na ramena, vyrvali malého Jackieho ze zkázy právě ve chvíli, kdy se hořící střecha zřítila do pokoje. Všechno bylo ztraceno, nábytek, šatstvo, cenné knihy a rukopisy. Otec svolal zachráněnou rodinu a řekl: „Poklekněme a poděkujme Bohu; daroval mi všech mých osm dětí, jsem dosti bohatý!“

O malém Johnu se potom mluvilo jako o „oharku vyrvaném z plamenů“. Vděčná matka zasvětila zázračně zachráněné dítě službě Bohu. Napsala: „Chci se více než dosud věnovat obzvlášť pečlivě duši tohoto dítěte, které jsi tak milostivě zachoval, abych do jeho mysli vštíplila zásady pravého náboženství a pravé ctnosti. Pane, dej mi milost, abych tak činila upřímně a moudře, a požehnej mou snahu úspěchem.“

*

Rodina faráře Samuela Wesleyho neustále zápasila s finančními problémy. John mohl studovat v Londýně a v Oxfordu jen díky stipendiím, která dostal jako vynikající žák a student. Ve čtvrtém roce studia v Oxfordu napsal své matce, že jednomu jeho příteli ukradli přímo na silnici klobouk a paruku, a dodal: „Před takovými živly jsem víceméně bezpečný, neboť pokud mne neodnesou rovnou celého i s vlasy, nebudou ze mne mít valný užitek.“ Nenosil totiž žádnou paruku a nechal

si růst dlouhé vlasy, aby ušetřil za holiče. Tato šetrnost mu zůstala do konce života, i když později neměl nedostatek.

*

Otec Samuel předpověděl nedlouho před svou smrtí, že přijde duchovní probuzení. Řekl: „Křesťanská víra jistě bude obživena v tomto království; vy to zažijete, já už ne.“ Bylo to prorocké slovo o metodistickém probuzení, které nastalo nedlouho po jeho odchodu.

Mezi svými posledními slovy vyřkl pravdu, kterou pak John a Charles zvěstovali velkým zástupům: „Vnitřní svědectví, synu, vnitřní svědectví; to je důkaz, nejsilnější důkaz křesťanství!“

*

V roce 1735, kdy Samuel zemřel a Susanna obzvláště potřebovala podporu svých dětí, byli John a Charles povoláni, aby šli jako misiónáři do nově vzniklé kolonie Georgia v Americe. John, který svou matku miloval nade vše, jí přenechal rozhodnutí, zda má toto povolání přijmout. Susanna odpověděla:

„Kdybych měla dvacet synů, radovala bych se, kdyby všichni učinili tento krok, i kdybych je už nikdy neměla spatřit.“

*

Přes mnohá svědectví Susanna dlouho nechápala, co je jistota víry, kterou John a Charles kázali. Měla hlubokou víru, avšak tato jistota jí chyběla. Když pak bydlela ke konci života ve Slévárně v Londýně, otevřely se jí jednoho dne oči při vysluhování svaté večeře Páně.

„Když mi můj zeť Hall před dvěma týdny podával kalich,“ řekla Johnovi, „a vyslovil slova »krev našeho Pána Ježíše Krista, vylitá pro tebe,« dotkla se tato slova mého srdce a já jsem pochopila, že mi Bůh odpustil pro Kristovy zásluhy všechny mé hříchy.“

V tomto radostném ujištění pak žila po zbytek života. O posledním setkání s ní John napsal: „Nalezl jsem svou matku na prahu věčnosti; neměla žádné pochybnosti nebo strach a žádnou jinou touhu, než jakmile ji Bůh zavolá, odejít a být s Kristem.“

Její poslední přáním bylo: „Děti, jakmile budu vysvobozena, zazpívejte chvalozpěv Bohu!“

*

John Wesley, kazatel a pastýř

John Wesley (1703 – 1791) byl anglikánským duchovním, který se držel zvyklostí anglikánské církve. Když ho Whitefield pozval v březnu 1739 do Bristolu, aby mu pomohl při nastalém probuzení, nemohl si zvyknout na kázání mimo kostel. „Nemohl jsem se smířit s podivným způsobem kázat pod širým nebem, jak mi to v neděli předvedl,“ napsal v *Deníku*. „Po celý svůj život (až donedávna) jsem tolik dbal všeho, co patří k slušnosti a pořádku, že bych byl téměř pokládán za hřích, aby lidé našli spasení jinde než v kostele.“

Nakonec do této služby vstoupil. V zápise v *Deníku* je cítit tíha břemene, které na sebe vzal: „Ve čtyři hodiny odpoledne jsem se podvolil, ještě více jsem se ponížil a zvěstoval radostnou zvěst spasení na malém pahorku poblíž města asi třem tisícům lidí.“ Bez tohoto kroku by byl nikdy neoslovil zástupy lidí, kteří se scházeli, aby slyšeli evangelium.

Ještě po letech si zapsal do *Deníku*: „Divím se lidem, kteří stále ještě tolik mluví o tom, že kázání pod širým nebem je neslušné. Největší neslušnost se děje v chrámě sv. Pavla, když velká část shromážděných spí nebo se baví či kouká kolem a nedává pozor, co kazatel říká. Na druhé straně je nadměru slušné, když se celé shromáždění na hřbitově nebo na poli chová tak, jako by vidělo Soudce světa a slyšelo ho mluvit z nebe.“

*

Tento způsob kázání přinesl kazateli nevýslovné útrapy. Byl vystaven nejen strastem spojeným s cestováním, ale také nepřízni počasí. Zní až neuvěřitelně, když z Bristolu napsal svému společenství do Londýna věty jako: „Děšť v úterý ráno způsobil, že mne v Bathu nečekali, takže jsme na louce neměli víc než tisíc nebo dvanáct set lidí“. Nebo: „Odtamtud jsem šel do Baptist Mills, kde čekalo asi dva tisíce lidí, přesto že několikrát sprchlo.“ A o pár týdnů později: „Děšť zabránil mnohým, aby přišli do Baptist Mills, ale dvanáct set nebo patnáct set lidí tam bylo.“

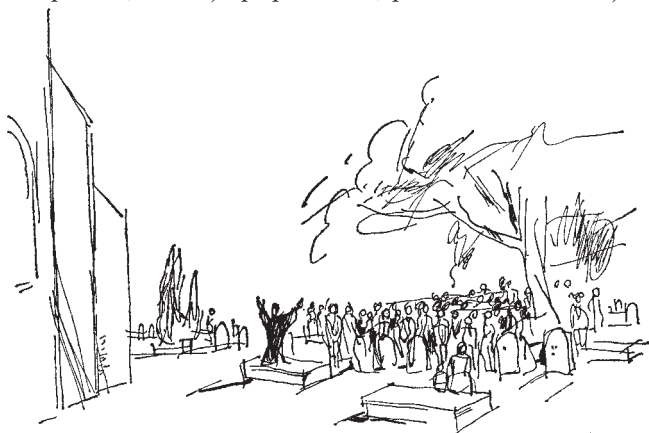
Nejen kazatel byl promočen na kůži, ale i posluchači byli promočeni, a přesto se radovali z evangelia spásy.

*

V červnu 1740 opustil Silas Told ve čtyři hodiny ráno svůj dům, aby navštívil Slévárnu, první Wesleyovu modlitebnu v Londýně. Told byl námořník, který se po mnohých dobrodružných plavbách vrátil domů. Do Slévárny přišel o půl hodiny dříve a tak měl čas se poohlédnout po zchátralé budově, vybavené hrubě tesanými lavicemi. V sále byli lidé, jejichž hluboká vážnost na něho udělala velký dojem. Z jeho životopisu se dozvídáme, co se potom stalo:

„Přesně v pět hodin zašumělo shromážděním: Už jde! Když jsem spatřil jeho postavu, zdála se mi opovrženímhodná. Dábel mi našeptával, že je to syn chudáka, který není schopen si vydělat na živobytí a obstarává si peníze tímto způsobem. Wesley kráčel ke kazatelně a protože měl talár, čekal jsem, že začne s (anglikánskou) liturgií. K mému údivu začal písní, která mne skoro strhla. Jeho volná modlitba se mi nelíbila, neboť podle mého názoru příliš zaváněla nonkonformismem. Text jeho kázání zněl: »Píšu vám, děti, že jsou vám odpuštěny hříchy.« Teď mi nepřítel našeptával, že to je papeželec, protože zdůrazňuje odpuštění

hříchů. Ač jsem dříve četl toto slovo už několikrát, nikdy jsem mu nerozuměl tak, že bychom mohli mít jistotu o odpuštění hříchů už zde na zemi. Nikdy jsem o tom neslyšel kázat v církvi. Přesto jsem odložil své předsudky a zjistil jsem, že pro mne neexistuje záchrana bez jistoty odpuštění hříchů. Během tohoto kázání Bůh zapečetil tuto pravdu v mém srdci. Na jeho konci v mém srdci zazněl jemný tichý hlas, jakkoli se to může zdát divné, který říkal: »Je to pravda!« A ihned jsem to pocítil ve svém srdci.“

*

Dojem, jaký udělal Wesley na posluchače, který ho slyšel poprvé, popsal také John Nelson, kameník z Yorkshire: „Když vystoupil na kazatelnu, uhladil si vlasy a obrátil tvář tam, kde jsem stál já, takže jsem měl dojem, že své oči upírá na mne. Jeho zjev na mne zapůsobil tak, že ještě než promluvil, rozbušilo se mi srdce jako kyvadlo hodin. A když začal mluvit, zdálo se mi, že celá jeho řeč je zaměřena na mne.“

*

V Bathu, výstředním lázeňském městě, které Charles Wesley nazval „satanovým hlavním stanem“, se John Wesley střetl v létě 1739 s místním seladonem Beau Nashem. Ten během kázání přistoupil k Wesleymu a zeptal se ho, v jaké moci to činí.

„V moci Ježíše Krista, kterou mi dal arcibiskup z Canterbury, když na mne vložil ruce a řekl: Přijmi moc zvěstovat evangelium.“ Nash se s tím nechtěl spokojit a řekl, že Wesley jedná proti zákonům a že je to zakázané shromáždění. „A kromě toho vaše kázání vede lidi k šílenství.“

„Pane, slyšel jste mne někdy kázat?“ zeptal se Wesley.

„Ne,“ řekl švihák.

„Jak potom můžete posuzovat, co jste nikdy neslyšel?“

„Vím to podle toho, co se povídá.“

„Pane,“ odpověděl Wesley, „také si netroufám posuzovat vás podle toho, co se povídá; myslím, že by to nebylo správné.“

Tu se ozval hlas ze shromáždění: „Pane, dovolte, ať mu odpoví stará žena. Vy, pane Nashi, se staráte o svoje tělo. My se staráme o svou duši. Přicházíme sem kvůli své duši.“

Nash neřekl ani slovo a odešel.

*

Na cestě z Newcastlu se John Wesley zastavil v roce 1742 v Epworthu. Od jeho poslední návštěvy ve městě, kde se narodil a prožil své mládí, uplynulo mnoho let. Nevěděl, zda tu jsou ještě lidé, kteří si na něho pamatují. Bývalá služebná jeho otce a několik starých žen ho poznalo. Služebná ho ujistila, že v Epworthu je řada lidí, kteří mohou dosvědčit, stejně jako ona, že přijali odpuštění hříchů. To bylo v sobotu.

Následující neděli ráno, krátce před bohoslužbami, šel Wesley k Rev. Romleymu, nástupci svého otce, a nabídl se, že mu pomůže při bohoslužbách a převezme kázání. Romley, známý opilec, to rázně odmítl. Kázal na text „Plamen Ducha nezhášejte“, přičemž svým varováním před blouznivstvím očividně mířil na Wesleyho. Ten však věděl, že má farníkům svého otce zvěstovat evangelium. Když lidé vycházeli z kostela, který byl uprostřed hřbitova, oznámil John Taylor, že zde bude Wesley kázat v šest hodin večer.

Epworth ještě neviděl takové shromáždění jako v onen podvečer. Wesley stál na náhrobku svého otce a zvolal: „Království Boží není pokrm a nápoj, ale spravedlnost, pokoj a radost v Duchu svatém.“

Kázal zde po celý týden, večer co večer, a lidé přicházeli zdaleka, aby ho slyšeli. O posledním shromáždění Wesley napsal: „Mluvil jsem téměř tři hodiny, nemohli jsme se rozejít. Necht' si nikdo nemyslí, že jeho práce, kterou koná z lásky, je ztracena proto, že se hned neukáže ovoce! Můj otec zde pracoval asi čtyřicet let, sotva však uviděl plody své práce. I já jsem mezi těmito lidmi pracoval a zdálo se, že jsem svou sílu vynaložil zbytečně. Teď se však ukázalo ovoce. Ve městě byl sotva někdo, o kterého bychom se můj otec nebo já nestarali. Símě zaseté před tak dlouhou dobou nyní vzešlo a přineslo ovoce pokání a odpuštění hříchů.“

*

Za toto kázání byl obžalován u smírčího soudce v sousedním městě. Když se soudce zeptal, co zlého Wesley a jeho „heretičtí“ druhové provedli, zavládlo chvíli ticho. Konečně řekl jeden: „Chtějí být lepší než ostatní lidé, a kromě toho se od rána do večera modlí.“ Soudce se ptal dále: „A nic jiného neprovedli?“ „Ano, pane,“ řekl jeden stařec, „s prominutím, důstojnosti, obrátili mou ženu. Než přišla mezi ně, měla hrozný jazyk! A teď je tichá jako ovečka.“ „Odvedte je zpět,“ odpověděl soudce, „a ať obrátí všechny klevetnice ve městě!“

*

Kdysi měl Wesley v jednom venkovském kostele jedno ze svých nejpropracovanějších kázání. Posлуhači žasli nad jeho řečnickým uměním s otevřenou pusou. Brzy si však všiml, že mu nerozuměli. Při dalším kázání se pečlivě vyhnul všem výrazům, které se mu zdály být nesrozumitelné pro lidi. Tentokrát měl dojem, že lidé z toho měli

větší užitek: jejich pusy teď byly otevřeny jen napůl. Ale ani s tím se nespokojil.

V domě jeho hostitelů byla inteligentní služebná. Když bylo trochu volněji, zavolal ji a řekl: „Betty, měl jsem kázání, ale mám dojem, že mi lidé nerozuměli. Já ti je teď přečtu a ty mne přerušíš pokaždé, když něčemu nebudeš nerozumět. Nahradím pak toto slovo jiným, které budeš znát. Když to pochopíš ty, pochopí to i ostatní.“

Když začal číst, volala Betty tak často „stop“, že z toho byl celý nespůj. „Já se ti divím, Betty,“ řekl, „jsem přesvědčen, že toto slovo zná každý.“ Ona však trvala na svém a řekla: „Pane, nevím, co to znamená.“

Když měl potom Wesley takto zkorigované kázání, naslouchali lidé se zavřenými ústy: Rozuměli teď každému slovu.

*

V létě 1766 navštívil Wesley York a po shromáždění v metodistické kapli šel v taláru do anglikánského kostela. Farář, který ho neznal, mu poslal během liturgického úvodu bohoslužeb vzkaz, aby kázal. Wesley mluvil na evangelium, připadající na ten den: „Ne každý, kdo mi říká »Pane, Pane,« vejde do království nebeského.“ Vznesené shromáždění mu pozorně naslouchalo.

Farář krátce předtím varoval svůj sbor, aby nechodili na kázání „toho vagabunda Wesleyho“. Po kázání se zeptal kostelníka, jestli zná toho cizího muže. „Pane,“ odpověděl oslovený, „to je ten vagabund Wesley, před kterým jste nás varoval.“

„To je zlé, to jsme tedy naletěli. Nicméně jsme slyšeli dobré kázání.“ Farář byl natolik upřímný, aby uznal, že jeho názor na Wesleyho byl nespravedlivý.

Když přišel Wesley zase do Yorku, požádal ho farář opět o kázání. Wesley četl text: „Blaze těm, kdo jsou pronásledováni pro spravedlnost“ a připojil poznámku: „Co ta slova znamenají, neví snad v Anglii nikdo lépe než já.“

*

Wesley využil každou příležitost ke svědectví. Někteří ho přemlouvali, aby s nikým nemluvil o Božích věcech, není-li k tomu puzen ve

svém srdci. V červnu 1741 udělal pokus a během dvoudenní cesty kočárem nikomu nesvědčil.

„A jaký byl výsledek? Během osmdesáti mil jsem vůbec s nikým nemluvil, ani s tím, kdo cestoval se mnou ve voze, kromě několika slov při odjezdu. Nemusel jsem nést kříž, ani jsem jej nemusel brát na sebe a zpravidla jsem za jednu nebo dvě hodiny usnul. Kamkoliv jsem přišel, všude mi prokazovali úctu, každý se ke mně choval jako k slušnému, dobromyslnému pánu. Jak to vše hoví tělu a krvi! Proč však potom obcházet »moře i zemi«, abychom učinili jednoho novověrce?“

*

Ebenezer Blackwell, londýnský bankéř, byl důvěrným přítelem Johna Wesleyho až do své smrti roku 1782. Měl důležité postavení v raném metodismu a často vypomohl Wesleymu i finančně. Zachovalo se mnoho dopisů z jejich čilé korespondence.

Kdosi se ho jednoho dne zeptal: „Jdete si poslechnout Wesleyho?“ „Ne,“ odpověděl Blackwell, „jdu, si poslechnout Boha. Poslouchám toho, kdo káže, abych slyšel Boha. Jinak by to byl ztracený čas!“

*

John Hyatt z Woolwichu měl bohatého strýce, který z hloubi duše nenáviděl metodisty. Jednoho dne řekl svému synovi: „Johne, chci tě ustanovit dědicem a odkázat ti všechn svůj majetek, avšak pod jednou podmínkou, že se už nebudeš stýkat s metodisty. V opačném případě dostaneš pouze jeden šilink.“

Nedlouho po této rozmluvě se John Hyatt setkal s Wesleyem a informoval ho o strýcově návrhu. „Johne,“ řekl Wesley, „musíš se starat o rodinu, máš před sebou moře těžkostí a teď máš možnost rodinu zajistit. Ale také máš duši, kterou je třeba zachránit.“

John Hyatt si promyslel podmínky, porovnal cenu a náklady a oznámil strýci své rozhodnutí: „Nechci tě zarmoutit, ale nemohu obětovat své zásady hmotnému zisku.“

O několik let později bohatý strýc zemřel. John dostal své dědictví: byl to jeden šilink, který dal při první příležitosti do sbírky pro chudé.

*

Lidi, kteří uvěřili, sdružoval Wesley do společenství, která zakládal po celé Anglii. Tato organizace vyrůstala z jeho způsobu pastýřské péče o obrácené.

„Když kážeme jako apoštolové a neshromažďujeme všechny probuzené a nevedeme je, aby chodili po Božích cestách, jenom probouzíme dítky pro vraha duší,“ napsal v *Deníku*. „Kolik kázání bylo za těch dvacet let proslouveno v celém hrabství Pembroke! Nejsou tam však žádná společenství, žádná kázeň, žádný řád. A výsledek? Devět z deseti kdysi probuzených lidí dnes spí daleko tvrději než kdy předtím.“

*

Ve shromážděních Johna Wesleyho se tehdy děly zcela neobvyklé věci. V červnu 1739 zval hříšníky, aby „vešli do svatyně cestou novou a živou“. Mnozí začali volat nahlas a se slzami v očích k Bohu, někteří padli bezvládně k zemi, jiní se chvěli a třásli, někteří měli něco jako křeč, takže několik mužů nedokázalo udržet jednoho takového člověka. Wesley napsal, že viděl mnoho hysterických a epileptických záchvatů, ale žádný se tomu nepodobal. Nechtěl, aby se to stalo pohoršením pro slabší lidi a modlil se, aby Bůh pohoršením zabránil.

Přesto se ozvaly námitky. „Jedna paní se velice pohoršovala, tvrdila, že se mohou ovládnout, chtějí-li, a nikdo jí to nedovedl vyvrátit; po třech nebo čtyřech metrech pak i ona padla k zemi ve stejné agonii jako ostatní.“ Asi to nebylo v moci lidí.

*

Také Whitefield zastával podobný názor, když přišel v srpnu 1739 do Bristolu. Řekli mu, že se tyto věci dějí proto, že je John Wesley podporuje, kdyby je nepodporoval, nic takového by se nedělo.

Wesley pak napsal: „Příštího dne, sotva začal bratr volat všechny hříšníky ke Kristu, byli čtyři lidé před ním zasaženi. Jeden z nich klesl k zemi a ležel bez hnutí. Druhý se neobyčejně třásl. Třetí sebou silně šhubal, ale nedělal žádný hluk, jenom sténal. Čtvrtý, zachvácen stejným šhubáním, vzýval Boha silným hlasem a v slzách.“ A Wesley dodává, že doufá, že Bohu dovolíme, aby své dílo konal tak, jak sám chce.

*

Wesley byl sice důsledný až přísný, v jeho kázáních však znělo Boží milostivé pozvání ke spáse. Jeden přítel mu vytkl, že ve shromáždění

šlechticů mluvil na text „Hadi, plemeno zmijí, jak uniknete pekelnému trestu“ (Mt 23,33). Řekl, že „takové kázání by se možná hodilo do přístavní čtvrti, zde však bylo zcela nevhodné“.

Na to mu Wesley odpověděl: „Kdybych kázal v přístavní čtvrti, vzal bych text: »Hle, beránek Boží, který snímá hřích světa.«“

*

Posluchači mu nebyli vždy nakloněni. Když v září 1740 vystoupil z kočáru u svého příbytku, obklopil ho velký dav. Píše, že děkoval Bohu, neboť to byla chvíle, na kterou dlouho čekal. Dav ovšem byl velmi hlučný, asi mu nebyl zcela nakloněn. „Těm, kteří stáli nejbliže, jsem začal mluvit o »spravedlnosti a budoucím soudu«. Zpočátku mnozí neslyšeli, hluk kolem nás byl příliš velký. Pomalu se však lidé utišili a nakonec jsem měl tiché, pozorné posluchače. A když jsem odcházel, byli velice přátelští a žehnali mi při loučení.“

*

Jednou měl John Wesley za spolucestujícího v kočáře mladého důstojníka, inteligentního a příjemného společníka. Měl však hrozný zlovyk, že v jednom kuse klel. Když přestupovali do jiného kočáru, vzal ho Wesley stranou, řekl mu, že je rád, že spolu cestují, a požádal ho o laskavost: „Protože ještě pojedeme delší dobu spolu, buďte prosím tak laskavý a vždycky mne napomeňte, kdybych se zapomněl a začal klít.“

Důstojník ihned pochopil důvod této prosby a zvolal: „Nikdo jiný než John Wesley nemohl přijít na nápad napomenout mně tak laskavým způsobem!“

*

Nástroj Boží moci

Wednesbury v hrabství Staffordshire, nazývané kvůli uhelným dolům „černou zemí“, bylo známé tím, že tam často bývaly nepokoje. Byla to krajina jako stvořená pro Wesleyho, jehož zásadou bylo neevangelizovat pouze tam, kde byl vítán, ale tam, kde ho bylo nejvíce zapotřebí.

V říjnu 1743 přijel do města. To vyvolalo pronásledování, jaké nemá v dějinách metodismu obdoby. Domy metodistů byly pleněny, nábytek pálen, dílny demolovány. Wesley sám byl v nebezpečí života. Přesto vyznal: „Nikdy předtím jsem neviděl tolik přesvědčivých důkazů, že Bůh bdí nad každým člověkem a nad každou věcí a že vše řídí, jak sám uzná za dobré.“ Přesto, že jen o vlásek unikl smrti, prohlásil: „Od počátku až do konce jsem měl klidnou mysl, jako bych seděl ve své pracovně.“

A potom shrnul své zážitky: „Jak zvláštním způsobem nás Bůh připravuje na svou vůli! Před dvěma lety mi zavadila cihla o rameno. O rok později mě zasáhl kámen mezi oči. Minulý měsíc jsem dostal jednu ránu, dnes večer dvě; jednu, než jsme přicházeli do města, a druhou, když jsme vycházeli. Obě však byly jako nic. I když mne jeden člověk vší silou praštil do prsou a druhý na ústa tak, že ihned vytryskla krev, necítil jsem větší bolest, než kdyby se mne byli dotkli stéblem.“

*

Právě zde došlo ke zvláštní události, která ukazuje, jak Bůh chrání svého služebníka. Lidé vláčeli Wesleyho po hlavní ulici od jednoho konce města k druhému a řvali: Rozbijte mu hlavu! Zabijte ho! Pryč s ním! Wesley se začal nahlas modlit. „Tu se ke mně obrátil muž, který byl předtím v čele zástupu,“ píše v *Deníku*, „a řekl: Pane, dám za vás život. Pojdte za mnou a nikdo vám nezkriví ani vlas na hlavě.“

Během večera na něho několikrát zaútočili různí muži, z nevysvětlitelných důvodů ho však nezasáhli. Jeden z nich běžel proti němu a zvedl ruku, aby ho udeřil. Najednou se zarazil, ruka mu poklesla, pohladil Wesleyho po hlavě a řekl: „Jaké má měkké vlasy!“ Vůdce chátry Munchin se pak připojil k Wesleymu: „Je to Boží muž,“ řekl, „a Bůh byl na jeho straně, když jsme všichni dohromady nedokázali zabít jediného člověka!“

*

Za těmito nepokoji stáli často šlechtici nebo duchovní. Wesley popisuje v *Deníku* řadu takových příhod, často se smyslem pro humor. V září 1769 si poznamenal:

„Ti ničemové byli poměrně klidní, dokud jsem nedokončil své kázání. Potom pozvedli svůj hlas, zejména jeden z nich, který tvrdil, že je »gentleman«, a přitom měl kapsy plné zkažených vajec. Tu k němu nečekaně přistoupil jeden mladík, udeřil ho do obou boků a naráz všechna vejce rozbil. Muž byl v mžiku celý neparfémovaný – avšak nevonělo to jako balzám.“

*

Wesley to vše snášel s obdivuhodnou statečností. Nikdy neztratil nervy. Když ho zasáhl kámen, klidně si utřel krev a pokračoval v řeči. Historik Vulliamy napsal: „Kdyby byl vojákem, jistě by o něm říkali, že ho chrání kouzla. Kameny, které ho měly zasáhnout, se minuly cíle nebo místo něho zasáhly protivníka. Klacky byly odmrštěny stranou nebo jako neviditelnou silou vyrvány z krvelačných pěstí. Nebyla to jen odvaha, co chránila Wesleyho. Zachraňovala ho klidná důstojnost, chladnokrevné, statečné a uctivé chování, které neznalo hněv ani zlobu, především však zvláštní milost a síla, která provází Božího muže.“

*

V prvních dobách byl metodismus často parodován v satirických hrách. Tak ohlásila jedna divadelní kočovná skupina z Edinburghu, že dne 4. listopadu 1743 bude hrát v Newcastlu kromě komedie „S plným vědomím zamilovaní“ také frašku „Trik na trik, neboli metodismus odhalen“. John Wesley, který zrovna byl v Newcastlu, vypráví, co se pak stalo:

Podle odhadu se sešlo na patnáct set diváků. Hned po zahájení hry najednou spadly všechny lavice, na kterých diváci seděli. V polovině druhého jednání znovu klesla přední místa o několik palců. Na začátku třetího jednání začalo padat jeviště a na konci jednání se rozlomila zadní sedadla. Mnozí odešli, stále však zůstalo v sále dvě stě nebo tři sta diváků. Herec, který měl hrát metodistu, vystoupil na jeviště a ohlásil, že fraška se přesto bude hrát. Když ještě mluvil, začala klesat podlaha, na které stál, a on celý zmatený utekl za kulisy. Lidé co nejrychleji utíkali ze sálu.

„Co udiví více,“ ptá se John Wesley, „to, že ti herci hráli frašku o týden později, nebo že ji opět přišlo shlédnout několik set diváků?“

*

Když se v roce 1747 dozvěděl jeden muž v St. Agnes, že zde bude kázat John Wesley, hrozil: „Když si troufne sem přijít, ukamenuji ho!“ Naplnil si pytle kameny a šel do shromáždění. Wesley kázal na text: „Kdo z vás je bez hříchu, první hod' na ni kamenem.“ Zatímco Wesley mluvil, pouštěl muž nenápadně kámen po kameni na zem a potom se tiše a nenápadně odplížil celý udivený nad podivuhodným kazatelem.

*

V únoru 1748 byl Wesley v Shepton Malletu, když se skupina mužů začala dobývat do domu, kde se nacházel. Rozbílili okna i dveře a házeli kameny. Wesley se svým hostitelem uprchli na půdu, kde se chtěli schovat. Pak si to rozmysleli, běželi dolů a zadními dveřmi vyšli z domu. V tu chvíli vzbouřenci vnikli do domu, nevšimli si však Wesleyho a ostatních, ač od nich byli vzdáleni jen asi pět metrů. „Hrnuli se do domu a mluvili o tom, že dům zapálí. Avšak jeden z nich, jehož dům byl hned vedle, je mnohými slovy přesvědčil, aby to nedělali. Když jsem pak slyšel jak jeden z nich řekl: »Oni šli přes pole!«, pochopil jsem, že to byla dobrá rada. Tak jsme šli přes pole na druhý konec města, kde nás čekal Abraham Jenkins a doprovodil nás do Oakhillu.“

*

Jednou přepadl Wesleyho na cestách lupič: „Peníze nebo život!“ Wesley mu dal peníze a řekl: „Chtěl bych vám něco říci. Přejde doba, kdy budete litovat svého nynějšího způsobu života. Vzpomeňte si pak: »Krev Ježíše Krista nás očišťuje od každého hříchu.«“ Nic víc spolu nepromluvili a rozešli se.

Po letech přistoupil k Wesleymu neznámý muž, právě když se chystal opustit dům, kde kázal, a zeptal se ho, zda si vzpomíná na ono loupežné přepadení před lety. Wesley řekl, že ano. „Já jsem ten muž,“ řekl neznámý, „a ten verš, který jste mi tehdy řekl, se stal příčinou hluboké změny v mém životě!“

*

Kdysi kázal John Wesley v Cole-Orton-Mooru. Velkostatkář, který měl velký vliv na horníky, byl rozhodnut, že shromáždění přeruší. Povzbudil své lidi alkoholem, a ti se pak vydali na místo shromáždění vystrojeni klacky. Jejich vůdce se jmenoval John Massey, muž atletické postavy, postrach celého okolí. Útočníci se rozdělili na dvě skupiny, které měly zaútočit ze dvou stran.

Massey chtěl nechat Wesleyho chvíli mluvit, než na něho zaútočí. Když ho poslouchal, zdálo se mu, že mluví o něm. Jeho tvrdé srdce začalo jihnout, po tváři mu tekly slzy pokání. Jeho kumpáni byli netrpěliví a jeden z nich zvolal: „Johne, kdy konečně dáš znamení?“ Massey mu odpověděl: „Jestliže si někdo troufne sáhnout na kazatele, vyřídím si to s ním zítra v šachtě!“

Shromáždění skončilo v poklidu a Massey odcházel domů jako nový člověk. Později se stal požehnaným laickým kazatelem.

*

Když Wesley kázal poblíž londýnského sídliště Whitechapel, nahnalo několik surovců stádo dobytka mezi posluchače a na shromážděné potom házeli kameny. Wesley, který dostal kamenem mezi oči, si utřel krev z čela a „pokračoval, jako by se nic nestalo“. Žádný býk, žádné stádo dobytka, žádná sprška kamenů nemohly zlomit odvalu tohoto postavou malého, avšak ve víře silného Božího svědka.

*

Wesleyho *Deník* je plný zvláštních příhod, které prožíval. V březnu 1739 napsal: „Jedním z nejpřekvapivějších příkladů Jeho moci, na který si vzpomínám, se stal následujícího úterý, když jsem navštívil jednu ženu (paní Comptonovou), jež byla nadmíru rozčilená kvůli této nové cestě a horlivě proti ní bojovala. Když jsem zjistil, že se dokazováním jen stále více rozčiluje, přerušil jsem diskusi a navrhl, abychom se spolu pomodlili, a ona souhlasila, že poklekne. Za několik minut upadla do hlubokého zoufalství a krátce na to zvolala s velkou vážností: »Teď vím, že mi pro Krista bylo odpuštěno.« Řekla mnoho slov v tomto smyslu a vydávala svědectví o naději na plnost slávy. A v tu hodinu jí Bůh dal pevné přesvědčení, že má zvěstovat víru, kterou předtím tak pronásledovala.“

*

Jindy jel Wesley do školy v Kingswoodu, kterou vybudoval pro děti horníků a o kterou se velice pečlivě staral. Nalezl tam jednu z učitelek nemocnou, a jak se domníval, na pokraji smrti, neboť žádný lék u ní nezabíral. „Rozhodli jsme se zkusit ještě jeden lék,“ napsal, „a vylévali jsme svá srdce na modlitbách před Bohem. Od té doby se jí začalo dařit lépe a za několik dnů byla mimo nebezpečí.“

*

O Vánocích roku 1742 mu lékař řekl, že pan Meyrick, který byl upoután na lůžko, se nedožije rána. Wesley ho navštívil a našel rodinu shromážděnou ve smutku kolem lože. „Měl už studené a (jak se zdálo) odumřelé nohy. Všichni jsme poklekli a volali k Bohu »s křikem a slzami«. Meyrick otevřel oči a ptal se po mně. Od té hodiny se jeho síly začaly obnovovat a nakonec se úplně uzdravil.“ A Wesley pak napsal v *Deníku*, že čeká, až někdo začne tuto skutečnost vyvracet nebo vykládat filozoficky. Pochybovači nejsou úkazem pouze moderní doby.

*

V *Deníku* je mnoho zpráv o zázračných uzdraveních. V roce 1778 ho požádali, aby navštívil jednu velice zbožnou ženu, která byla po několik měsíců upoutána na lůžko a sama se nemohla zvednout. „Prosila nás, abychom se modlili za zlomení jejího pouta. Několik z nás se modlilo s vírou. Zakrátko vstala, oblékla se, sešla se schodů a mám za to, že už neměla žádné potíže.“

Jako by se zde opakoval případ Petrovy tchyně (*Mt 8,14*), která ležela v horečkách. Když se Ježíš dotkl její ruky, horečka ustoupila a ona vstala a obsluhovala Ježíše.

*

Wesley věřil v zázračnou moc modlitby. Často býval unaven a necítil se dobře. Přesto se modlil, aby nevynechal žádnou službu. V květnu 1741 čteme v *Deníku*, že byl tak unaven, že sotva mohl zvednout hlavu. Většinu dne proležel. A potom šel a sloužil.

„Když jsem večer volal hříšníky ku pokání, slabost zmizela. Ale při následujících Hodech lásky jsem měl neustálé bolesti v zádech a v hlavě a horečku. Když jsem se začal modlit, dostal jsem záchvat kašle, takže jsem sotva mohl promluvit. V tu chvíli mi problesklo hlavou: »Ty,

kdo uvěří, budou provázet tato znamení.« Volal jsem k Pánu Ježíši, aby mi »dal více víry« a potvrdil slovo své milosti. Ještě, když jsem mluvil, zmizela bolest, ustala horečka, vrátila se mi síla a po mnoho týdnů jsem nepocítil ani slabost, ani bolest. »Tobě, Pane, buď za to dík.«

*

Víru v moc modlitby můžeme sledovat na každé stránce *Deníku*. V prosinci 1780 vypukl v blízkosti kaple v City Road v Londýně požár. Wesley píše:

„Vzbudil jsem se mezi jednou a druhou hodinou ráno. Uviděl jsem jasnou zář nad kaplí. Hned jsem si pomyslel, že nedaleko hoří, možná v sousedním skladu dřeva. Je-li tomu tak, je mi jasné, že brzy lehne popelem. Napřed jsem svolal celou rodinu k modlitbám. Pak jsme šli ven a viděli, že oheň je od nás asi sto metrů a že vypukl, když byl jižní vítr. Tu jeden námořník vykřikl: »Hleďte, hleďte! Vítr se otočil!« Tak se stalo. Když jsme se modlili, stočil se na západ a hnal plameny směrem od nás. Vrátili jsme se s děkováním a já jsem po zbytek noci spal.“

*

Wesley byl při svém cestování odkázán na koně. Nejednou se stalo, že se kůň dostal do problémů. Když to bylo na odlehlé cestě, byl jezdec bezmocný. V roce 1747 mu kůň zchroml a Wesley se obával, že nedojede. „Nemohl jsem zjistit, co mu bylo,“ píše v *Deníku*, „stěžl našlápl na nohu. Po sedmi mílích jsem byl hrozně unaven a rozbolela mě hlava jako už dlouho ne. Pomyslel jsem si: Což Bůh nemůže uzdravit člověka nebo zvíře prostřednictvím léku nebo i bez něj? Tu náhle zmizela únava a bolesti hlavy ustaly a stejně tak i ochromení koně. Ani následující dny nekulhal. Jaká to zvláštní příhoda!“

Později šlo o kočárového koně. Roku 1781 vyrazil Wesley z Tauntonu. „Hodinu poté, co jsme opustili Taunton, jeden z kočárových koní náhle tak zchroml, že se sotva mohl nohou dotknout země. Protože lidská pomoc nebyla v dosahu, neviděl jsem jiné východisko než modlitbu. Ochromení náhle zmizelo a kůň chodil jako dříve.“ Wesley si byl vědom, že to někteří označí za blouznivství, píše však, že ať si myslí cokoli, předkládá zde holou skutečnost.

*

Kázání pod širým nebem mělo také svá úskalí. Wesley už byl vysokého věku, když napsal v *Deníku*, že mezi Newtonem a Moylem přišel déšť, „jaký jsem v Evropě ještě nezažil“. Za dvě minuty byli on i kočí promočeni od hlavy k patě. Po večeři Wesleyho odvezli do zámeckého nádvoří, kde se shromáždil značný zástup. Sotva začal kázat, začalo znovu pršet. „Pozoroval jsem, že se lidé začínají rozcházet,“ píše Wesley, „a proto jsem se nahlas modlil, aby Bůh zastavil »lahvice nebeské«. Učinil tak, lidé se vrátili a měli jsme požehnaný, občerstvující déšť obnovující lásky“.

*

Jako mladý chodil hodně pěšky. Tak se jednou vydal z Oxfordu do Stanton Harcourtu. Asi za hodinu ho překvapila tma a začalo silně pršet. Byl promoklý a neznal cestu. „Nemohl jsem jinak než se modlit v srdci (ač jsem se styděl, že jsem nebyl cele odevzdán do Boží vůle): Kéž bys zavřel »průduchy nebes« nebo mi dal alespoň světlo či poctivého průvodce, nebo pomoc, kterou uznáš za vhodnou! Tu najednou přestalo pršet, vysvitl měsíc a nějaký laskavý pán mě dohnil, posadil na svého koně a sám šel pěšky vedle mne, až jsme přišli k domu pana Gambolda.“

*

Byl to však nejen déšť, ale i prudké slunce, kterému býval vystaven. V *Deníku* píše, že mu v Durhamu, kde kázal v červenci 1759 v právě poledne, páliło slunce tak na hlavu, že sotva mohl mluvit. „Ustal jsem na chvíli,“ píše, „a prosil Boha o stín, bude-li to sloužit k jeho oslavení. Za malou chvíli dal odpověď: mrak zakryl slunce, takže už nerušilo.“ A dodává: „Měla by chtěná pokora zamlčet tyto hmatatelné důkazy, že Bůh vyslyší modlitby?“ Podobné zkušenosti měl častěji.

*

Wesley si už během pobytu v Oxfordu, kde učil na univerzitě, uvědomoval bídu chudých, z nichž jen někteří mohli chodit do školy. Členové Svatého klubu tehdy založili školu, platili učitelku a přispívali dětem na ošacení.

Také během svého pobytu v Americe vyučoval Wesley na škole spolu s Delamottem. Někteří žáci přicházeli do třídy jeho přítele bosí a jejich lépe situovaní spolužáci se jim proto směli. Delamotte tomu nedokázal zabránit a tak mu Wesley navrhl, aby si na týden vyměnili

třídy. Wesley pak přišel do nové třídy také bos. A výsledek? I děti bohatších rodičů si zuli boty a ponožky a seděli tu s bosýma nohama.

*

Mezi chudinou, která od počátku přicházela do metodistických shromáždění, bylo mnoho nemocných. Ti neměli peníze na lékaře, a tak se Wesley roku 1746 odhodlal, jak sám řekl, k „zoufalému řešení“. Jako student chodil na přednášky z lékařství a ve čtyřiceti třech letech se znovu pustil do studia. Otevřel ordinaci, kde zaměstnával lékaře a lékárníka. Během tří měsíců ošetřili na tři sta pacientů a hodnota léků, většinou vydávaných zdarma, činila přes čtyřicet liber. (Pro srovnání: jeho roční příjem byl dvacet osm liber.) Po čase prohlásil, že neví o nikom, kdo by při tomto ošetření utrpěl škodu nebo dokonce zemřel.

Později napsal: „Máme mnohý důvod, abychom Bohu děkovali za stálé požehnání, které dává našemu záměru. Mnohým lidem byl zachráněn život, mnozí byli uzdraveni, mnohá bolest vyhojena a mnohý neduh odstraněn. Mnohé zarmoucené srdce opět pookřálo, mnozí smutní byli potěšeni a návštěvníci našli toho, jemuž nyní slouží.“

*

Když byl Wesley v Norwichi, tísnilo se kolem jeho kočáru mnoho žebráků a jejich křik mu zřejmě kalil náladu. Poněkud podrážděně zvolal: „Nemám, co bych vám dal. Myslíte, že mohu všude podporovat chudé?“

Když pak nastupoval do kočáru, uklouzla mu noha a on padl jak dlouhý tak široký na dno kočáru. Tu se obrátil k Josephu Bradfordovi, který mu dělal kočího, a řekl: „Dobře mi tak, Josefe, plně si to zasloužím. Když už jsem jim nemohl dát nic jiného, mohl jsem jim věnovat alespoň pár laskavých slov!“

*

Jako jeden z prvních poznal, že nezaměstnaným nepomohou almužny, ale že je nutné pomoci jim tak, aby si sami vydělali na živobytí. V listopadu 1740 píše v *Deníku*, že spolu s několika bratřími hledali řešení a že se nakonec rozhodli pro odvážný pokus: Vzali dvanáct nejchudších lidí do modlitebny a zaměstnali je tak, že po čtyři měsíce pod

odborným vedením mykali a spřádali bavlnu. Náklady na jejich živobytí byly jen o málo vyšší než činilo to, co dostali za svou práci.

*

Jednoho dne shromáždil Wesley vedoucí tříd a správce v londýnské Slévárně, aby se poradili, jak v zimě zásobit chudé lidi chlebem a uhlím. „Doby jsou zlé,“ zabručel muž, který měl jmění ve výši čtvrt miliónu. „Peněz je málo,“ prohlásil jiný, který měl roční příjem 600 liber. Wesley, znechucen smutnou fraškou, se vrátil do svého domu a řekl: „Až přijde Syn člověka, zdali nalezne víru na zemi?“

Když stoupal po schodech, potkal Betty McDonaldovou, starou, poněkud naivní ženu, která často zpívala duchovní písně, jež sama složila. Ta ho zastavila: „Pane Wesley, musím vám něco říct. Právě mi sdělili, že zemřela moje sestra.“

„Doufám, že zemřela v Pánu.“

„Ano, o tom není sporu. Žila pro Pána a teď odešla k němu.“

„Dobře, sestro McDonaldová, vzdejte Bohu čest,“ řekl Wesley a chystal se jít dál.

„Pane Wesley, neodcházejte, musím vám ještě něco říct. Ona mi zanechala sto liber.“

„To mne těší. Co s nimi hodláte udělat?“

„Co bych dělala se sto librami? Mám, co potřebuji. Tady jsou, dejte je chudým.“

„Teď vím,“ zvolal Wesley, „že ještě je víra na zemi!“

*

Wesley napsal drobný spis, ve kterém chtěl „uvést levné, bezpečné

a snadno dostupné léky, které prostí a nevzdělaní lidé mohou snadno poznat, snadno získat a snadno použít“. Za jeho života vyšlo přes dvacet vydání a ještě roku 1840 bylo vytištěno třicáté šesté vydání. Doporučuje lidem aplikaci studené a teplé vody, mléka, syrovátky, medu, melasy, soli, octa a různých bylinek. Tak například doporučuje k zabránění bolesti zubů vypláchnout si každý den ráno ústa studenou vodou nebo si vyčistit zuby popelem z tabáku. K zastavení bolesti zubů doporučuje: Čtvrt hodiny si třít tvář; dej si stroužek česneku do ucha; přilož si stroužek česneku na zub; dej si před spaním nohy do teplé vody a třít je otrubami; bolest zubů lze zastavit pečutím voskem a sírou atd.

Pro dnešního člověka jsou Wesleyho rady přinejmenším neobvyklé a někdy úsměvné, ale v době, kdy lékařská péče nebyla všeobecně dostupná, byly velice populární. V květnu 1755 zachytil v *Deníku* příklad svého léčení: „Než jsem usedl na koně, nahlédl jsem do pokoje, kolem něhož jsem šel, a uviděl tam starého muže, který skoro vykrvácel. Řekl jsem mu, aby šňupal ocet a dal si octový obklad na krk, na tváře a na spánky. Udělal to a za necelé dvě minuty se krev naráz zastavila.“

Přesto připojili vydavatelé novodobého vydání tohoto spisku poznámku, že kniha vychází z historických důvodů a vydavatelé „nejsou odpovědní a neručí za žádné následky, dobré či špatné, které plynou z aplikace těchto léků a léčebných postupů“.

*

Nejen chudí, ale i vězňové měli ve Wesleym a jeho spolupracovnících soucitné přátele. Už členové Svatého klubu v Oxfordu byli nabádáni k navštěvování věznic. Wesley po celý život neztratil tuto službu ze zřetele.

Konference roku 1778 výslovně označila péči o vězně za povinnost kazatelů. Ještě když bylo Wesleymu přes osmdesát, kázal vězňům ve věznici Newgate, z nichž jich bylo osloveno evangeliem více než sto. Také Charles Wesley a mnozí další kazatelé trávili s vězni odsouzenými na smrt jejich poslední dny a hodiny.

Wesleymu velice ležely na srdci dnes naprosto nepředstavitelné poměry v anglických vězeních. Tehdy byl trest smrti na 223 různých zločinů. Dokonce maličkosti jako bylo poškození mostu ve Westmin-

steru nebo vytržení mladého stromku mohly být potrestány oprátkou. Lidé byli kvůli malým dluhům zavíráni do pověstných vězení pro dlužníky, kde často bídně zahynuli. Wesley stál v předních řadách těch, kdo usilovali o vězeňskou reformu. S Johnem Howardem, jehož působení vděčí Anglie za zlidštění údělu vězňů, ho pojilo upřímné přátelství.

*

V roce 1788 vzbudila v Anglii všeobecný zájem otázka otroctví. Všude se o ní mluvilo a psalo. Počátkem března oznámil Wesley v Bristolu, že se chce k tomuto tématu vyjádřit. Dům byl plný do posledního místečka a Wesley kázal na text: „Kéž Bůh Jefetovi dopřeje bydlet ve stanech Šémových. Ať je Kanaan jejich otrokem“ (*Gn 9,27*). Wesley pak popsal shromáždění následovně:

„Asi v polovině kázání, když bylo na všech stranách naprosté ticho, se najednou zvedl hluk, nikdo nedovedl říct proč, a jako blesk zasáhl celé shromáždění. Děs a zmatek byly nepopsatelné, jako by se městem přehnala bouře. Lidé se s velkou zuřivostí pustili jeden do druhého, rozbíjeli lavice na kusy a zdálo se, že devět z deseti posluchačů propadlo této panice. Asi za šest minut bouře utichla, skoro stejně rychle jako se zvedla, vše se ztišilo a já jsem pokračoval bez nejmenšího přerušení. Byla to nejpodivnější příhoda, kterou si pamatuji, a myslím, že ji nikdo nevysvětlí, aniž by připustil nadpřirozený vliv. Satan bojoval, aby se nemusel vzdát své nadvlády.“

*

Wesleyho postoj k válce byl poznamenán napětím, ve kterém se nachází křesťan v tomto pozemském věku. Pociťoval hluboký odpor k hrůzám války, kterou nazval „hroznou potupou křesťanství, celého lidstva, veškeré rozumnosti a lidskosti“. Že však nebyl pacifistickým snílkem plyne z jeho postoje na jaře 1756, kdy Anglie očekávala invazi Francouzů. V dopise jednomu členu parlamentu se nabídl, že na dobu jednoho roku postaví dvě stě dobrovolníků, kteří by se sami postarali o své zaopatření, ovšem pod podmínkou, že smějí být nasazeni jenom k obraně země. Nakonec k tomu však nedošlo.

*

Vliv metodistů měl dalekosáhlý dopad. Sto let po Wesleyho smrti jel mladý anglický šlechtic přes malou zapadlou vesnici v Cornwallu.

Marně vyhlížel kořalnu, kde by utišil svou žízeň. Nakonec podrážděně oslovil starého rolníka, který se po celodenní práci vracel z pole. „Jak je možné, že v tomto hrozném hnízdě se nedá sehnat ani sklenička kořalky?“

Stařec zdvořile smekl čepici, uctivě se uklonil a řekl: „Pane, je tomu už více než sto let, kdy do těchto končin zavítal muž jménem John Wesley.“ Otočil se a nechal ohromeného hulváta stát.

V letech 1710 až 1742 stoupla spotřeba kořalky v Anglii ze dvou na dvacet milionů galonů, což je asi devadesát milionů litrů. Když pak toto nesmírné množství kleslo v letech 1750 až 1790 na tři miliony, lze to připsat, i když ne výhradně, avšak především Wesleyho vlivu a působení metodistů.

*

Všechno, co máme, nám svěřil Bůh, a protože to je svěřenství, vybízí Wesley k odpovědnému nakládání s majetkem. Pro používání peněz dal pravidla, která jsou podnes platná:

„*Získej vše, co můžeš*, aniž bys zranil sebe nebo svého bližního na duši či na těle, a to tak, že o to budeš usilovat nepolevující pílí a veškerým rozumem, který ti Bůh dal.

Ušetři vše, co můžeš, a to tak, že škrtněš všechna vydání, která slouží jen tomu, abys hověl svým bláznivým přáním, abys ukojil žádosti těla, žádosti očí nebo pýchu života.

A potom *rozdej všechno, co můžeš*, nebo jinými slovy, dej Bohu všechno, co máš. Nedávej Bohu desátek, ani třetinu, ani polovinu, nýbrž vše, co je Boží, ať to je více nebo méně. Používej vše takovým způsobem, abys mohl vydat dobrý počet ze svého šafaření, až už nebudeš moci být správcem.“

*

A jaký byl?

Joseph Bradford (zemřel r. 1808), který Wesleymu sloužil a který s ním cestoval, by byl šel pro svého pána do ohně. Stalo se však, že si někdy postavil hlavu. Jednou mu Wesley řekl:

„Joseph, dones tyto dopisy na poštu.“

„Ano, pane, odnesu je hned po kázání.“

„Dones je teď, Joseph!“

„Ne, pane, chci si poslechnout vaše kázání a po kázání bude ještě dost času dojít na poštu.“

„Přeji si však, abys šel hned!“

„Ale já teď nechci.“

„Pak se musíme rozejít.“

„Zcela správně, pane.“

Uběhl večer a nastalo ráno a protože oba vstávali velice brzy, vrátili se po čtvrté hodině k předchozímu rozhovoru. Wesley řekl:

„Rozmyslel sis, co jsem ti včera řekl, že se musíme rozejít?“

„Ano, pane.“

„A ty mne nepožádáš o odpuštění?“

„Ne, pane.“

„Ne? Pak já chci požádat o odpuštění tebe.“ A Wesley mu podal ruku.

Tím byl Joseph poražen. Začal vzlykat a prosil o odpuštění. Zůstal pak ještě mnoho let ve službách svého pána.

*

Adam Clarke vypráví příhodu, která je typická pro Wesleyho smysl pro dochvilnost: „Wesley pověřil Bradforda, aby pro něho přijel s kočárem v určitou hodinu. Když se vůz neobjevil, vydal se na cestu pěšky. Nedlouho poté nás Bradford dohonal. Wesley se ho zeptal:

»Joseph, co se stalo?«

»Nemohl jsem dostat vůz dříve.«

»Měls ty lidi pobídnout ke spěchu.«

»Řekl jsem jim nejméně devatenáctkrát, aby si pospíšili.«

»Ty hlupáku, po dvacáté bys uspěl.«

Když vyprávěl Clarke tento příběh Montgomerymu, poznamenal básník, že si Wesley možná vzpomněl na příhodu z dětství. Susanna vyučovala jedno z dětí, které chápalo pomaleji, když vešel její muž a řekl: „Proč tu sedíš, má drahá, a opakuješ tomu hlupákovvi dvacetkrát totéž?“ Načež Susanna odpověděla: „Protože to nestačí říci jen devatenáctkrát.“

*

Mnozí se dohadují o tom, zda Wesley měl nebo neměl smysl pro humor. V dopise jeho švagrovi Westleymu Hallovi z roku 1747 se v seznamu výtek vyskytuje mezi švagrovým popíráním posmrtného života a nedostatkem manželské věrnosti i to, že „dokázal vtípkovat a srdečně se tomu zasmát“. Wesley si dokonce postěžoval, že ve Whitefieldově řeči se často vyskytuje „zbytečný smích“.

Někdejší metodista Hampson si však pamatuje Wesleyho trochu jinak: „Byl velice živý a příjemný a tvořil blahodárný kontrast k přísnému chování svých kazatelů a lidí, kteří zřejmě počítali smích mezi smrtelné hříchy. Bylo nemožné pobýt nějaký čas v jeho společnosti a nebyť nakažen jeho veselostí.“

A Wesleyho životopisec Stephen Tomkins říká, že „ve svém jednání byl zřejmě přece jen lidštější než ve svém učení“.

*

Michael Fenwick byl častým společníkem Johna Wesleyho na jeho cestách. V jedné slabé chvíli si posteskl, že ho Wesley nikdy nezmiňnil v *Denících*, které postupně uveřejňoval. A pak už neměl důvod si stěžovat, když Wesley v desátém svazku napsal roku 1757:

„Opustil jsem Epworth s velkým uspokojením a kázal jsem v jednu hodinu v Clayworthu. Myslím, že tu nebyl nikdo nedotčen, kromě Michaela Fenwicka, který v nedalekém stohu sena upadl do hlubokého spánku.“

Cestovat s Wesleyem asi vyžadovalo železnou konstituci. Dobrý Fenwick si spánek zasloužil, jeho ješitnost však dostala mírnou ránu.

*

Peter Martin, který byl po šedesát pět let kostelníkem v Helstonu, vyprávěl následující příběh, který charakterizuje Wesleyovu odvahu.

Martin byl čeledínem v hostinci „London Inn“ v Helstonu. Protože Wesleyův kočí neznal cestu na ostrov St. Ives, spojený v době odlivu s pevninou, řídil kočár, v němž jel Wesley. Když dorazili do Haylu, voda už se přelévala přes cestu vedoucí na ostrov. Jeden lodní kapitán, který se zde náhodou vyskytl, jim radil, aby nejeli dál a vrátili se. Wesley řekl, že musí jet za každou cenu, protože tam má v určitou hodinu kázat.

Vystrčil hlavu z okénka vozu a zvolal: „Směr moře!“ Zanedlouho se koně brodili a ubohý čeledín každou chvílí čekal, že se utopí. Wesley opět vystrčil hlavu – z jeho dlouhých bílých vlasů kapala voda – a zeptal se: „Jak se jmenuješ?“ „Petr,“ odpověděl vozka. „Petře,“ řekl Wesley, „neboj se, neutoneme!“

Když dorazili na ostrov, bylo první Wesleyovou starostí, aby svého vozku ubytoval v hostinci a opatřil mu suché šaty, oheň na zahřátí a jídlo. On sám, celý promočený, šel do kaple, kde přesně v stanovenou hodinu kázal.

*

Dr. Samuel Johnson kdysi požádal Wesleyovu sestru paní Hallovou, s níž se dobře znal, aby mu domluvila rozhovor s jejím bratrem. Dohodli se, že se sejdou v prosinci 1784 v jedné londýnské restauraci u společného oběda. Oběd byl stanoven na druhou hodinu a Wesley si na setkání vyhradil dvě hodiny. Jídlo pak donesli až ve tři, což mělo za následek, že sotva dojedli, Wesley se zvedl a rozloučil.

Paní Hallová se snažila uklidnit zklamaného dr. Johnsona slovy: „Milý doktore, můj bratr s vámi přece pobyl dvě hodiny!“ Načež Johnson odpověděl: „Dvě hodiny, madame! Celý den a celou noc bych chtěl mluvit s vaším bratrem!“

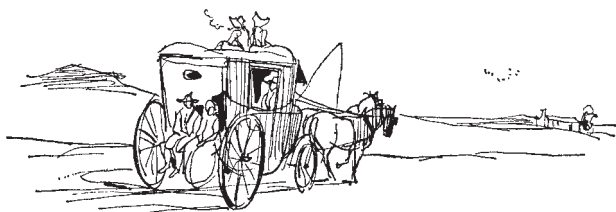
Na toto setkání asi Johnson myslel, když svému životopisci řekl: „Konverzace s Johnem Wesleyem je jedinečná, neumí však vypřáhnout. Vždy musí v určitou chvíli odejít. To je nepříjemné pro člověka jako jsem já, který si rád dá nohu přes nohu a v klidu si popovídá.“

*

Wesley často navštěvoval Blandford Park, domov laického kazatele

Boltona, o jehož sestře vydal krásné svědectví: „Kamkoli jsi přišla, byl Bůh s tebou a vrhal světlo na tvou stezku.“ Když jednou seděli přátelé pohodlně v obýváku, zatímco Wesley pilně psal, snažil se ho pán domu zatahnout do rozhovoru tím, že vychvaloval přednosti života na venkově oproti životu ve městě. „Je tady klid a člověka neruší žádné rozptylující zvuky rušného davu.“ „Ano, ano, Neddy,“ řekl Wesley, „ale hlučné myšlenky to dokážou.“

Bolton narážku pochopil a dal svému hostu možnost, aby práci dokončil.

*

Jednou řekl Wesley: „Střež se vyslovit ukvapený soud o majetku druhých. Mohou existovat tajemství, která možná zná jenom Bůh. Před lety jsem se odvážil říci jednomu muži: »Pane, obávám se, že jste lakomý.«

»A co je důvodem vaší obavy?« zeptal se muž.

»Před rokem, když jsem konal sbírku na uhrazení nákladů, které vznikly při rekonstrukci Slévárny, jste upsal pět guinejí, tento rok jenom půl guineje.«

Muž na chvíli zmlkl a pak se mne zeptal: »Pane Wesley, proč se živíte bramborami?«

Odpověděl jsem: »Hodně to přispělo k utvrzení mého zdraví.«

»Jistě, ale nedělal jste to také proto, abyste ušetřil?« řekl.

»Ano, neboť co ušetřím na svém jídle, to prospěje někomu, kdo nemá co jíst.«

»Jestli to je důvodem vašeho jednání, pak znám způsob, jak ušetřit ještě víc. Zním člověka, který jde první den v týdnu na trh a nakoupí tam za jednu pencí mrkev, kterou pak uvaří ve velkém kotli. Mrkev je jeho pokrmem a převařená voda jeho pitím, takže ho jídlo a pití

přijde za týden na jednu penci. To činil, i když měl roční příjem 200 liber, aby mohl splatit dluhy, které udělal, než poznal Boha.«

A to je ten člověk, kterého jsem pokládal za lakomého!“ zakončil Wesley svůj příběh.

*

Vcelku si John Wesley rozuměl s prostými lidmi, pro které měl velké pochopení. Necítil se dobře ve společnosti šlechty a když byl jednou pozván, aby jim posloužil kázáním, povzdechl si, že jeho místo není v této společnosti. A lidé z těchto vrstev ho také neměli v lásce. Pohrdali jím jako fanatikem, který tvrdí, že i oni jsou hříšní jako ostatní lidé.

Jednou se stalo, že po úzké stezce mezi močály šel namyšlený šlechtic. Když uviděl, že proti němu jde John Wesley, zastavil se a pronesl povýšenecky: „Bláznům se nevyhýbám!“ Wesley se zdvořile uklonil a řekl: „Já milerád!“ A ustoupil stranou.

*

Na návštěvě u dobře situovaného metodisty se Wesley chystal usednout k bohatě prostřenému stolu, když jeden z přítomných kazatelů pronesl: „Ó jak velkolepá hostina! Časy se změnily. Dnes už najdeme jen málo sebezapření u metodistů.“

Wesley s klidem poukázal na lákavá jídla a poznamenal: „Milý bratře, teď se ti naskytuje výborná příležitost pocvičit se v sebezapření!“

*

Když pozval sir Robert Peel, bohatý průmyslník, u příležitosti jedné výroční konference Wesleyho k sobě na čaj, přijal Wesley pozvání pod podmínkou, že přivede i některé ze svých „dětí“. Peel samozřejmě souhlasil. Jak však byl překvapen, když Wesley přišel v doprovodu šestatřiceti cestujících kazatelů!

*

V zápise konferenčních jednání s kazateli stojí, že mu někteří vytýkali, že si osobuje pravomoc jako papež. Wesley se bránil tím, že nikdy neřekl, aby každý křesťan dělal všechno, co přikáže, a věřil všemu, co řekne. „Žádnou pravomoc jsem nehledal,“ řekl. „Ale když přišla nečekaně, neodvážil jsem se »zakopat hřivnu«, ale použil jsem ji podle svého nejlepšího uvážení. Nikdy jsem ji neměl v oblibě. Vždy jsem

ji nesl jako břemeno, které na mne vložil Bůh, a které se neodvažuji odložit.“

Nikdo se nemusí jeho pravomoci podrobovat, pokud nechce. „Každý kazatel a každý člen mne může opustit, kdykoli chce. Pokud se však rozhodne zůstat, musí tak činit za stejných podmínek jako když se ke mně původně připojil.“ Řekl, že oni mu ve skutečnosti dluží víc za to, že všechnu tuto tíhu vzal na sebe a vykonává tuto pravomoc a že je takovým způsobem vázán. „Kázat dvakrát nebo třikrát denně pro mne vůbec není břemenem, avšak starat se o všechny kazatele a o všechny lidi je skutečným břemenem.“

*

Kazatele nabádal, aby alespoň pět hodin denně věnovali četbě dobrých knih. V zápise z konferencí čteme tento rozhovor:

„Ale já čtu jenom Bibli.« Pak bys měl učit druhé, aby také četli jenom Bibli a poslouchali jenom Bibli. Je-li tomu tak, pak už nemusíš kázat. To je čiré blouznivství. Nepotřebuješ-li žádnou jinou knihu než Bibli, pak jsi dál než apoštol Pavel, který je potřeboval. »Přines s sebou též knihy,« píše, »zvláště pergamen,« knihy psané na pergamenu.

»Ale já nemám chuť číst.« Pak získej tuto chuť tak, že ji budeš cvičit, nebo se vrať ke svému zaměstnání.

»Ale já nemám žádné knihy.« Dám každému z vás, podle toho jak rychle budete číst, knihy do hodnoty pěti liber.“

*

Robert Southey, známý anglický básník, vypráví ze svého mládí: „Nacházel jsem se v domě v Bristolu, kde právě byl přítomen Wesley. Když jsme se svou mladší sestrou dováděli na schodech, dohonil nás Wesley pod schody. Vzal sestřičku do náručí a políbil ji, pak mi položil ruku na hlavu a požehnal mi. Připadá mi, že jeho požehnání na mně spočívá ještě dnes.“

Při těchto slovech vstoupily do očí starého oslavovaného muže slzy a jeho hlas prozrazoval hluboké dojetí, které vyvolala vzpomínka na dávný zážitek v mládí.

*

Když jednou musel John Wesley čekat přede dveřmi, ulevil si: „Ztratil jsem nenávratně deset minut.“

Kdosi mu řekl při nějaké příležitosti: „Pane Wesley, přece se nemusíte tak honit!“ „Honit! Nemám čas se honit,“ odvětil Wesley. Jeho zásadou bylo: „Vždy ve spěchu, ale nikdy se nehonit.“

John Fletcher napsal o Johnu Wesley: „Ač mu bylo téměř sedmdesát let a spočívala na něm starost o přibližně třicet tisíc duší, zahanboval všechny služebníky evangelia svou neutuchající horlivostí a nesmírným pracovním elánem. Učení pánové, kteří se posmívali jeho úsilí, ještě odpočívali na měkkém lůžku, když Wesley už kázal radostné poselství a měl za sebou dvacet mil jízdy na koni.“

*

Když se Wesley v pozdějším věku plavil po moři, stalo se, že dva námořníci v jeho okolí začali hrozně klít. Wesley si jich k údivu svých přátel zdánlivě nevšímal. Nakonec vzhlédl od své knihy a poznamenal: „Klejte hlasitěji, možná vás Bůh vyslyší.“

Tu se námořníci zarazili.

*

O jedné neděli v červnu 1790 kázal Wesley – tehdy už mu bylo 87 let – v Beverley a večer měl mít ještě shromáždění v Hullu. Asi čtyřicet přátel z Hullu přišlo do Beverley, aby starého muže odvezli, a všichni pojedli v hostinci, kde byl Wesley ubytován. Nálada byla výborná a rozhovor všechny tak zaujal, že úplně zapomněli na čas.

Tu náhle Wesley vytáhl své hodinky, zvedl se, řekl nashledanou, nasedl do kočáru a byl pryč dřív, než ho mohli požádat, aby na ně počkal. Ve spěchu nasedli do svých kočárů a na koně a jenom s vypětím sil se jim podařilo dohnat Wesleyův vůz těsně před Hullem.

*

Jedna dáma se kdysi zeptala Wesleyho: „Kdybyste věděl, že musíte zítra o půlnoci zemřít, jak byste trávil zbytek času?“

„Jak, madam?“ odpověděl. „Stejně jak jej hodlám trávit teď. Večer bych kázal v Gloucesteru, stejně tak zítra ráno v pět. Pak bych jel na koni do Tewkesbury na odpolední a večerní shromáždění. Poté bych v domě svého přítele Martina, který mne očekává, mluvil jako obvykle s jeho rodinou a modlil se s nimi. V deset bych šel do svého pokoje, odevzdal svůj život nebeskému Otci, ulehk ke spánku a vzbudil se ve slávě.“

*

Vypráví se, že John Wesley měl jednou podivný sen. Stál u bran pekla, zaklepal a ptal se, kdo tam je: „Jsou tam katolíci?“ Odpověď zněla: „Ano, mnoho.“ „Také evangelíci?“ „Ano, mnoho.“ „I metodisté?“ „Ano, mnoho.“

Ta odpověď ho vyděsila. Pospíchal k nebeské bráně a tam položil stejné otázky, ale v opačném pořadí: „Jsou zde metodisté?“ „Nejsou.“ „Jsou zde evangelíci?“ „Nejsou.“ „A katolíci?“ „Nejsou.“

To mu bylo divné a tak se zeptal: „A koho tu vlastně máte?“ Odpověď zněla: „Boží děti.“

*

John Wesley se dožil vysokého věku a byl činný až do konce života. Dne 23. února 1791 kázal naposledy na text „Hledejte Hospodina, pokudž může nalezen býti, vzývejte ho, pokudž blízko jest“ (*Iz 55,6*) a následujícího dne napsal svůj poslední dopis lordu Wilberforcemu, aby ho povzbudil v boji proti otroctví.

Dne 2. března 1791 skončil v Londýně jeho dlouhý a požehnaný život. Zemřel obklopen svými přáteli. Jedním z jeho posledních slov bylo: „To nejlepší ze všeho je, že Bůh je s námi.“ Po modlitbě tiše odešel do Boží slávy.

*

Charles, bratr a spolubojovník

Když chodil Charles Wesley (1707 – 1788) do školy v londýnském Westminsteru, nabídl se jeden bohatý příbuzný z Irska, že Charlese adoptuje a učiní ho svým dědicem. Po několik let mu platil školné. Jednoho dne navštívil svého chráněnce a zeptal se ho, zda s ním půjde do Irska. Charles, kterému dal otec možnost svobodně se rozhodnout, nabídku nakonec odmítl a zůstal v Anglii. Kdyby byl přijal, možná by metodistické hnutí proběhlo zcela jinak.

Jeho rozhodnutí mělo ještě jeden dopad světového významu. Ir adoptoval jiného chlapce, který přijal jméno Wesley nebo Wellesley. Ten je dědem Artura Wesleyho nebo Wellesleyho, vévody z Wellingtonu, který osvobodil Evropu od Napoleonovy nadvlády.

*

Po dlouhé roky žil Charles v duchovní nevědomosti. Jednoho květnového rána roku 1738 se probudil v očekávání přicházejícího požehnaní. Byl nemocen, ležel v posteli a modlil se: „Pane Ježíši, tys řekl: Opět přijdu, tys řekl: Pošlu vám Utěšitele, tys řekl: Otec a já přijdeme k vám a učiníme si u vás příbytek. Ty jsi Bůh a nemůžeš klamat. Cele se spoléhám na tvůj svatý slib, splň jej, kdy a jak chceš ty.“

Jedna chudá žena, paní Turnerová, slyšela sténání a v síle, kterou předtím nikdy nepocítila, zavolala do místnosti: „Ve jménu Ježíše z Nazareta vstaň a věř a budeš uzdraven ze své nemoci.“

Charles si povzdechl a řekl: „Kéž by tak ke mně promluvil Kristus!“ A po chvilce vnitřního zápasu zvolal: „Věřím! Věřím!“

*

Charles pak začal tuto víru zvěstovat. Už koncem června zmiňuje v *Deníku* setkání s jistým panem Heatherem. Ten slyšel kázání o víře a přišel za ním, aby si s ním promluvil. Wesley se ho zeptal, zda věří. „Ne.“ Zda má odpuštění hříchů? „Ne.“ Zda při něm bylo něco dobrého? „Ne.“ Zda si dokáže představit, že by mu mohl Kristus darovat v této hodině víru a odpuštění hříchů? „Ano, jistě.“

„Věříte jeho zaslíbení, že když se zde na zemi shodnou dva jeho učedníci na určité věci, o kterou ho prosí, že jim to dá?“

„Ano, věřím tomu.“

„Nuže, zde je váš farář a já a oba se shodneme na tom, abychom vám vyprosili víru.“

„Věřím, že ji dostanu dříve, než opustím tuto místnost.“

A Wesley píše dále: „Ihned jsme se začali modlit, prosili jsme vroucně o naplnění tohoto zaslíbení a když jsme vstali, zeptali jsme se ho, zda věří. Jeho odpověď zněla: »Ano, věřím celým srdcem. Věřím, že Kristus zemřel za mé hříchy. Vím, že všechny jsou odpuštěny. Chci ho milovat. Chci pro něho vytrpět všechno. Mohl bych v této chvíli pro něho obětovat svůj život.«“

*

Charles Wesley často zápasil s nemocemi, nikdy se jim však nepodával. Když ho v červenci 1738 požádal jeden známý farář, aby ho zastoupil na kazatelně, napsal Wesley: „Bolest v mé duši byla velice palčivá, hleděl jsem však na Krista a okusil jeho uzdravující moc. Zároveň mi přišlo na mysl slovo »v slabosti se projevím má síla« (2K 12,9). Když jsem vstoupil do kočáru, bolest přestala. Kázal jsem velkému shromáždění o víře v Krista.“

O pár dní později opět káže. „Ačkoli jsem byl velice slabý a bezmocný, byl jsem přesto tak posílněn, že jsem mohl kázat víc než hodinu. V bolestech mne donesli do postele. Očekával jsem opět horečku, věřil jsem však, že přijde jenom tehdy, když to bude pro mé dobro.“

*

Přítom stále chodil do vězení. Jednou se dal zavřít s vězněm, aby se spolu mohli modlit. Všichni zločinci je sledovali a zejména jeden voják se stále více radoval. Na tvářích všech byla znát radost. „Byly to nejslavnější hodiny, které jsem kdy zažil,“ napsal Charles.

Druhý den provázela odsouzence na popravu. Odsouzenci byli plni radosti a naděje. Wesleyova slova zní až neuvěřitelně: „Měli jistotu, že Kristus za ně zemřel a že nyní čeká, aby je přijal do ráje. Greenaway se nemohl dočkat, aby byl s Kristem... Nikdo neprojevoval obvyklý strach ze smrti; žádná hrůza, křik a slzy. Všichni si přáli, abychom je následovali do ráje. Nikdy předtím jsem nezažil tak vyrovnanou, vítěznou radost, tak neuvěřitelnou bezstarostnost tváří v tvář smrti... Ta hodina pod šibenicí byla nejpožehnanější hodinou mého života.“

*

Jednou jel dostavníkem do Londýna a svědčil o Kristu. Jedna dáma se velice rozčilila. Zdůrazňovala své zásluhy a odmítala slova o hříchu. „Zeptala se mne, zda nejsem metodista a hrozila mi výpraskem. Řekl jsem jí, že zasluhuji jedině peklo a že i ona je na tom stejně a musí to také vyznat, pokud chce mít naději na nebe. To bylo pro ni naprosto nepřijatelné. U druhých to vyvolalo méně pohoršení, začali naslouchat, ptali se mne, kde kážu; jedna služka hltala každé slovo.“

*

Jméno metodista bylo v té době nejen nadávkou, ale i označením nebezpečného buřiče. Když měl Charles jednou kázat v kostele St. Antholin, zeptal se ho duchovní na jeho jméno a řekl: „Dr. Venn zakázal všem metodistům zde kázat. Považujete se za metodistu?“

„Ne, já ne; svět ať mi říká, jak chce.“

„Nuže, pane, bylo by škoda, kdyby lidé odešli bez kázání. Můžete kázat.“ Tak zde Charles nakonec kázal.

*

Neohroženost a odvalu projevila nejen John, ale i Charles. Při pronásledování metodistů v Sheffieldu roku 1743, kdy se „peklo dalo do pohybu,“ jak to Charles vyjádřil, vynikal utrhačným chováním zejména jeden důstojník. Charles byl vystaven sprškám kamení, pokračoval však ve zpěvu. Nakonec se rozhodl, že vyjde z domu a „postaví se nepříteli tváří v tvář“. Když důstojník slyšel, že se modlí za hříšníky a za satanovy služebníky, vytasil šavli pod záminkou, že urazil krále, a nasadil mu její hrot na prsa. Charles pohleděl přímo na útočníka, rozhrnul si kabát a s klidným úsměvem prohlásil: „Bojím se Boha a ctím krále!“ Důstojník schoval šavli a odešel. Před svými kamarády se předtím vytahoval: „Uvidíte, jak padne do mdlob, když mu nasadím šavli na prsa.“

*

V Devizes vytloukl dav okna v domě, v němž se zdržoval Charles Wesley, a namířil na něj hasičskou stříkačku. V místnostech byla potopa. Lidé potom začali odkrývat tašky na střeše. Malé dítě zvolalo: „Pane Wesley! Pane Wesley! Vlezte si pod postel, chtějí vás zabít. Chtějí zbourat dům!“ A vtom zakřičel jeden z útočníků: „Tady jsou, za závěsem!“ V té chvíli zasáhla neviditelná ruka. Nastalo náhlé ticho. O hodinu později přišel konstábl, který Wesleymu řekl, že ho

vyvede z města, pokud slíbí, že se už nevrátí. Wesley mu odpověděl: „Nevzdám se svého práva anglického občana vstoupit na území Jeho Veličenstva, kdekoli se mi zachce.“

Nakonec Charlese a jeho průvodce vyvedli z města ti, kteří původně poštvali dav a nyní se báli následků vzbouření.

*

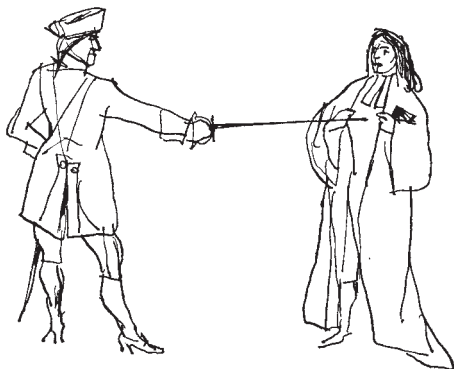
Jeden z nejpodivnějších zážitků měl Charles roku 1750 při kázání ve Slévárně v Londýně. Sotva přečetl biblický text, nastalo zcela neočekávaně zemětřesení, provázené „dunivým zvukem jako od vzdáleného hromu“. Vypukla panika a mnozí křičeli strachy.

Charles svým silným hlasem přerušil vřavu a zavolal do vyděšeného shromáždění: „Proto se bát nebudeme, byť se převrátila země a základy hor se pohnuly v srdci moří. Hospodin zástupů je s námi, Bůh Jákobův, hrad náš nedobytný“ (Ž 46,3.8). Jeho nebojácnost a slova žalmu udělaly na posluchače silný dojem. Lidé se uklidnili a shromáždění pokračovalo.

*

Když Charles Wesley opouštěl s Davidem Taylorem Sheffield, házeli po nich ze zálohy kameny, vejce a bláto. Charlesův kůň se splášil a dal se na útěk, Taylor byl poraněn, unikl však. Vzbouřenci, kteří se pustili za nimi, je zasypali takovým množstvím kamenů, „že by nevyhnutelně zabily muže i koně, kdyby je neviditelná ruka nemrštila na stranu“.

*

Susanna Wesleyová učila děti neprojevat své city. Když plakaly, musely plakat tiše. Synové proto vynikali neobyčejnou sebekázní. O to

otřesněji musela působit událost spadající do posledních Johnových let. Bylo to v Boltonu. Jeho bratr Charles dva týdny předtím zemřel. John oznámil před kázáním píseň svého bratra „Zápasící Jákob“. Když přišel k řádkům „Můj dávný druh mě předešel, já zůstávám tu s Tebou sám,“ vyhrkly mu na kazatelně v slzy, zakryl si rukama tvář a posadil se. Velké shromáždění, které znalo důvod jeho bolesti, přestalo zpívat a mlčky sdílelo jeho bolest. „Kaple se stala Bokímem“ (Plačícím, *Sd 2,4*), napsal očitý svědek.

Pak se Wesley vzpamatoval, zvedl se a měl kázání, které nikdo z posluchačů nezapomněl.

*

Kazatelé a sbory

Ohnivým a požehnaným kazatelem probuzení byl George Whitefield (1714 – 1770), jeden z členů oxfordského Svatého klubu. Charles H. Spurgeon vypráví, že když v jednom shromáždění kázal na text: „A dveře byly zavřeny“ (*Mt 25, 10*), seděla jedna žena vedle dvou mladých lidí a všimla si, jak si tropí posměšky. Slyšela, jak jeden říká druhému: „Co na tom, když budou dveře zavřeny? Však se otevřou jiné.“ Snažili se tak uniknout naléhavosti textu.

Whitefield se po nějaké chvíli pootočil na kazatelně a řekl: „Možná, že tu je dnes nějaký bezstarostný posměvač, který chce uniknout vážnému napomenutí a říká: »Co na tom, když budou dveře zavřeny. Však se otevřou jiné!«“ Oba mladíci se na sebe podívali jako opaření. Whitefield pokračoval: „Ano, otevřou se jiné a já vám řeknu, jaké. Budou to dveře do bezedné propasti, dveře pekla!“

Ať se stalo s posměvači cokoli – žena, na kterou zvláštní shoda slov udělala hluboký dojem, se obrátila k Pánu.

*

Georgeova kázání byla velice sugestivní. Jednou vylíčil slepého muže, blížícího se ke srázu propasti hříchu tak, že to zvedlo uhlazeného lorda Chesterfielda ze židle. Zvolal: „Můj Bože! Vždyť se zřítí!“

O jeho melodickém hlasu se vyjádřil jeden současník, že by dal tisíc zlatek za to, kdyby dokázal vyslovit jediné „ó“ jako Whitefield. A jeden stavitel lodí to řekl takto: „Každou neděli, když jdu do kostela, dokážu během kázání postavit loď od příde až po záď; při Whitefieldově kázání však jde o spásu mé duše, to nepoložím jediné prkno.“

*

Whitefield působil od poloviny roku 1738 v nově založené kolonii Georgia. Byl tam jako farář a především zde založil sirotčinec, pro který pak sháněl v Anglii finanční podporu. Byl rozhodným probuzeneckým kazatelem a tím vyvolal mnohý odpor proti své osobě.

Když prvně přišel do Charlestonu v Jižní Karolíně, byl tam episkopálním farářem Rev. Alexander Garden, který se chopil příležitosti a brojil proti němu z kazatelny. Jako text si vybral slovo: „Ti, kteří pobouřili celý svět, přišli i k nám“ (*Sk 17,8*).

Odpoledne pak odpověděl Whitefield před velkým zástupem na

tento útok kázáním, pro které si vybral text: „Kovář Alexandr mi způsobil mnoho zlého. Pán mu odplatí podle jeho skutků“ (2Tm 4,14). Text tohoto kázání se nedochoval, ale podle výběru biblického textu si dokážeme představit, v jakém duchu se asi nesla jeho odpověď.

*

Když v létě 1739 nastalo probuzení v Bristolu a okolí, pozval Whitefield Johna Wesleyho, aby mu pomohl při zvěstování slova. Byla to bouřlivá shromáždění, v nichž lidé padali k zemi, křičeli a za dramatických okolností přicházeli ke Kristu. Boží působení provázela mnohá vnější znamení. Whitefield dostal o těchto projevech nedobré informace a měl k nim nedůvěru. Wesley se mu snažil vše vysvětlit, ale zřejmě marně.

„Příštího dne měl možnost se lépe poučit,“ píše Wesley v *Deníku*. „Jakmile začal zvat všechny hříšníky, aby uvěřili v Krista, padli v tu chvíli v jeho blízkosti čtyři lidé k zemi. Jeden ležel netečně a nehybně, druhý se hrozně třásl, třetí měl škubání po celém těle, nedělal však žádný hluk, kromě vzlyků, čtvrtý sebou také škubal, ale volal k Bohu silným hlasem a v slzách. Myslím, že od té chvíle všichni připustíme, aby Bůh konal své dílo tak, jak se líbí jemu.“

*

Whitefielda a jeho průvodce rušila večer v hostinci, kde museli přenocovat, skupina hráčů, která se nacházela ve vedlejší pokoji. Jejich hlučnost a hrozné kletby budily odpor a zároveň soucit Božího muže natolik, že nemohl usnout. „Půjdu k nim a napomenu je,“ řekl. Jeho společník, který tvrdil, že u nich nic nepořídí, ho marně zdržoval. Whitefield šel.

Slova, která řekl hráčům, na ně zřejmě neudělala žádný dojem, neboť pokračovali ve svém hlučném klení. Whitefield se vrátil do svého pokoje a ulehl. Jeho průvodce se ho zeptal: „A čeho jste tím dosáhl?“ „Měkké podušky,“ řekl Whitefield a zakrátko usnul.

*

Whitefield si učinil pravidlem, osobně promluvit s každým členem domácnosti, kde pobyl, o jeho spáse. Jednou se stalo, že byl hostem v rodině kapitána, který byl, stejně jako celá jeho rodina, velice příjemný, nebyl však křesťanem. Whitefield byl tak podmaněn laskavostí

a příjemným chováním svého hostitele a členů rodiny, že měl rozpaky mluvit s nimi o tom jednom potřebném.

Když pobyl týden v této pohostinné rodině, aniž splnil svůj úkol, byl v poslední noci tak znepokojen Duchem svatým, že nemohl spát. „Ti lidé byli k tobě tak laskaví,“ říkal mu vnitřní hlas, „tys však byl nevěrný.“ „Musím to udělat ještě před odjezdem,“ říkal si, „musím jim říct, že při vši své laskavosti zahynou, když neuvěří v Pána Ježíše.“ Zvedl se z lože a modlil se. V jeho srdci se odehrával boj. Stará přirozenost říkala: „Nedokážu to.“ Duch svatý mu říkal: „Neodcházej, aniž bys jim řekl slovo napomenutí!“

Konečně dostal nápad a modlil se, aby tomu Bůh požehnal. Stáhl si z ruky prsten, na kterém byl diamant, a napsal na okenní sklo ve svém pokoji: „Jedno ti chybí!“ Nedovedl se přimět, aby k hostitelům promluvil osobně a tak k nim promluvil tímto způsobem.

Sotva opustil dům, paní domu, velká Whitefieldova ctitelka, zašla do pokoje, kde spal. Ihned jí padla do očí slova „Jedno ti chybí!“. Ta slova na ni udělala hluboký dojem. „Ach,“ řekla si, „myslela jsem, že o nás moc nestojí. Věděla jsem, že když byl u někoho a návštěvě, vždy jim promluvil do duše. Když tak u nás neučinil, řekla jsem si, že jsme ho asi něčím urazili. Teď chápu. Nenapomínal nás z jemnocitu.“

Přivolala své dcery a když si přečetly nápis na skle, zavolaly i pána domu. Přišel a také četl: „Jedno ti chybí!“ Na to všichni poklekli a modlili se, aby jim Bůh dal to jedno, co jim chybělo. Než opustili pokoj, našli to jedno potřebné a radovali se ze spasení.

Kazatel Spurgeon říká, že se setkal s přítelem, od něhož se dozvěděl, že zmíněná tabule skla přešla jako dědictví do vlastnictví jednoho člena jeho sboru, který ji pečlivě uchovává.

*

Ti, kdo usilují o spasení druhých, nejsou zdaleka tak ubiti a skleslí jako ti, kdo myslí jen na sebe. Whitefield měl podle záznamů ve svém deníku také doby skleslosti. Bylo jich však poměrně málo. Když sestupoval z „kazatelnového trůnu“, jak mu říkal, a vystupoval na jiný, když po celý den kázal a slyšel sténání a úpěnlivé volání hříšníků, někdy i řev a výsměchy posměvačů, neměl mnoho času myslet na něco jiného. Když skončil svůj úkol, stáhl se, aby měl hodinu obecnství

s Pánem na modlitbě a vyřídil svou korespondenci. Na skleslost mu pak už nezbyl čas.

*

Jednomu starému Kristovu služebníku Whitefield kdysi řekl: „Nejste už unaven a netoužíte po odpočínutí v nebi?“ „Naprosto ne,“ zněla odpověď. Whitefield byl udiven a zeptal se: „A proč ne?“

„Milý bratře,“ řekl starý bojovník, „když pošlete svého služebníka na pole, aby vykonal určitou práci, a slíbíte mu, že mu večer poskytnete odpočínutí a občerstvení – co byste mu řekl, kdybyste ho během dne našel zahálčivého a nespokojeného a slyšel, jak naříká: »Kéž už by byl večer? Nevyzval byste ho, aby svou práci dokončil a potom šel užívat slíbený odpočinek? Stejně tak požaduje Bůh od vás a ode mne, abychom využívali den k práci, místo abychom stále jen vyhlíželi večerní odpočinek.“

*

Thomas Maxfield (zemřel r. 1784) byl jedním z prvních, kdo se při Wesleyově kázání v květnu 1739 v Bristolu obrátil. Nabídl Wesleymu své služby a Charlese Wesleyho pravděpodobně provázela nějakou dobu jako jeho sluha. Jednou zůstal za Wesleyovy nepřítomnosti v Londýně a dostal pověření, aby vedl shromáždění ve Slévárně při modlitbách. Pak cítil puzení kázat, což také s velkým požeňáním učinil. Když se o tom Wesley dozvěděl, pospíchal do Londýna, aby tomu učinil přítrž. Kázání laiků bylo v té době naprosto neobvyklé. Jeho matka, která tehdy bydlela ve Slévárně, viděla jeho rozladěnost a ptala se po její příčině. „Jak vidím, Thomas Maxfield se stal kazatelem,“ řekl John.

Susanna na to řekla: „Johne, buď opatrný, co s tímto mladým mužem uděláš. Bůh ho povolal ke kázání stejně jako tebe. Zkoumej ovoce jeho kázání a poslechni si ho.“ John tak učinil a pak prohlásil: „Je to Pán, nechť učiní, co se mu líbí.“

Tak se stal Maxfield jedním z prvních metodistických laických kazatelů.

*

Jiným laickým kazatelem, který sloužil s Wesleyovým pověřením, byl John Cennick (1718 – 1755), který pocházel z kvakerské rodiny. Když

uvěřil, připojil se v Londýně k Wesleymu a Whitefieldovi. V červnu 1739 byl poslán do Bristolu, aby se staral o nově založenou školu pro chudé děti. V té době čekali horníci v Kingswoodu na kazatele, který se nedostavil. Když se objevil Cennick, požádali ho, aby „vyložil kapitolu z Bible a shromážděným řekl pár slov“. S rozpaky svolil a měl své první kázání, o kterém napsal: „Pán se přiznal k mým slovům, neboť mnozí v tu hodinu uvěřili.“

Pak musel v Kingswoodu a v Bristolu kázat častěji. Probuzení potřebovalo služebníky.

*

John Downes (1722 – 1774) byl jedním ze čtyř kazatelů, které Wesley pozval roku 1744 na první konferenci spolupracovníků do Londýna. Byl to muž, o němž Wesley prohlásil, že měl takové přirozené nadání pro přírodní vědy jako John Newton. Po více než třiceti letech kazatelské služby zemřel na kazatelně, když kázal v londýnské kapli na text: „Pojďte ke mně všichni, kdo se namáháte a jste obtíženi břemeny.“

„Jaký odchod do domova, jak záviděníhodný a žádoucí!“ zvolal Charles Wesley, když se o tom dozvěděl.

*

William Seward (1702 – 1740), který doprovázel Whitefielda na jeho druhé cestě do Ameriky, se stal prvním mučedníkem metodistického hnutí. Když podnikl s Howellem Harrisem cestu po západní Anglii a kázal na řadě míst, byl v Caerleonu kamenován, až oslepl. Když pak kázal u městečka Hay na louce, zasáhl ho jeden muž velkým kamenem, který ho srazil k zemi. Jakmile se probral z bezvědomí, prosil, aby jeho vraha nepotrestali, modlil se za jeho odpuštění a zesnul.

O třicet let později, v roce 1771, našel Wesley v městě Hay metodistickou kapli.

*

Haworth je ubohá vesnička v pusté krajině střední Anglie. Proslula díky sestřám Brontëovým, které obohatily anglickou literaturu o několik krásných románů.

Sto let předtím se stal Haworth dějištěm velkých činů víry. Tehdejší farář William Grimshaw (1698 – 1763) slyšel o metodistech, že kamkoli přijdou, převrátí všechno na ruby. A tak se úzkostlivě snažil držet si je

od těla. Když pak nedaleko kázal laický kazatel William Darney, zašel tam, aby mu oponoval. Zjistil však, že ten muž stál cele na biblickém základě. Měl s ním potom ve skrytu kamenného lomu rozhovor a stal se jeho spolupracovníkem k údivu farníků, kteří ho pokládali za pomateného. V květnu 1747 kázal John Wesley v Haworthu a oba muže spojilo upřímné přátelství. Grimshaw se stal nejznámějším Wesleyovým obráncem v řadách anglikánského duchovenstva.

*

Grimshaw byl originální. Jeho horlivost neznala mezí. Stalo se například, že ve shromáždění nechal zpívat celý dlouhý Žalm 119 a během zpěvu procházel vesnicí a díval se po lidech, kteří znesvěcují den Páně. Často rozdával své šaty a na svých cestách se spokojil číší vody, kusem chleba a cibulí. Jednou k svému zděšení zjistil, že byl pyšný na krásnou krávu, kterou vlastnil. Přicházela mu tak často na mysl, že se rozhodl rozloučit se s ní. Sedlák, který ji chtěl koupit, se ptal po jejích vadách. „Její vada vám nebude na škodu,“ řekl Grimshaw, „pronásleduje mne až na kazatelnu.“

Nenávist nepřátel způsobila, že byl předvolán před arcibiskupa v Yorku, který se ho mimo jiné zeptal: „Kolik lidí jste měl u stolu Páně, když jste přišel do Haworthu?“ „Dvanáct, mylordé.“ „A kolik jich máte dnes?“ „V zimě tři až čtyři sta, v létě i dvanáct set.“ Tak žalobníci neuspěli.

*

John Nelson (1707 – 1774), úředník britského finančního úřadu, který uvěřil při Wesleyově kázání, odmítal pracovat v neděli. Když mu jeho nadřízený vytkl, že králova záležitost je neodkladná a spěchá, odpověděl, že v den Páně nebude pracovat pro nikoho, leč by bylo třeba uhasit oheň nebo poskytnout jinou nutnou pomoc.

„Tak z tebe učinilo náboženství rebela proti králi,“ řekl jeho nadřízený. „Ne, pane,“ odpověděl Nelson, „stal jsem se lepším poddaným než jsem byl dřív. Největší královi nepřátelé jsou ti, kdo narušují den Páně a klejí, opilci a děvkaři, neboť ti svolávají Boží soud na krále a na celý národ.“ Nelsonovi hrozilo propuštění, když se bude vzpírat nařízení svých představených. Odpověděl, že raději bude trpět hladem, než by záměrně urážel Boha. „Co jsi spáchal,“ řekl šéf, „že ti tolik záleží na tvé spáse; vždycky jsem tě pokládal za poctivého člověka, kterému bych mohl bez rozpaků svěřit pět set liber.“

„To můžete, pane,“ řekl Nelson, „a neztrařil byste přitom jedinou penci.“

„Teď však mám o tobě špatné mínění!“

„Pane, mám o sobě ještě horší mínění, než jaké můžete mít o mně vy!“

Nakonec Nelson nebyl potrestán, ale naopak, stoupl u představených v úctě. Později měl jako kazatel při evangelizacích takový úspěch, že ho nepřátelé chtěli zneškodnit. Byl násilím naverbován do vojska a Wesley měl velké potíže, aby ho odtud dostal. Nelson prohlásil svým protivníkům: „Co mne nutíte do válečné zbroje? Nebudu bojovat, leč pod Knížetem pokoje, Kapitánem mé spásy!“

*

O cestě, kterou konal John Wesley s Johnem Nelsonem do Cornwallu v době, kdy tam ještě metodisty neznali, vypráví Wesleyův průvodce:

„Celou tu dobu jsme spali, Mr. Wesley a já, v noci na podlaze. On měl jako podušku můj plášť a já Burkittův výklad Nového zákona. Když uplynuly tři týdny, obrátil se jednou ráno kolem třetí hodiny ke mně, když jsem nespal, dal mi štulec do boku a řekl: »Bratře Nelsone, buďme dobré mysli! Máme ještě jeden zdravý bok, neboť kůže je odřená pouze na jednom!«“

*

Thomas Walsh (1730 – 1759) byl jedním z prvních, kdo se pod vlivem Wesleyova kázání obrátil v Irsku. Rozhovor, který měl Wesley s tímto mužem, způsobil, že se Walsh stal cestujícím kazatelem. Sám o tom vypráví:

„Otevřel jsem se tomuto Božímu muži Johnu Wesleymu. Jeho odpověď zněla: „Je těžké poznat, k čemu vás Bůh povolal, neučiníme-li pokus. Budete-li mít možnost, jděte do Shonilu a pobuďte tam s lidmi dva nebo tři dny. Mluvte s nimi irsky.““

Žádný Ir nemluvil ke svým krajanům s větším západem. Viseli mu na rtech, jako by k nim mluvil anděl.

Thomas Walsh byl nejgeniálnější mezi prvními metodistickými kazateli. Jeho znalost Bible byla tak fenomenální, že – podle Wesleyových slov – znal každý hebrejský a řecký výraz podle výskytu a významu v kontextu. „Dejte mi půl tuctu takových kazatelů a obrátím Anglii naruby!“ řekl John svému bratru Charlesovi.

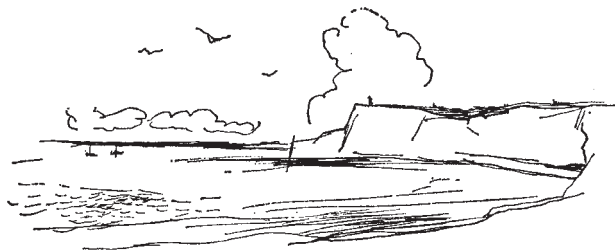
*

Walsh, který hodně cestoval s Wesleyem, byl na rozdíl od něho velice vážný. John Wesley měl veselou povahu a příležitostně rád vyprávěl vtipnou anekdotu. Těžkomyslný Ir si postěžoval: „K třem nebo čtyřem lidem, kteří mne svádějí k lehkomyšlnosti, patříte i vy se svými veselými historkami!“

Thomas Walsh se ve službě brzy vyčerpal. Na nemocničním lůžku vyryl diamantem do skla slova: „Nikdy spokojen sám se sebou!“ Po těžkých vnitřních zkouškách odešel v třicátém roce života do Boží slávy. Zvedl ruce a zvolal: „Přišel! Přišel! Milý můj je můj a já jsem jeho – navždy!“

*

V metodismu se záhy vyskytly ženy, které působily jako laické spolupracovnice. Jednou z prvních byla Sarah Crosbyová (1729 – 1804). Četla kázání Johna Wesleyho a po setkání s ním se připojila k meto-

distům. Brzy se stala vedoucí třídy (skupinky) v londýnské Slévárně. Počátkem šedesátých let šla do Derby, aby tam shromáždila ženy.

Na jednom shromáždění očekávala asi třicet lidí, přišlo jich však na dvě stě. Nebylo možné, aby tolik lidí oslovila jednotlivě a tak byla nucena promluvit ke všem najednou. Řekla jim, co Bůh učinil v jejím životě, a napomenula je, aby se vyvarovaly hříchu. Totéž se opakovalo i později.

Wesley, který se držel anglikánských řádů, podle nichž ženy nesměly kázat, jí napsal, že „nemohla udělat nic rozumnějšího“. Poradil jí, aby se s lidmi modlila soukromě i veřejně co nejvíce a aby s modlitbou spojila krátké povzbuzení. „Zdržuj se co nejvíce toho, čemu se říká kázání. Proto nikdy nevykládej biblický text, nikdy nemluv déle než čtyři nebo pět minut bez krátkého přerušení.“

Sarah Crosbyová se pak odstěhovala do hrabství Yorkshire a cestovala po celém okolí. Za jeden rok například urazila skoro tisíc mil, řídila přes dvě stě shromáždění a šest set schůzek tříd a jiných setkání. Tak se nakonec i ženám otevřela cesta do této služby.

*

Mezi výrazné postavy Wesleyovy generace patří Thomas Coke (1747 – 1814), jehož jméno je spojeno s organizováním metodistických misíí. Byl doktorem práv a anglikánským duchovním. Když prožil své duchovní probuzení, byl nucen opustit svou farnost v South Pethertonu. Farníci ho prostě nechtěli a za zvuku zvonů ho vyhnali. O týden později se ještě pokusil kázat na náměstí, kam se na něho chystali s kameny a klacky. Jenom díky dvěma mladým lidem, kteří stáli po jeho boku, bylo zabráněno střetu.

Zadostiučiněním pro něho bylo, když ho o pár let později, kdy už byl metodistickým kazatelem, pozvali do jeho bývalé farnosti a uvítali ho zvukem zvonů. Zvoněním ho vyhnali a zvoněním ho opět vítali. Jako výsledek jeho návštěvy tam vzniklo metodistické společenství.

*

Kazatel Samuel Bradburn (1751 – 1816) se dostal do finančních potíží. Wesley mu poslal dopis s pětilibrovou bankovkou a napsal: „Milý Sammy, doufej v Hospodina, a čiň dobré, přebývej na zemi, a živ se spravedlivě. Tvůj Tě milující John Wesley.“

Jako odpověď na tento dopis Bradburn odepsal: „Vážený pane, krása biblického slova, které jste ve svém dobrém dopise citoval, mne často oslovila, ale musím přiznat, že s tak užitečným výkladem (*note*) jsem

se dosud nesetkal. Milý, ctěný pane, jsem Vaším poslušným a vděčným služebníkem. S.Bradburn.“

Bradburn zde mistrně využil slovní hříčky – v angličtině totiž slovo *note* znamená bankovku i výkladovou poznámku.

*

Staříčkový Samuel Bradburn, který se z příštípkaře stal požehnaným metodistickým kazatelem, se zlobil na mladé kolegy, kteří plačtivým hlasem vykládali, jak mnoho museli obětovat, když nastoupili kazatelskou službu.

„Ano, milí bratři,“ zvolal, „někteří z vás museli obětovat všechno, aby se stali cestujícími kazateli; ale i my starší máme svůj díl na těchto zkouškách. Pokud jde o mne, já jsem přinesl dvojí oběť, musel jsem obětovat pro službu Pánu dvě nejlepší šídla v Anglii – skutečně velká oběť, abych se stal Božím poslem a vyslancem a ctěným členem společnosti!“

*

Když jednou chtěl Wesley vstoupit na kazatelnu, sedělo na stupních malé dítě. Vzal je do náručí, přivinul k srdci a pak je posadil zpět na jeho místo.

Tento projev lásky se dotkl srdce jednoho z posluchačů, který byl jako Ir vychován katolicky a byl zarytým Wesleyovým nepřitelem. Matthias Joyce (1754 – 1814), dublinský rodák, se stal metodistou a po několika letech cestujícím kazatelem. Po třicet let kázal v Irsku a byl „užitečný v životě a vítězný ve smrti,“ jak se o něm říká.

*

Jeden z Wesleyových kazatelů byl velice popudlivý. Když ho Wesley potkal, ukázal na šťovík a řekl: „Tomy, sáhni si na něj!“ Tomy tak učinil.

„Cítíš něco?“ zeptal se Wesley. „Necítím.“

„Sáhni si tady na to,“ řekl a ukázal na kopřivu. Tomy poslechl a spálil se.

„Vidíš, Tomy,“ řekl Wesley, „někteří jsou jako šťovík; můžeš jim říci, co chceš, jsou tupí a necitliví. Jiní jsou jako kopřivy, dotkni se jich

a reagují. Tomy, ty jsi jako kopřiva, ale já osobně mám raději kopřivu než šťovík!“

*

Obvyklou otázkou, zda je proti některému z kazatelů nějaká stížnost, zahájil John Wesley výroční konferenci, při čtení jmen však vynechal svoje jméno a jméno svého bratra Charlese.

Tu se zvedl John Allen a řekl, že má námitky proti vedení konference. Bylo to poprvé, kdy někdo vyslovil námitky proti Wesleyově vedení. To Wesleyho poněkud popudilo a nakvašeně prohlásil, že nepokládá za přiměřené, aby ho jeho kazatelé kádrovali.

„V tomto případě nemám, co bych dodal,“ řekl Allen a sedl si.

Konference se zmocnilo zděšení. Wesley, který se mezitím vzpamatoval, přerušil úsnivé ticho: „Bratře Allene, máš stížnost proti mně?“ „Ano,“ zněla odpověď. „Pak začnu číst ještě jednou od začátku,“ řekl Wesley, přičemž přečetl své jméno jako první.

Všichni teď hleděli na kazatele Allena, který se zvedl a pronesl: „Mám proti vám námitku, že jste mi opakovaně slíbil navštívit můj obvod a k lítosti mnohých jste tak dosud neučinil.“

V tu chvíli ohlásil zvonek přestávku na snídani a zasedání bylo přerušeno. Když se konference opět sešla, prosil Wesley kazatele Allena, aby povstal, a řekl: „Bratře Allene, prosím tě o odpuštění, o odpuštění, které dává Bůh, a o odpuštění svých bratří, že jsem se dal strhnout k hněvu.“ Pak požádal konferenci, aby se s ním spojila na modlitbách, v nichž pokorně prosil o odpuštění svých hříchů a provinění před Bohem.

*

Když se začal šířit vliv metodistického hnutí, rozhodl se jeden anglikánský duchovní, který obdivoval kázeň metodistů, že začne podobné dílo ve vlastní farnosti. Pozval si přední členy farnosti, vyprávěl jim o svém úmyslu a nakonec navrhl, aby se začali scházet k povzbuzování a k modlitbám. Lidé čekali rozhovor o finanční situaci sboru a farář je nakonec musel propustit, aniž by mu kdokoli slíbil podporu v jeho úsilí.

O něco později potkal jednoho svého známého, metodistu, kterému

vyličil své zklamání. „Kde našel Wesley lidi, kteří jsou ochotni jednat podle jeho pokynů?“ řekl.

„Wesley tyto lidi nenašel,“ řekl jeho přítel. „On je vychoval, přesněji řečeno, Bůh je vychoval skrze něho. Udělejte totéž, kaďte jako káže on, ukaďte lidem jejich pravý stav a nebezpečí věčného zahynutí, v němž se nacházejí. Ti, kdo uvěří vašemu slovu, pak budou sami zachovávat všechny biblické pokyny, které jim budete připomínat.“

*

Henry Moore (1751 – 1844), rozený Ir, byl ve svém mládí umělcem, který vedl kočovný život a vášnivě miloval divadlo. Jednoho dne navštívil metodistickou kapli v Dublinu, aby slyšel Edwarda Smitha, vyloučeného z anglikánské církve proto, že se modlil volným způsobem. Rozzlobil se, když místo duchovního, o kterém se všude mluvilo, vstoupil na kazatelnu prostě oděný muž, Samuel Bradburn. Moore se chystal odejít, když ho zarazilo slovo: „Slepí vidí... a blaze tomu, kdo se nade mnou neuráží.“

Shromáždění bylo mezníkem v jeho životě, který trval téměř sto let. Moore se stal metodistou, navštěvoval věznice a čtvrti bídy a stal se kazatelem ve své irské vlasti. Staříčkový Wesley ho pak povolal do Londýna a učinil ho svým asistentem.

„Byli jsme málokdy od sebe odloučeni,“ vypráví Moore. „Každé ráno v pět mne čekal ve své pracovně. Předčítal jsem mu všechny dopisy, které dostal, a odpovídal na mnohé z nich, přičemž už nechtěl číst mé odpovědi. Doprovázel jsem ho na jeho cestách a byl jsem s ním ve dne v noci.“

Moore se později stal dvakrát prezidentem britské metodistické konference a ve stáří často připomínal dřívější doby: „Děkujte Bohu, že dnes máme vše, co potřebujeme, a ještě něco navíc. Nebylo tomu tak vždy. Vzpomínám si, že když jsem přišel prvně do Londýna, měl jsem jediný kabát. Mezi místními kazateli byl krejčí a já jsem nosil jeho kabát, zatímco můj obracel naruby. Wesley mi často říkal: Henry, ty se mnou nejednáš jako s přítelem; nikdy mi neříkáš, že něco potřebuješ. Řekl jsem mu, že by bylo mrzké vyplnit pokladnu pro chudé. Věděl jsem, že rozdá všechno, co má.“

*

Moore řídil zasedání, kde padl návrh zrušit kazatelskou stanici v jed-

né vesnici. Bylo řečeno, že sbor je příliš malý, často se nesejde ani dvacet lidí, cesta tam je navíc svízelná, musí se jít pěšky čtyřicet mil.

Moore se proti tomu energicky ohradil. Tu mu řekl jeden laický kazatel: „Vy *páni* kazatelé, kteří se stále zdržujete ve městech, tomu nerozumíte!“ Ctihodný Moore se zvedl, nervózně tahal za svou vestu, což činil vždy, když byl rozrušený, a řekl:

„Opravdu tomu nerozumím? Můj milý, přál bych si, abys pochopil, že tomu rozumím! Nebyl jsem ještě dlouho ve službě, když jsem se často musel učit, co je hlad. Byl jsem celý den na cestě, třikrát nebo čtyřikrát jsem kázal a k jídlu jsem neměl nic než řepu. Jednou jsem si musel vypůjčil kabát od kolegy, protože můj měl prodřené lokty. Na živobytí jsem tehdy měl půl koruny týdně. Když jsem svou nouzi vylíčil v dopise Wesleymu a prosil ho o pomoc, co mi napsal? »Milý Henry, Tobě je dáno, nejen abys věřil v Krista, ale abys pro něho také trpěl. Vezmi kalich díkůčinění. Tvůj Tě milující bratr J.Wesley.«“

Když Moore, ten „starý hrdina ve stovkách bitev“, skončil, zavládlo ve shromáždění hluboké ticho. Opozice zmlkla a nakonec rozhodli pokračovat na tom místě v práci. V té vesnici pak vznikl kvetoucí sbor.

*

Edward Brook byl sportovcem, známým jezdcem na koni, který byl posedlý svými psy. V roce 1821 při lovu v močálech se s ním potkal metodistický kazatel. Ten ho uctivě pozdravil a řekl: „Vážený pane, hledáte štěstí, kde je nikdy nenaleznete.“

Toto slovo zasáhlo lovce v srdci. Cestou domů jel kolem domu, kde bylo evangelizační shromáždění. Zastavil se u dveří a naslouchal modlitbám a písním. Doma zápasil na kolenou a ve čtyři hodiny ráno se vydal na cestu a vzbudil dva lidi ze společenství, aby jim vyprávěl o své záchraně.

Brook působil čtyřicet let jako velice samorostlý laický kazatel.

*

Originální byl i Richard Hampden, „bláznivý tlusťoch“, jak se mu posmívali. Jeho duch byl ve všem chabý, jen v jednom umění, získávat duše pro Krista, byl silnější než duch mnohých chytráků. Jeho život

udělal hluboký dojem také na známého kazatele Charlese Haddona Spurgeona.

*

Gideon Ouseley (1762 – 1839) pocházel ze vznešené irské rodiny – jeho bratr byl generálem, dva synovci byli známí orientalisté. Když kdysi uslyšel radostné poselství z úst metodistického důstojníka, zvolal: „Já se poddávám, Pane, já se poddávám!“ „A potom,“ vypráví, „jsem spatřil Ježíše, svého Spasitele. Mé srdce se rozplynulo při pohledu na jeho lásku a já jsem věděl, že mi Bůh odpustil mé hříchy.“

Jednoho dne jel kolem márnice, kde kněz četl zádušní mši. Ouseley sestoupil s koně, vmísil se mezi lidi a začal jim překládat věty latinské liturgie, které pokládal za důležité. Pokaždé zvolal: „Slyšte!“ Lidé byli hluboce pohnuti, kněze se zmocnil strach, jako by mezi ně přišel posel z nebe. Na konci mše se Ouseley chopil příležitosti a řekl osobní svědectví, pak se rozloučil a zmizel tak tajuplně jak se objevil.

Po nějaké době potkal na silnici rolníka, který ho pozdravil mimořádně laskavě: „Bůh vás požehnej!“ „Vás také, milý muži,“ řekl Ouseley, „nechtěl byste mít Boží pokoj v srdci a stát čistý před velkým Soudcem, až přijde soudit svět?“

„Pane,“ odvětil rolník, „sláva buď jeho svatému jménu, já tento pokoj mám. Buď pochválen za to, že jsem mohl spatřit vaši tvář.“ „Vy máte tento pokoj? Jak jste jej získal a kdy jste mne viděl?“

„Vzpomínáte si na den, kdy kněz četl zádušní mši?“ „Ano, vzpomínám si, ale co to má s tím společného?“

„Pane, vy jste nám tehdy jasně ukázal cestu ku pokoji. Tak jsem přišel k Ježíši Kristu a pochváleno buď jeho jméno, jeho pokoj mám podnes.“

*

Elisabeth Tomlinsonová (1775 – 1849) záhy ztratila matku a jako šička měla celkem dobré příjmy. Milovala karty, tanec a divadlo. Když byla nakonec unavena radovánkami, navštívila metodistické shromáždění. Tam se její život změnil. Začala se věnovat kazatelské a sociální činnosti, navštěvovala nemocné a uvězněné ženy. Pak se vdala za laického kazatele Samuela Evanse a pokračovala v kazatelské činnosti spolu s ním. Konference roku 1832 však zakázala ženám kázat.

Jako Dinah Morris v románu *Adam Bede* od George Eliotové vešla do anglické literatury. Vlastní jméno George Eliotové bylo Mary Ann Evansová a byla to nejspíš neter Samuelova Evanse. Vykreslila živý obraz své tety: „Byla to tehdy stará žena malé, drobné postavy se zářícíma očima a jak se domnívám, už řadu let nekázala. Stáří a nemoc zmírnily její přirozenou popudlivost. Byla to vpravdě věřící duše, v níž se spojila láska k Bohu s láskou k bližnímu.“

*

Mezi metodistickými kazateli v první polovině 19. století vynikal Hodgson Casson (1788 – 1851), který sloužil mezi horníky a námořníky v Newcastlu a hlavně také na táborových setkáních. Velký muž silné postavy, který měl „plíce z kůže“, dokázal vejít do špinavé hospody, vstoupit na taneční parket a zvučným hlasem si zjednat ticho: „Už jste tančili dost, teď se budeme modlit! Na kolena všichni, muži i ženy!“

Celá společnost ztratila vůli k jakémukoli odporu, hudba a tanec ustaly. A když se pak Casson začal mohutným hlasem modlit, vytráceli se opilci ven a kajícíci vzdychali. Casson zůstal celou noc, až někteří našli nový život.

*

Casson se nebál nekonvenčních evangelizačních metod. Kdysi procházel ulicemi Kilmarocku, nesl židli na zádech a volal: „Na prodej! Na prodej!“ Když se shromáždil větší zástup, začal kázat na slovo: „Kupujte bez placení víno a mléko“ (*Iz 55,1*).

Při kázání se tak vyčerpával, že jednou po shromáždění za ním přišel soucitný lékař a starostlivě se ho zeptal: „Pane Cassone, jak dlouho myslíte, že budete žít?“ „Milý pane,“ odpověděl kazatel a těžce oddychoval, „věřím, že budu žít věčně!“

Poranění na hlavě, které mu způsobili jeho nepřátelé jednou v noci na odlehlé cestě, byla příčinou padoucnice, která předčasně ukončila službu tohoto věrného služebníka.

*

Methodisté kladou důraz na všeobecné kněžství: každý je zván ke spolupráci. Od počátku proto nechyběli mezi laiky nezapomenutelní Boží svědkové.

William Carvosso, rolník z Cornwallu, získal v okolních vesnicích

stovky lidí nikoli kázáním, nýbrž osobními rozhovory a modlitbou. Ve stáří se ještě naučil psát, aby mohl lépe vyučovat ty, kdo uvěřili. Bylo to také jeho zásluhou, že počet členů v Cornwallu vzrostl za jeho působení z 2 300 na 18 000. Kamkoli přišel, tam docházelo k probuzení, neboť podle svědectví člověka, který ho dobře znal, žil „mimořádným způsobem v přítomnosti světla víry“.

*

Samuel Drew (1765 – 1833) uvěřil pod kazatelnou výmluvného Adama Clarka. Z prostého negramotného ševce se stal velkým myslitelem, kterému nabídla londýnská univerzita katedru filosofie. Jako metodistický laický kazatel sloužil církvi až do své smrti, do níž vešel slovy: „Jak nádherný jas! Bůh buď pochválen, vejdu, až se dveře otevrou.“

*

Jonathan Saville vyrostl v chudobinci a už jako dítě musel pracovat v uhelném dole. Nakládali s ním tak nelidsky, že zůstal zmrzačeným trpaslíkem se zlomeným stehnem. Obrátil se pod vlivem Josepha Bensona a roku 1803 se stal laickým kazatelem. Mezi mnohými, kteří při jeho službě uvěřili, byla také dcera dozorce v chudobinci, který z něho udělal mrzáka.

„Ó Pane,“ zvolal Seville, „nyní jsi mne odškodnil za všechny útrapy v tomto domě!“

*

Pan Day, kominík v budově londýnského parlamentu, byl vedoucím metodistické třídy. Jednoho dne potkal lord Palmerston, ministerský předseda britského impéria, Daye při práci a s humorem prohodil, že jako kominík má lehké a méně namáhavé zaměstnání ve srovnání s jeho povoláním.

„Mylorde,“ řekl Day, vždy připraven dát rozhovoru vážný směr, „každý den se za vás modlím.“ „Děkuji vám, pane Day,“ řekl státník, „věřím v moc modlitby.“

Pak Day vyslovil přání, že by se chtěl pomodlit nejen za něho, ale také s ním. „Dobře,“ řekl Palmerston a vedl Daye do své soukromé pracovny, zamkl dveře a poklekl s kominíkem, který s dětskou důvěrou vyprošoval Boží požehnání pro státníka zavaleného těžkými povinnostmi.

Když vstali, poděkoval mu Palmerston s pohnutím a řekl: „Měl jsem tu na návštěvě už řadu biskupů, ale vy jste první člověk, který se kdy osobně modlil se mnou a za mne.“

*

V Novém světě

V srpnu 1760 přistáli v New Yorku němečtí vystěhovalci, mezi nimiž byl také Philip Embury (1728 – 1773), který byl v Irsku, odkud Němci přišli, metodistickým laickým kazatelem. V Americe se vystěhovalci připojili k luterské církvi. Jednoho dne je překvapila Emburyho sestřenice Barbara Hecková při kartách. Najednou se cítila obviněna pro svou liknavost ve věcech víry. Vzala karty, hodila je do ohně a běžela za svým bratrancem. Zapřísahala ho: „Philippe, musíš kázat, jinak půjdeme všichni do pekla a Bůh bude vyhledávat naši krev z tvých rukou.“ Na jeho námitku, že nemá kostel ani dům, kde by kázal, odpověděla: „Kaž zde, ve svém bytě, svým lidem.“

Zavolala svého muže, Emburyho ženu, jednoho z krajanů a černou otrokyni, a tak měl v létě roku 1766 Philip Embury své první kázání v Americe. Začala metodistická evangelizace v Novém světě.

*

Richard Boardman (1738 – 1782) byl jedním ze dvou kazatelů, kteří se na konferenci v Leedsu roku 1769 hlásili jako dobrovolníci pro Severní Ameriku. Během války o nezávislost se pak jako většina jeho anglických kolegů vrátil do vlasti. Krátce před svou smrtí vyprávěl následující příběh o své zázračné záchraně z jisté smrti.

Boardman kázal v Mouldu ve Flintshire a musel jet následujícího dne ráno na koni do Parkgatu. Cesta vedla dlouhými úseky po pobřeží, odděleném strmými skalisky od pevniny. Věděl, že si musí pospíšet, avšak prudká sněhová bouře ho zdržela. Tím ho znenadání překvapil stoupající příliv, takže nemohl ani kupředu, ani zpátky.

„V této situaci jsem poručil svou duši Bohu,“ píše, „neboť jsem neměl nejmenší naději, že bych unikl smrti. Krátce poté jsem zpozoroval dva muže, jak běželi ze svahu a nastoupili do člunu. Dorazili ke mně ve chvíli, kdy mi, jak jsem seděl v sedle, stoupla voda až po kolena. V jejich člunu, s plovoucím koněm po boku, jsem dorazil na bezpečný břeh. Ještě během plavby mi řekl jeden z mužů: »Opravdu, pane, Bůh je s vámi!« »V to pevně doufám,« řekl jsem. »Vím to určitě,« pokračoval ten muž, »minulou noc se mi zdálo, že musím jít na vrchol jednoho z těchto kopců. Když jsem se probudil, byl jsem tím snem tak zasažen, že jsem neměl klid. Zavolal jsem tohoto muže, aby mne doprovodil. Na prvním kopci, na který jsme vystoupili, jsme neviděli

nic neobvyklého. Požádal jsem ho, aby se mnou šel ještě na další kopec a tam jsme uviděli vás v té beznadějně situaci.“

*

Výrazným misionářem v Novém světě se stal Francis Asbury (1745 – 1816). Na konferenci v Bristolu 1771 Wesley řekl, že bratři v Americe volají o pomoc, „Kdo je ochoten tam jít a pomoci jim?“

Hlásilo se pět mladých mužů, z nichž byl vybrán Asbury a William Wright. Asbury neměl peníze na cestu, avšak přátelé mu dali něco šatstva a deset liber šterlinků. Asbury si psal po Wesleyově příkladu deník. V něm si položil otázku:

„Kam jedu? Do Nového světa. Co tam budu dělat? Získávat pocty? Ne, pokud znám své srdce. Získávat peníze? Ne. Jdu, abych žil pro Boha a přiměl jiné, aby činili totéž.“ To odhaluje motivy jeho života, naplněného prací a cestováním, a cíl, k němuž vedl své spolubojovníky.

*

Na slavné Vánoční konferenci 1784 Thomas Coke ordinoval Asburyho z Wesleyova pověření během tří dnů na diakona, staršího a generálního superintendenta neboli biskupa pro práci v Americe, odkud za války o nezávislost odešli anglikánští duchovní a tím zůstala země bez duchovních pastýřů.

Když se pak Asbury záhy vydal na jih, setkal se v Salisbury s Jesse Leem. Asbury se objevil v taláru s tabulkami, symbolizujícími jeho nové postavení. Lee se vši rozhodností protestoval proti tomuto oděvu jako neslučitelnému s metodistickou prostotou. Asbury talár odložil a pokud je známo, nikdy už jej neoblékl.

*

Wesley byl k ordinaci Asburyho více méně donucen okolnostmi, protože žádný anglikánský biskup nechtěl ordinovat metodistické kazatele a metodisté v Americe nutně potřebovali služebníky. Wesley se pak zhroutil, když Cokea a Asburyho začali titulovat „biskup“.

Napsal Asburymu rozhořčený dopis: „Já se snažím být malý, vy se snažíte být velcí. Já lezu, vy důstojně vykračujete. Já jsem založil školu, vy univerzitu. A dokonce ji nazýváte svými jmény! Dejte si pozor, nechtějte být velcí!... Jak můžete, jak si dovoluujete nechat si říkat biskupové? Hrozím se, lekám se při tomto pomyšlení!“

Wesley se bál, že přijetím úřadu biskupa se metodismus definitivně oddělí od anglikánské církve. K tomuto oddělení nakonec stejně došlo a episkopální forma církevní správy evangelizaci kontinentu nejen nezastavila, ale dala profil celému americkému metodismu.

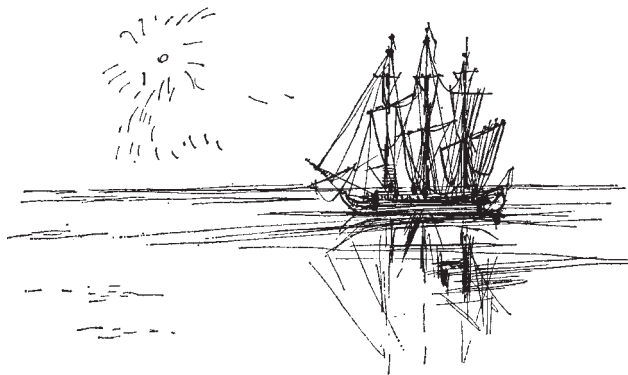
*

Asbury byl neustále na cestách a kázal. Stal se nejznámějším mužem v celých Spojených státech, které v té době tvořily státy na východním pobřeží kontinentu. Cestoval víc než kdokoli jiný, znal cesty a stezky, města a osady lépe než kdokoli v zemi. Jednou řekl anglickému korespondentovi, aby na jeho adresu napsal prostě „Amerika“. Všichni poštovníci znali „muže, který procházel Amerikou“ a věděli, že se u nich dříve či později zastaví.

Jeho domovem byla doslova silnice.

*

Jednou ho pozvali v nějaké dobře situované rodině ke stolu. Na

stůl postavili karafu s koňakem a paní domu vyzvala hosta, aby si posloužil.

Biskup, důsledný abstinents, odmítl a řekl, že kdo usiluje o vítěznou korunu, je ve všem zdrženlivý. Hostitelka zčervenala a řekla: „Biskupe, myslím, že koňak je dobrý na svém místě.“

„Plně s vámi souhlasím,“ řekl Asbury. „Nemáte-li nic proti tomu,“ dodal a vzal karafu, „tak jej postavím na jeho místo.“ Vstal a postavil

koňak na starobyklý příborník v rohu pokoje. „Tam je jeho místo a tam jej nechte stát!“

*

Po namáhavé cestě na Čtvrtletní konference přepadla Asburyho sklíčenost, že mu Bůh nedal spatřit v poslední době žádné viditelné ovoce jeho práce. V této pochmurné náladě vstoupil v neděli ráno do hrubě tesané chatrče, která sloužila jako kaple, a usedl do zadní řady. Měli zde právě Hody lásky. Když mnozí vydali podle metodistického způsobu svědectví o svých duchovních zkušenostech, povstala nakonec jedna elegantně oblečená žena. Přijela z daleka, aby se účastnila tohoto hodu.

„Před dvěma lety,“ řekla, „mě to táhlo do metodistického shromáždění v nedalekém sousedství, kde měl kázat biskup Asbury. Šla jsem tam a Duch svatý v mém srdci zpečetil slovo, které kazatel zvěstoval. Obrátila jsem se k Ježíši a našla ospravedlnění v jeho krvi a odpuštění hříchů. Od té doby jsem šťastná v Boží lásce.“

Jakmile si sedla, vyskočil Asbury a se slzami v očích řekl: „Byl jsem cizincem a příchozím, který na cestě svého putování hledal pokoj a občerstvení v domě Božím. Nalezl jsem obojí. Mám-li zcestovat celý kontinent, abych se stal nástrojem k záchraně jednoho jediného člověka, pak chci cestovat, dokud nezemřu!“

*

Francis Asbury se po celý život zdráhal dát se portrétovat. Nakonec však obraz pořízen byl. V Baltimore se několik bratří radilo, jak ho k tomu přimět. Věděli, že musejí postupovat opatrně, neboť z dřívějších pokusů znali jeho odpor. K údivu všech se nabídl bratr McCannon, že to s ním dohodne.

Při konferenci v Baltimore bydlel Asbury právě u McCannona, svého přítele, který měl obchod s látkami. Biskup musel pokaždé projít obchodem, aby se dostal do svého pokoje. Jednoho dne ho McCannon zastavil a řekl: „Bratře Asbury, zde je černá látka, kterou bych rád nastříhal pro kazatele, protože někteří, zdá se, mají velký nedostatek.“

Asbury, kterého trápila bída cestujících kazatelů, řekl radostně: „Jame-si, to by byl chvályhodný skutek, pokud si to můžeš dovolit.“ „Ano, mohu si to dovolit, ale počítám s tím, že za to dostanu dobrou cenu.“

„Cenu?“ zvolal Asbury, „jde-li ti o peníze, pak neztrácejme čas dalším dohadováním.“ A obrátil se ke dveřím.

„Ne tak zhurta,“ řekl přítel, „můžeš zaplatit cenu, aniž bys zchudl o jediný groš.“ „Jak tomu mám rozumět?“ „Když budeš sedět malíři, aby udělal tvůj portrét, daruji ti látku pro kazatele i ušití obleků.“ „Jamesi, myslím, že jsi mne teď dostal,“ řekl Asbury a zmizel.

Ještě ten den odpoledne mohl začít malíř se svou prací.

*

Jeden čas provázel Asburyho na cestách malý černocho Harry Hosier (kolem r. 1750 – 1806), o kterém Thomas Coke prohlásil: „Jsem přesvědčen, že je nejlepším kazatelem na světě. Na jeho kázáních spočívá úžasná moc...“

Když přijeli do Wilmingtonu v Delaware, přišlo tolik lidí na shromáždění, že někteří museli stát venku a naslouchat otevřenými okny, aniž viděli na kazatelnu. Black Harry, jak mu říkali, kázal jako první. Jakmile skončil, poznamenal kdosi v davu: „Kdyby všichni metodističtí kazatelé kázali tak jako biskup, chodili bychom na všechna shromáždění.“

„Ale to nebyl biskup,“ odpověděl jiný, „to byl jeho pomocník.“

„Když pomocník biskupa dokáže mluvit tak mocně, co potom můžeme očekávat od biskupa!“ řekl muž v údivu.

*

Harry Hosier se brzy stal známým. Lidé si ho vážili, a to v době, kdy černoši neměli žádná práva. Jednou však – bylo to v New Jersey, kde byl spolu s jiným kazatelem, Johnem Walkerem – prohlásila jedna žena: „Toho černocho poslouchat nebudu!“

Harry ta slova zaslechl, šel do kouta a tam se modlil až do zahájení shromáždění. Během Walkerova kázání byl zticha. Pak se klidně postavil za svou židli a řekl: „Hřích je nemoc. Všichni jí trpíme. Bůh však má lék. Vkládá jej do ruky lékaře. Ale běda, ten lékař je černý. Někteří odmítají tento jediný lék jenom proto, že ruce, které jej podávají, jsou černé.“

Pak se Harry pomodlil z hloubi duše a lidé pocítili Boží přítomnost. Žena, která vyslovila onu poznámku, byla hluboce zasažena a nakonec poprosila Harryho o odpuštění.

*

Jednoho dne dva lékaři vyšetřovali nemocného Asburyho. Po vyšetření se zeptal, co je dlužen. Uctivě mu řekli, že si nepřejí nic jiného, než aby na ně myslel na svých modlitbách. Na to biskup odpověděl, že ještě nikdy nikomu nezůstal nic dlužen a že proto chce ihned splatit svůj dluh.

Bez odkladu sklonil svá kolena a úpěnlivě prosil Boha o spásu svých dvou přátel. Ti byli nemálo překvapeni a říká se, že jeden z nich, který byl spíše skeptikem, byl velice ohromen, když byl prvně v životě nucen pokleknout.

*

Když biskup Asbury zemřel při cestě na Generální konferenci zasedající v Baltimore, byl jeden z kazatelů pověřen, aby jeho nástupci biskupu McKendreamu dovezl koně, knihy a šaty zesnulého. Cestou ho zastavili dva lapkové. On jim vysvětlil, komu patří kuň a náklad.

„Biskup Asbury je mrtev?“ řekl jeden z lupičů zdrcen a dodal: „Viděl jsem ho v domě svého otce a tam jsem ho slyšel kázat.“

Oba lapkové se vytratili, aniž by se dotkli lupu.

*

Asbury zůstal po celý život svobodný. Ve svém deníku napsal, že to nebyla jeho volba, a zdůvodnil to následovně:

„Byl jsem povolán, když mi bylo čtrnáct. Začal jsem svou veřejnou činnost mezi šestnáctým a sedmnáctým rokem. V jednadvaceti jsem byl cestujícím kazatelem, v šestadvaceti jsem přišel do Ameriky. Do té doby jsem měl dosti důvodů zůstat svobodný. Chtěl jsem se vrátit do Evropy ve třiceti letech, avšak válka pokračovala a trvalo deset let, než byl zajištěn trvalý mír. To nebyla vhodná doba na ženění a vdávání. Ve čtyřiceti devíti letech jsem byl ordinován na biskupa pro Ameriku. Mezi povinnostmi, které mi tento úřad ukládal, bylo rozsáhlé cestování. Těžko jsem mohl očekávat, že najdu ženu, která by byla ochotna žít toliko jeden týden z padesáti dvou se svým manželem. Navíc, jaké právo má muž, aby využil náklonnosti ženy, učinil ji svou manželkou a stálou nepřítomností zničil celý řád a pořádek manželství, když rozdělí ty, jimž ani Bůh, ani příroda a požadavky občanské společnosti nedovolují dlouhou odloučenost? Nebylo by to ani spravedlivé, ani šlechetné. Navíc jsem měl málo peněz a s tím málem jsem až do svých padesáti sedmi let pomáhal milované matce uhradit nezbytné

potřeby. Jestli jsem udělal chybu, doufám, že mi Bůh a druhé pohlaví odpustí.“

*

S prací v Severní a Střední Americe je spojeno jméno Thomase Cokea (1747 – 1814), který se stal otcem metodistických misíí. Byl anglikánským duchovním a kvůli svým sympatiím k metodismu byl ze své farnosti vyhnán. Sloužil potom až do své smrti jako metodistický cestující kazatel.

Když Coke kázal na náměstí v Ramsbury v hrabství Wiltshire, shromáždila se chátka pod vedením místního faráře, aby shromáždění rozehnala. Přivlekli požární stříkačku a zlíli kazatele i posluchače. Coke pak v prorocké vizi zvolal: „Zanedlouho budete potřebovat stříkačku k jinému účelu!“

O čtrnáct dní později vypukl v obci požár a většina domů v centru obce lehla popelem.

*

Při plavbě z Charlestonu do Anglie v roce 1796 se dostala loď, na které se plavil Thomas Coke, do úplného bezvětří. To na šestnáct dní zastavilo loď nedaleko cílového přístavu. Kapitán to připisoval tomu, že dr. Coke měl rozečtený objemný svazek. Byl pevně přesvědčen, že vítr nezafouká, dokud jeho pasažér tento svazek nepřečte.

Coke chtěl uklidnit pověřivého muže a nabídl, že knihu odloží. Kapitán však protestoval: „To nepomůže, musíte knihu dočíst, nebo nebudeme mít vítr!“ Tak Coke četl dál.

„Nepochybuji o tom,“ poznamenal, „že kapitán byl utvrzen ve svém názoru, neboť ve chvíli, kdy jsem knihu odložil, zvedl se vítr a za třicet šest hodin jsme dorazili do přístavu.“

*

Thomas Coke rád říkával, že si lze koupit každého, pokud kupující zná správnou cenu. Poté, co jednou opakoval toto oblíbené slovo ve velkém shromáždění, byl požádán, aby kázal v sousední obci. Měl však už stanovenou trasu a protože toto místo neleželo na cestě, odmítl přijít. Žadatelé se však nevzdali a uvažovali, jak by ho přece jen přesvědčili.

Pak jeden poznamenal: „Dr. Coke právě řekl, že si lze koupit každé-

ho, známe-li cenu. Řekneme mu, že když přijde, postaráme se o dobrou sbírku na misii. Možná ho tato cena zláká.“

Když pak přišli s tímto návrhem a Coke zjistil, že na něho zkoušejí jeho vlastní zásadu, dal se do smíchu. Po krátkém přemýšlení řekl: „To jste vymysleli výborně, to je přesně moje cena. Nějak to zařídím a budu se snažit zítra přijít.“

Na tom místě se mu tak zalíbilo, že je pak navštívil téměř pokaždé, když ho cesta zavedla do oněch končin.

*

Jednou chtěl na koni přebrodit řeku, minul však brod, dostal se do hloubky a proud ho strhl. Zachytil se větve a tak se zachránil, kuň však plaval po proudu. Coke pak pokračoval pěšky. Po nějaké době potkal muže a ten mu ukázal cestu do nejbližší vesnice. Řekl mu také, že má vyhledat paní N., která ho jistě přijme. Coke byl v tom domě láskyplně přijat. Mezitím mu přivedli koně zdravého, takže mohl druhý den pokračovat v cestě.

Po pěti letech, cestou na konferenci, ho oslovil jeden mladý muž: „Vzpomínáte si ještě, jak jste před pěti lety téměř utonul s koněm v řece?“ „Ano, vzpomínám.“

„A jak jste pak byl v domě jedné vdovy ve vesnici?“ „Jistě, její laskavost nikdy nezapomenu.“

„A víte také, že jste tam při odchodu zanechal letáček?“ „Na to si nevzpomínám, ale je to možné.“

„Ano, ta žena jej četla a Pán tomu požehnal. Letáček se stal nástrojem jejího obrácení a obrácení několika jejích dětí a sousedů, takže v té vesnici vznikl kvetoucí sbor.“ Dr. Coke byl pohnut.

Mladý muž pak pokračoval: „Ale neřekl jsem vám ještě všechno. Já sám jsem jedno z těch dětí a vděčím za své obrácení milostivému vlivu, který tento letáček měl na můj život. A nyní jedu na konferenci, abych tam byl přijat jako kazatel.“

*

Konference roku 1787, kterou řídil Coke spolu s Asburym, dostala dopis od kazatele Hawese, který byl poslán do Kentucky. Podal v něm přehled své činnosti a plány pro tuto oblast a žádal o pomoc. „Nikdo nemá být ustanoven do této oblasti,“ psal, „kdo se bojí smrti. Válčíme

teď s indiány, kteří stále číhají za stromy, střílejí po lidech a pak je skalpují. Jeden sbor máme přímo na pomezí indiánského území.“

Když byl tento dopis přečten, povstal mladý kazatel Williamson a nabídl se jako dobrovolník pro tuto nebezpečnou práci. „Co všechno dokážeme učinit a vytrpět, když nás vede Kristova láska!“ napsal Coke.

*

Coke několikrát navštívil ostrovy v Západní Indii. Napsal, že nejhubnější výnos, který přijali vládcí ostrova St. Eustatius, zněl takto:

„Bude-li přistižen běloch, že se modlí s bratřími, dostane pokutu padesát liber, podruhé sto liber a potřetí bude zmrskán, jeho majetek zabaven a on vykázán z ostrova. Bude-li přistižen černocho, dostane za první přestupek třicet devět ran a za druhý bude zmrskán a vykázán, pokud je svobodný; je-li však otrokem, bude zmrskán pokaždé.“

Výnos se skutečně uplatňoval. Coke zmiňuje černocho, který byl vyhnán z ostrova. Když stál před guvernérem a radou, aby se zodpovídal za neodpustitelný přestupek, že se s lidmi modlil, řekl mu jeden radní: „Harry, musíš být zmrskán.“ On klidně odpověděl: „Ježíš byl zmrskán, proč ne také já?“ Odsoudili ho, aby byl veřejně zmrskán, uvězněn a vypovězen. Coke píše, že se tato exekuce děla velice nemilosrdným způsobem.

*

Na ostrově St. Vincent šel Coke za Matthew Lumbem, který byl jako kazatel poslán na tento ostrov a pak uvězněn. K němu do cely dali dva zločince. Laskaví přátelé zásobovali jeho a jeho spoluvězně jídlem a vojáci ho hlídali. Coke o této návštěvě napsal:

„Protože přes mříže mluvil o Božích věcech k ubohým černochoům, kteří se neustále shromažďovali kolem věznice, byl dán rozkaz, aby byl zavřen do oddělené cely... A ubozí černoši přicházeli těsně k mřížím a jak tiše stáli a hleděli na něho, tekly jim slzy po tvářích. A to vše jenom proto, že Lumb kázal evangelium černochoům v naší vlastní kapli, postavené za naše peníze na našem vlastním pozemku!“

*

Evangelium se šíří na západ

Metodističtí kazatelé šli vzápětí za americkými osadníky, kteří táhli na západ. Žádné překážky je nedokázaly odradit. Jednou pozdravil kazatel osadníka, který právě dorazil a skládal své svršky. Ten muž vůbec nebyl potěšen. Nadával a klel, protože – jak říkal – odešel z Virginie, aby ochránil svou ženu a dceru před vlivem metodistů.

Říkávalo se, že prvním zvukem civilizace v divočině bylo zařinčení sekery osadníka, když vysekával místo pro svou chatrč, a druhým zvukem byl pozdrav metodistického kazatele u dveří chatrče. Ani špatné počasí ho nedokázalo odradit od pastorační návštěvy. V údolí řeky Ohio si při špatném počasí ulevovali: „Dnes není venku nikdo, jen vrány a metodističtí kazatelé.“

*

Jesse Lee (1758 – 1816), zvaný „apoštol Nové Anglie“, těžko přístupného puritánsko-kalvinistického státu v Severní Americe, byl nejen příkladem přísné prostoty – biskup Asbury na jeho přání odložil při jeho ordinaci talár –, ale byl i velice pohotový. Když jednou jel na koni z Bostonu do Lynnu, dohonili ho dva právníci, kteří si ho vybrali za terč svých posměšků. Vzali Božího muže mezi sebe a bez okolků ho oslovili.

„Stává se vám často nějaké nedopatření?“ zeptal se ho jeden z nich. „Stává.“

„A co děláte v takovém případě? Necháte chybu bez povšimnutí?“

„Někdy ano,“ odpověděl Lee suše. „Je-li závažná, opravím ji, pokud není závažná nebo nechtěně obsahuje nějakou pravdu, nechám ji bez povšimnutí. Když například cituji verš »ďábel je lhář a otec lži« a přeřeknu se a místo lhář řeknu právník (angl. *liar* – *lawyer*; výslovnost je velice podobná), pak se to natolik blíží pravdě, že bych asi své nedopatření neopravil.“

„Nevím, zda jste darebák nebo hlupák,“ zvolal jeden z obou právníků.

„Ani jedno, ani druhé,“ řekl Lee a pohleděl od jednoho k druhému, „ale myslím, že se nacházím mezi oběma.“

Na to muži pobídlí své koně a rychle odjeli.

*

Když na Výroční konferenci v Lynnu položil biskup obligátní otázku: „Jsou nějaké námitky proti bratru Leemu?“ povstal kazatel Pickering a prohlásil: „Ano, mám proti němu námitku.“ „A oč se jedná?“ „Myslím, že bratr Lee je příliš svéhlavý.“

Na tvářích členů konference se objevil úsměv. „Proti tomu nemá náš řád žádné ustanovení,“ řekl biskup.

Další na seznamu byl Pickering. Na otázku: „Jsou nějaké námitky proti bratru Pickeringovi?“ se přihlásil Jesse Lee, který právě vešel do místnosti: „Ano, chce vždy jít svou vlastní cestou.“

Tu konference zapomněla na svá vážná jednání a vypukla v hlasitý smích.

*

Jednou jel Jesse Lee z Washingtonu, kde působil jako kaplan v kongresu, do Virginie a cestou uvízl poštovní dostavník v bahně. Cestující, většinou členové kongresu, museli vystoupit a jít kus pěšky, než se jim podařilo vytáhnout dostavník z bahna. Když byli opět na svých místech, museli čekat na Leeho, který se se svými sto dvaceti kilogramy tělesné hmotnosti těžce brouzдал bahnem.

Konečně se dostavník rozjel a tu se jeden z cestujících zeptal, kde že kaplan vězel, když vyprošťovali dostavník z bahna. Lee mlčel

a jiný poznamenal: „Nebylo to zrovna přátelské od našeho kaplana, že byl s námi, pokud šlo všechno dobře, a že se ztratil, když nastaly potíže.“

„Ale, pánové,“ ozval se Lee, „chtěl jsem vám pomoci, ale jeden z vás tak hrozně klel, že jsem se ukryl za strom a modlil se za vás.“

Na tuto odpověď si pak odpustili jakoukoli další štiplavou poznámku.

*

Jednou sledoval Jesse Lee, že během kázání jedna část posluchačů klimbala, zatímco druhou část rušili lidé, kteří hlučeli na dvoře. Udělal malou přestávku a pak zvolal hromovým hlasem:

„Budu vděčný těm lidem venku, když nebudou mluvit tak nahlas; mohli by totiž vzbudit lidi zde uvnitř.“

Spáči se probudili a mluvkové zmlkli.

*

Jesse Lee vyprávěl, že jedna indiánka, která došla poznání svých hříchů, začala v upřímnosti srdce volat k Bohu o odpuštění. Zнала však jenom dvě anglická slova, *january* a *february*, leden a únor, a tak z nich udělala modlitbu. Nepřestala říkat *january* a *february*, dokud jí Bůh nedaroval jistotu odpuštění.

*

Strasti cestujícího kazatele v Severní Americe si vychutnal Freeborn Garrettson (1752 – 1827) až do dna. To, co napsal roku 1785 v dopise Johnu Wesleymu, se čte jako paralela k *2K 11,23nn*:

„Jednou jsem byl uvržen do vězení; dvakrát jsem byl zbit a zanechán v bezvědomí na silnici; jednou po mně stříleli; nasadili mi pušky a pistole na prsa; jednou v noci mne z rukou ozbrojené lůzy zachránil neočekávaný blesk; kamenován jsem byl několikrát.“

*

Freeborn Garrettson se dlouho zdráhal stát se kazatelem. Chtěl se v ústraní věnovat tichému rozjímání. Metodisté mu nebyli moc sympatičtí a z povolání cestujícího kazatele měl hrůzu. Krok za krokem pak byl veden k tomu, aby řekl své ano k jasnému Božím volání. Vstoupil do „duchovní kavalerie, která projížděla zemí a byla všude k zastižení“.

Když Garrettson nastoupil svou službu roku 1775, měla metodistická církev v Severní Americe sotva dvacet kazatelů a přibližně tři tisíce členů. Když zemřel, vzrostl počet kazatelů na více než tisíc šest set

a počet členů na více než čtyři sta tisíc. K tomuto růstu nepřispěl podle historika Nathana Bangse nikdo víc než právě Freeborn Garrettson.

*

Jeho neohroženost se projevila zejména v americké válce o nezávislost, když se zdráhal přísahat poslušnost Spojeným státům. I když ujišťoval zástupce nového státu o své loajalitě, nechťel se vázat přísahou, aby nemusel nosit „tělesné zbraně“. Žádný kazatel proto nebyl vystaven prudším útokům než on.

Jednou mu sdělili, že na cestě na něho číhá lůza. Odpověděl: „Přišel jsem, abych vyřídil poselství svého Pána, a nebojím se svěřit se mu tělem i duší.“

Když ho pak uvrhli do vězení a on měl „špinavou podlahu za lože a sedlo za podušku“ a když studený vítr profukoval otevřenými okny, napsal: „Nalezl jsem velkou útěchu v Pánu a mohl jsem říci: »Buď vůle tvá.«“

Biskup Coke poznamenal ve svém deníku: „Potkal jsem zde vynikajícího mladého muže Freeborna Garrettsona. Je naplněn mírností a láskou, a přece je plný horlivosti pro práci. Velice mne zahanbuje, neboť každý den ráno vstává ve čtyři. Vyslali jsme ho jako šíp, letící od severu k jihu.“

*

Garrettsonův postoj proti otrokářství mu způsobil mnoho nepřátelství. Pocházel z majetné křesťanské rodiny v Marylandu. V době, kdy se církev problému otroků vyhýbaly, stal se mu tento problém otázkou svědomí. Nedlouho po svém obrácení získal jednoho dne jasno, když na rodinné farmě řídil domácí pobožnost. Píše:

„Když jsem měl v ruce zpěvník a chtěl oznámit píseň, mocně se mne zmocnila myšlenka: »Není správné, že držíš své spolubratry v otroctví, musíš ujařmené propustit.« Až do této chvíle mi nikdy nepřišlo na mysl, že by držení otroků mohlo být nepravostí. Chvíli jsem mlčel a potom jsem řekl: »Pane, ujařmení mají být svobodní.« Ihned ze mne spadla tíha a bylo mi, jako bych nikdy otroky neměl. Oznámil jsem jim, že už nejsou mým majetkem a od této chvíle od nich nebudu požadovat žádnou službu bez odměny.“

*

V raných dobách amerického metodismu byla ve shromážděních přítomna velká Boží moc. Kazatelé vykonávali své poslání s velkou horlivostí a byli naplněni ohněm Ducha svatého. Jeden z nich prohlásil, že to je „svatá podmanivá moc,“ které nelze odolat.

Když Benjamin Abbott (1732 – 1796) cestoval zemí, zjistil, že se někteří lidé báli sednout si vedle něho. Slyšeli, že když káže, lidé v jeho blízkosti „padají jako mrtví“.

Když jeden muž pozval Thomase Smitha, aby na Nový rok 1801 kázal v jeho domě, stalo se toto: „Přímo na začátku shromáždění přišel Duch svatý jako náhlý, mocný vítr – lidé před ním padali a leželi všude na zemi. Shromáždění pokračovalo po celou noc a neskončilo ani ráno. Trvalo třináct dnů a nocí bez přestání; někteří lidé přicházeli, jiní odcházeli, takže shromáždění pokračovalo ve dne v noci.“

*

V červnu 1788 provázela mladý William McKendree (1757 – 1835) Johna Eastera na konferenci a byl hluboce zneklidněn voláním do kazatelské služby, které pocítil. Vzhledem k tomu, co ho čekalo, se celý trásl a váhal říci své ano, zároveň si však byl vědom závažnosti biblického slova: „Nemohu jinak, běda mně, kdybych nekázal“ (1K 9,16).

Zápasil sám se sebou a chodil po místnosti, kde byl ubytován. Tu k němu přistoupil starší kazatel, objal ho a řekl: „Bratře, můj duch je naplněn dojmem, že Bůh pro tebe připravil velké dílo a jsem pevně přesvědčen, že tento dojem je od Pána. Neodtahuj se od kříže, vezmi jej na sebe, dej se do práce a buď věrný!“

Na této konferenci byl McKendree přijat do kazatelské služby. Později se stal věhlasným biskupem.

*

Kazatel William Burke (1770 – 1855) vypráví: „V srpnu 1802 jsme měli čtyřdenní setkání v Shannonu v Kentucky. Trvalo nepřetržitě ve dne v noci. McKendree kázal v pondělí dopoledne. Na shromážděné sestoupila Boží moc a asi v polovině kázání i jeho přemohla tak silně, že klesl do mého náručí – seděl jsem za ním na kazatelně. Zvedl jsem ho a přítomní později říkali, že se na jeho tváři zrcadlila Boží sláva. Hlasitě chválil Boží dobrotu. Vliv na posluchače se podobal elektrickému šoku. Někteří klesli k zemi jako vojáci padající na bitevním

poli. Bohoslužby trvaly až do pozdního odpoledne. Staly se začátkem mocného probuzení a to nejkrásnější bylo, že jím byly zasaženy téměř všechny děti starých věrných metodistů.“

*

Kazatel Thomas Ware (1758 – 1842) vypráví: „Jistá paní Jonesová z Mecklenburgu ve Virginii, žena s velkým obdarováním a velkou milostí, měla za muže zapřísáhlého nepřítele metodistů, muže vášnivého a prchlého, který jí pod pohružkami bránil chodit na shromáždění. Když se rozkřiklo, že v sousedství bude kázat John Easter, a sestra Jonesová prosila muže o dovolení jít si ho poslechnout, břitce to zamítl. Řekla, že poslouchá vyšší moc, a proto je nucena postavit se proti jeho zákazu. Tu se muž rozzuřil do nepřičetnosti a přísahal, že ji zastřelí, až se vrátí. Ani tato pohružka ji neodradila od jejího rozhodnutí.

Sestra Jonesová se vrátila ze shromáždění, kde přijala zvláštní pozhnaní a povzbuzení. Muž na ni čekal přede dveřmi s puškou v ruce. Blížila se k němu laskavě a řekla: »Můj milý, chceš-li mi vzít život, musíš napřed získat povolení mého nebeského Ženicha.« Těmito slovy k němu přistoupila a vzala mu pušku z ruky, aniž by se bránil. Bůh za krátkou dobu zkrotil mužův divoký temperament a z tygra se stal beránek.

Když jsem prvně navštívil Čtvrtletní konferenci v Mecklenburgu, setkal jsem se s Jonesovými a oni sami, nyní spojeni ve službě Bohu, mi vyprávěli svůj příběh, když mne provázeli na shromáždění.“

*

S jakou neznalostí v duchovních věcech se setkávali první metodističtí kazatelé, poznal Wilson Lee (1764 – 1804) v Kentucky, jeden z prvních cestujících kazatelů, který byl vyslán na „divoký západ“.

Kdysi kázal v jednom domě na slovo: „Kdo nenese svůj kříž a nejde za mnou, nemůže být mým učedníkem“ (*L 14,27*). Ve shromáždění seděl nevěřící Holanďan a jeho žena, jejíž jedovatý jazyk otravoval jejich manželství. Kázání se jich dotklo, nahlas plakali a rozhodli se žít nový život a vzít na sebe svůj kříž. Shromáždění bylo hluboce dotčeno. Lee je napomenul a modlil se za ně. Protože měl ten večer kázat ještě na jiném místě, ukončil shromáždění a odjel.

Po nějaké době uviděl před sebou na silnici muže s těžkým břemenem na zádech. Byl to ten malý Holanďan, který nesl svou ženu.

Když se ho kazatel zeptal, co je ženě, odpověděl muž: „Neřekl jste nám ve svém kázání, že musíme vzít na sebe svůj kříž? Moje žena neustále hubuje, je to můj největší kříž, který mám na světě. Tak ji nesu, abych zachránil svou duši.“

Lee si s nimi sedl, otevřel Bibli, vysvětlil jim Boží slovo a pak se pomodlil. Když opět přišel na toto místo, byli Holanďan a jeho žena proměněni. Jejich manželství bylo šťastné a oni se stali oporou sboru.

*

Další výraznou postavou amerického metodismu byl Peter Cartwright (1785 – 1872), který upřímně hledal Pána. Šel do shromáždění, kde se „Boží moc projevila nádherným způsobem“ a „křesťané křičeli radostí“. Napsal o tom:

„Tohoto shromáždění jsem se účastnil já, provinilý, ubohý hříšník. V sobotu večer jsem šel s plačícími zástupy kupředu a sklonil hlavu u kazatelny a opravdově se modlil o milost. Uprostřed velkého zápasu v duši jsem měl najednou dojem, jako by mi nějaký hlas řekl: »Všechny tvé hříchy jsou ti odpuštěny!« Obklopilo mne Boží světlo, v duši jsem měl nevýslovnou radost. Vstal jsem, otevřel oči a skutečně mi připadalo, jako bych byl v nebi – stromy, listy na nich a všechno kolem jako by chválily Boha. Moje matka vykřikla, moji křesťanští přátelé mne obklopili a chválili Boha spolu se mnou. I když jsem od té doby v mnohém ohledu selhal, nezapochoyboval jsem ani na chvíli o tom, že mi Bůh tehdy tam odpustil mé hříchy a daroval víru.“

*

Ze svých bohatých zkušeností ve službě vypráví: „Na jedno z mých kázání v roce 1804 přišel velký zástup posluchačů, aby slyšeli »kluka z Kentucky«, jak mi říkali. Mezi nimi byly dvě dobře oblečené mladé dámy, doprovázené dvěma bratry s jezdeckými bičiky. Obě dámy, které přišly pozdě, usedly v mé blízkosti, jejich bratři zaujali místo u dveří. Ten den jsem se necítil dobře a vzal jsem si s sebou preventivně láhev s mátovým extraktem. Než jsem začal kázat, trochu jsem z láhve usrkl. Během kázání nastalo mezi posluchači velké pohnutí a také obě mladé dámy byly hluboce zasaženy.“

Když jsem skončil shromáždění, přistoupil ke mně jeden muž a řekl, abych si dal pozor; zaslechl oba bratry jak přísahali, že mne zmrskají,

protože jsem jejich sestry očaroval. »To bych chtěl vidět,« řekl jsem. Šel jsem ven a řekl oběma mužům přímo, že jsem slyšel o jejich úmyslu. Ano, řekl jeden z nich, není třeba zapírat, neboť viděl, jak jsem vzal z kapsy láhev, v níž mám nějaké pití, které sestry očarovalo. Bleskurychle jsem vytáhl láhev s mátovým extraktem a řekl mu: »Jestliže jsem vašim sestrám způsobil cukání, způsobím je i vám.«

Viděl jsem, jak se ten muž zalekl. Udělal jsem krok k němu, on o krok couvl. Postoupil jsem a on se obrátil, prchal a křičel, abych se k němu nepřibližoval, jinak mne zabije.

Neuplynul ani rok a nejen obě sestry, ale i jejich bratři se obrátili a já jsem všechny čtyři přijal do církve.«

*

Tři roky sloužil Cartwright jako cestující kazatel ve státě Tennessee, osm set kilometrů od domova. Píše: „Můj kůň byl slepý, sedlo prodřené, šaty tak záplatované, že bylo těžké poznat původní látku. Rozhodl jsem se, že se probiji domů, abych si opatřil novou výstroj. Když jsem dorazil k řece Ohio, zcela vyčerpaný, právě přijížděl přívozník s jezdcem, v němž jsem poznal plukovníka Shelbyho, povzbuzovatele a dobrého známého mého otce.

»Petře, jste to vy?« »Ano, Mojžíši,« řekl jsem, »to málo, co ze mne zbylo.« »Soudě podle vašeho vzezření jste musel prožít kruté časy. Jak jste na tom s penězi,« zeptal se. »Nemám už ani cent.« »Tady máte tři dolary,« řekl plukovník, »dám vám doporučující dopis pro nejbližší posádku.«

U prvního hostince za posádkou jsem byl opět bez peněz. Hostinský, kterému jsem vylíčil svou situaci, mi řekl, abych sesedl a nedělal si starosti. Před ulehnutím jsem se ho zeptal, zda má něco proti tomu, když se ještě pomodlím. »Naprosto ne,« řekl, zavedl mne do zadního pokoje, popřál mi dobrou noc a poznamenal: »Zde se můžete modlit jak chcete.«

Stál jsem tu celý udivený, potom jsem však poklekl a začal se nahlas modlit. V kuchyni se něco pohnulo a já jsem slyšel, jak hostinská řekla: »Je to blázen a v noci nás všechny zabije. Běž, muži, a podívej se, co se děje.« Hostinský se opatrně přiblížil a zeptal se mne po příčině mého chování. »Milý pane, což jste mi nedovolil, abych se modlil jak chci?« řekl jsem. »Ano, ale nečekal jsem, že se budete modlit tak nahlas.«

Dostali jsme se do otevřeného rozhovoru o víře. O několik týdnů později se hostinský a hostinská obrátili.“

*

Když se Peter Cartwright usadil ve státě Illinois, byl dvakrát zvolen do zákonodárského shromáždění a kandidoval pak do kongresu. Avšak jeden mladý neznámý právník ho porazil. Jméno toho právníka bylo Abraham Lincoln.

Když Cartwright kandidoval, objížděl zemi, aby se seznámil s lidmi. Jednou se chtěl přeplavit přes řeku, když vedle sebe zaslechl, jak někdo řekl, že Peter Cartwright je padouch jako všichni metodističtí kazatelé a že je pro zemi zhoubné, když se takový muž uchází o místo zástupce lidu. Až se s ním setká, tak ho pořádně zmlátí. Cartwright, který už neměl možnost se vyhnout, se odhodlaně přiblížil ke skupince šesti mužů. Vypráví:

„Nuže,“ řekl jsem, »kdo je ten, kdo chce zmlátit Cartwrighta?« »Já to jsem, kdo mu dá na frak.« Řekl jsem: »Cartwright je znám jako zdatný člověk a je třeba opravdového muže, aby ho dokázal zmlátit.« »Nikoli,« řekl, »dokážu zmlátit každého metodistického kazatele, jak ho Bůh stvořil.« »Ne, pane,« odvětil jsem, »nedokážete to. Jmenuji se Cartwright a nebojím se... přistupte blíž.« Celý zmatený řekl: »Nedělejte ze mne šaška, vy nejste Cartwright.«

Zatímco vychrlil salvu nadávek na Cartwrighta, dorazili jsme k přívozu. Přistoupil jsem k nadávajícímu muži a řekl mu přísně: »Pane, buď mne zmlátíte anebo mi přestanete nadávat, jinak vás hodím do řeky.«

To ho umlčelo a když byly volby, spodivem přišel k hlasovací urně, dal svůj hlas mně a stal se mým upřímným, trvalým přítelem.“

*

Cartwright píše ve své autobiografii:

„Na jedné ze svých misijních cest jsem jednoho dne přišel k domu farmáře a poprosil o dovolení přenocovat. Hospodář ochotně souhlasil. Byl to bohatý muž, který měl několik otroků. Po večeři jsem stočil hovor na náboženské otázky. Zeptal jsem se, zda u nich někdo káže, a bylo mi řečeno, že málokdy. Řekl jsem panu B., že mým povoláním

je kázat, a zeptal jsem se ho, zda mohu zůstat ještě den a mít v jeho domě shromáždění...

Pan B. svolal všechny dovnitř. Zpíval jsem, modlil jsem se a asi hodinu jsem kázal. Černoši plakali, běloši plakali, pán domu plakal a když jsem skončil, řekl: »Prosím, stanovte datum, přijďte zase a kaďte nám, neboť jsme hříšníci a velice potřebujeme Boží slovo.«

Určil jsem datum, ale než jsem přišel, vzbudil ďábel odpor. Jeden člověk chtěl panu B. namluvit, že mu metodisté vyjedí dům i dvůr. Pan B. odpověděl pokušiteli, že to klidně nějakou dobu vydrží. Když jsem v stanovený den dorazil, bylo shromážděno mnoho lidí, dům a prostranství před domem byly plné. Kázal jsem ve veliké svobodě, modlil jsem se a procházel mezi lidmi, mnohým jsem podal ruku.

To byl počátek velkého sboru v tomto kraji. Po první svaté večeři, kterou jsme slavili, se zvedl pan B. a prohlásil: »Někteří z vás mne přátelsky varovali, abych tyto metodistické kazatele nepřijal do svého domu. Řekli jste, že mi vyjedí dům i dvůr. Ale, sousedé, mám teď větší úrodu a v celém svém životě jsem nežil tak dobře a v takové hojnosti. Mohl bych živit celý regiment metodistických kazatelů, a přece bych byl bohatý, neboť mi Bůh žehná,«

*

Jednoho dne jel Cartwright na koni do Springfieldu a cestou dohonil vůz, kde seděli dva mladí muži a jedna žena. „Když jsem se k nim blížil,“ vypráví, „začali zpívat píseň z našich táborových shromáždění. Žena zvolala »sláva Bohu!«, vozka volal »Amen, sláva Bohu!«. Když jsem k nim dorazil, žena znovu zajásala a jeden muž padl na dno vozu a hlasitě volal o milost. Ostatní křičeli z plna hrdla: »Sláva Bohu, zase padl jeden hříšník!« Pak začali ležícího nabádat: »Modli se, bratře, modli se, zanedlouho budeš spasen!« Tu najednou muž vyskočil a jásal: »Bůh prokázal mé duši milost. Haleluja, sláva Bohu!«

Teď jsem viděl, jak vrhali pohledy jeden na druhého a na mne, a pochopil jsem, že se Božím věcem vysmívají a že si ze mne utahují. To mne nazlobilo. Chtěl jsem dojet těsně k nim a muže spráskat, avšak ovládl jsem se. Oni mne však trápili a neustále volali: »Zase padl jeden hříšník! Sláva Bohu, haleluja!«

Mezitím se přiblížili k hlubokému močálu, který Cartwright obešel na úzké stezce, zatímco kočár vjel plnou rychlostí do močálu a pře-

vrátil se. Pasažéři spadli do bahna, mladá žena v bílých šatech by se v bahně utopila, kdyby ji ostatní nevytáhli.

Když to Cartwright uviděl, zastavil koně, postavil se v třmenech a zvolal jak mohl nejhlasitěji: „Sláva buď Bohu! Haleluja! Zase padl jeden hříšník!“ A pak jim řekl: „Nuže, vy ubozí špinaví hříšníci, vezměte to jako spravedlivý Boží soud nad vámi a číňte pokání ze své hrozně bezbožnosti!“ A Cartwright uzavírá tuto zprávu slovy: „Budiž mi dovoleno říci, že jsem při jednom táborovém shromáždění měl to potěšení vidět tyto mladé lidi, všechny tři, jak se obrátili k Bohu.“

*

Na jedné ze svých cest v Kentucky se Cartwright zastavil v hostinci u cesty. Byla sobota večer a dům byl plný lidí, kteří přišli na tancovačku. Cartwright tiše usedl a přemýšlel, co by měl těmto lidem příštího dne kázat, když ho jedna mladá žena vyzvala k tanci.

„Zvedl jsem se nenuceně, jak jen to bylo možné,“ vypráví Cartwright. „Mladá žena ke mně přistoupila. Vzal jsem ji za ruku, zatímco se svou paží opřela o mou. V tomto postoji jsme šli dopředu. Houslistu, mladého černocha, který začal ladit svůj nástroj, jsem poprosil, aby na chvíli zmlkl. Dodal jsem, že už jsem po řadu let nepodnikl nic důležitého bez předchozí prosby o Boží požehnání, a teď chci vyprosit požehnání pro tuto krásnou mladou ženu a pro celou společnost. Stiskl jsem ruku své průvodkyně pevněji a řekl: »Poklekněme všichni a modleme se.« Ihned jsem šel na kolena a začal se nahlas modlit. Mladá žena se chtěla vytrhnout, ale svíral jsem ji pevně. Krátce poté i ona klesla na kolena. Někteří ze shromážděných tak učinili rovněž, jiní zůstali stát, další prchli nebo zůstali klidně sedět.

Když jsem se opět zvedl, začal jsem je napomínat, zpíval jsem a modlil se po celou noc. Naše shromáždění trvalo až do večera následujícího dne. Zorganizoval jsem sbor, přijal dvaatřicet lidí do církve a poslal k nim kazatele. Můj hostinský se stal vedoucím třídy. To byl začátek velkého probuzení v těchto končinách a z několika mladých mužů, kteří se na této tancovačce obrátili, byli užiteční kazatelé.“

*

Když byl John Collins (1801 – 1857) superintendentem v Ohiu a řídil v jednom sboru Hody lásky, zvedl se člověk nesmělé povahy, se sklonem k pochybnostem, a řekl:

„Milí bratři, někdy si myslím, že mám víru a potom zas nevím, zda ji mám nebo nemám. Chtěl bych být Božím dítětem a zachránit svou duši, ale nevím, jak to se mnou vypadá. Rád bych věděl, co si o mě myslí ostatní.“

Nikdo se nehlásil ke slovu, a tak po chvíli ticha vyprávěl kazatel Collins podobenství:

„Jeden muž žil ve velké bídě, byl zadlužen a neměl na zaplacení dluhu. Tu se nad ním slituje jeho přítel a daruje mu bankovku, která stačí na uhrazení celého jeho dluhu. Muž ji vděčně přijme a běží k věřitelům. Cestou potká jiného přítele, který ví o jeho potížích, a když ho vidí rozjásaného, zeptá se, kam tak pospíchá. Muž mu všechno vypráví a přítel řekne: »Ukaž mi tu bankovku!« Když ji spatří, prohlásí, že je to padělek. Zklamán se muž chce vrátit, rozhodne se však, že se ještě zeptá dalšího přítele. Ten řekne: »Ta bankovka je pravá!« Sotva se muž opět rozzáří, potká třetího přítele, kterému bankovku ukáže. Když ji pak i on prohlásí za falešnou, muž se smutně obrátí a jde domů. Tam mu řekne žena: »Řeknu ti, co bych udělala já. Šla bych s bankovkou do banky, ukázala ji pokladníkovi a zeptala se ho. Ten ti řekne, jak to je ve skutečnosti!«

Když kazatel Collins došel ve vyprávění až sem, zvedl se váhavý bratr a s rozzářenou tváří zvolal: „Sláva Bohu, moje bankovka je pravá!“

*

Do jednadvacátého století

Významnou kapitolou v metodismu je misie. Už v první a druhé generaci se objevuje snaha konat misii mezi černochy a indiány v Americe. Když se pak roku 1822 začali stěhovat osvobození američtí černoši do Libérie, byli mezi nimi také metodisté.

Církev za nimi poslala kazatele Melvilla B.Coxe (1799 – 1833), který však už po čtyřech měsících zemřel. Nesnesl vražedné klima západního afrického pobřeží. Byl si vědom toho, co ho čeká, přesto jeho zásadou bylo: „Raději ať padnou tisíce, než abychom se vzdali Afriky.“

*

Království Tonga, ostrovní stát v jihozápadní části Tichého oceánu, je státním útvarem, jehož královská dynastie je členem Wesleyánské církve. To je výsledek probuzení, které zde nastalo v červenci roku 1834.

Po léta tu misionáři zvěstovali evangelium bez většího výsledku. A pak se naráz vše změnilo, když jeden místní kazatel evangelizoval v malém městečku Utui. Během kázání začali lidé hlasitě volat po Božím odpuštění. To se opakovalo i na dalších místech a než skončil týden, byl celý ostrov v jednom duchovním ohni. Více než tisíc lidí se obrátilo ke Kristu. Zprávy o tom se dostaly i ke královskému páru. Jednou v noci poslali jednomu z misionářů zprávu, že zakoušejí »nesmírný pocit viny a ubohosti před Bohem«. A pak se král při jednom modlitebním shromáždění obrátil. Třásl se, padl na kolena a po chvíli zvolal: „Pán mi odpustil mé hříchy!“ Netrvalo ani pět let a celý národ přijal Krista. To byl důsledek „letnic Tongy“.

*

Na počátku třicátých let 19. století začali britští wesleyáni misii v německém Württembersku. Britský metodista německého původu Christoph Gottlob Müller (1785 – 1858) vydal při jedné návštěvě svědectví o své víře, a to vedlo k probuzení řady lidí. Brzy se k nim přidali další, kteří se pod vlivem jejich svědectví obrátili. Byli to vesměs prostí lidé, stejně jako jejich kazatelé, kteří jim zvěstovali Boží slovo.

Výsledky této služby vyvolaly v luterské církvi nevráživost. Pozdější biskup J.L.Nuelsen píše ve svých Stručných dějinách metodismu, že se jeden luterský farář posměšně zeptal kazatele Müllera, proč metodisté

nemají žádné doktory teologie. Müller se zamyslel a pak posměváčkovi pohotově odpověděl: „Protože naše učení je zdravé!“

*

Když vznikl v roce 1883 wesleyánský sbor na Kladně, kam byl poslán někdejší ředitel kočovné divadelní společnosti Václav Pázdral (1845 – 1919), byl to jediný česky mluvící sbor této církve. Byl podřízen dozoru německého kazatele ve Vídni a ten musel dojíždět do Kladna a vysluhovat zde svátosti.

Kazatel Friedrich Rösch, který sloužil ve Vídni ke konci osmdesátých let, líčí ve svých *Vzpomínkách na Vídeň* dojem, jaký na něho Pázdral učinil: „Měl mocné kázání, z něhož jsem samozřejmě nerozuměl jedinému slovu, avšak shromáždění bylo silně dotčeno a hlasitě plakalo a vzlykalo. Potom byla svatá večeře Páně. Můj kolega přečetl česky obvyklé liturgické modlitby a já jsem vysluhoval německými slovy.“

Potom si Rösch nechal ve Vídni přeložit do češtiny slova používaná při vysluhování a naučil se jim nazpaměť. Když při příští návštěvě v Kladně předvedl Pázdralovi své znalosti, dal se český kazatel do hlasitého smíchu. Vysvětlil mu, že místo „tělo Páně“ říká „dělo Páně“. Jeho německé ucho nerozlišovalo mezi měkkými českými souhláskami. Tak musel opět vysluhovat německy, aby se před sborem neztrapnil.

*

Pozdější německý biskup F.H.Otto Melle (1875 – 1947) byl o Vánocích 1900 prvně ve městě Vrbas v jugoslávské Vojvodině. Měl zde mít shromáždění, avšak policie mu zakázala kázat. Na ohlášené shromáždění přišlo mnoho zvědavců a kazatel Melle je nechtěl zklamat.

Zeptal se policisty, který zákaz doručil, zda je zakázáno zpívat. „O tom tu nic nestojí,“ bylo mu řečeno. Tak si zazpívali. A zda je zakázáno klást otázky. „O tom tu také nic nestojí.“ A tak dal shromážděním otázku, jaké je nejdůležitější písmeno v abecedě (vše se odehrávalo v němčině). Lidé hádali různá písmena, kazatel pak řekl, že to je písmeno „m“ a vysvětlil, jaký je rozdíl mezi „ein Haus“ (nějaký dům) a „mein Haus“ (můj dům). Pak to obširně aplikoval na to, jaký je rozdíl mezi „Spasitel“ a „můj Spasitel“. Byl z toho dlouhý výklad.

Nakonec se zeptal, zda se zákaz týká také modlitby. Když ani to tam nebylo, pomodlil se za přítomné a shromáždění ukončil. Tak zákaz nepřekročil a přítomným posloužil evangeliem.

*

John Raleigh Mott (1865 – 1955) přesáhl svým životním dílem rámec metodistické církve. Patří k velkým průkopníkům hnutí YMCA a světového ekumenického hnutí. V roce 1910 byl pověřen, aby řídil první Mezinárodní misijní konferenci v Edinburghu. Mott se na tento úkol důkladně připravil. Studoval, jak se řídí velké konference, jak se oslovují biskupové, arcibiskupové a další hodnostáři atd. Shromáždění, na kterém bylo místo očekávaných šesti set delegátů nakonec tisíc dvě stě, řídil pevnou rukou.

Aby se dostali všichni ke slovu, povolil Mott každému řečníkovi sedm minut. Po šesti minutách dal pokyn, aby zazvonil zvonek, upozorňující na konec vymezeného času. Pokud řečník na to nedbal, zazvonil zvonek ještě jednou. Potom Mott vstal, lehce se uklonil a řekl: „Rád bych vám naslouchal déle, milý bratře; oba však stojíme pod zákonem zvonku, takže se musíme rozejít. Mějte se dobře!“

Tímto laskavým jednáním si získal sympatie celého shromáždění.

*

Eli Stanley Jones (1884 – 1973) zasvětil celý svůj život Indii. Už během studia teologie poznal, že ho Bůh volá do misie. Ale co tomu řekne jeho matka? Měla radost, že se rozhodl pro kazatelskou službu. Ale misie? Jones o tom napsal:

„Zpráva, že půjdu do nitra Afriky, ji zdrtila. Z jejích dopisů jsem poznal, že se trápí a jednou jsem dostal od bratra obávaný telegram: »Přijed' domů, matka umírá.« Vydal jsem se na dlouhou cestu a zdálo se mi, že vedle mne sedí žalobce a říká: »Tak vidíš, to je to tvoje povolání do misie; zabil jsi svou matku!« Tím můj zápas začal. Podrobím se matčině vůli? Podrobím-li se, bude matka žít. Půjdu-li cestou, o níž jsem přesvědčen, že si ji přeje Bůh, matka zemře. Miloval jsem ji víc než svůj vlastní život, a přece to vypadalo, že ji zabývám.

Když jsem přijel, byla ještě naživu. Dvakrát už se domnívali, že zemřela, tak to s ní vypadalo špatně. Co se vlastně stalo? Bratr, který byl lékařem, říkal, že prostě asi nechce žít. Já to věděl. Věděl jsem však také, kterou cestou musím jít, ať už matka zemře nebo zůstane naživu. Byla to ta nejtěžší slova, která jsem kdy Bohu řekl, ale řekl jsem je.

Když jsem se rozhodl, že poslechnu Boha za každou cenu, Bůh

k údivu všech matku obživil. Nejenže jí vrátil tělesný život, ale dal jí také nový život duchovní.“

*

Jednou z výrazných postav metodismu ve 20. století byl Harry Denman (1893 – 1976). Byl dlouholetým předsedou evangelizačního výboru Světové metodistické rady a v této funkci procestoval celý svět, aby lidem ukázal na Boží lásku. Jeho cesty ho také zavedly koncem padesátých let do Prahy. Každý rozhovor pak končil slovy: „Modlete se za mne.“

Harry byl „mužem jednoho obleku“. Nikdy neměl víc než jeden oblek a ten nosil tak dlouho, až se rozpadl. „K čemu bych potřeboval více obleků,“ říkával, „vždyť mohu obléci než jeden!“ Jeho jediným zavazadlem bývala aktovka s holícím strojkem, hřebenem, kartáčkem na zuby, náhradní košilí, pyžamem a prádlem na výměnu. Nenosil ani hodinky. „K čemu by mi byly hodinky?“ říkal. „Tak alespoň se mohu někoho zeptat na čas a navázat s ním rozhovor. Hovor vždy poskytuje možnost mluvit o Bohu.“

Napsal tisíce dopisů a každý dopis končil slovy: „Váš oddaný přítel Harry Denman.“ Říká se, že když se jednou modlil ve shromáždění nahlas, zakončil modlitbu slovy: „Tvůj oddaný přítel Harry Denman.“ Po celý život zůstal svobodný, aby mohl cele sloužit svému Pánu. Sám sebe označoval za „blázna pro Krista“.

*

Australan Alan Walker (nar. 1911) je známý jako evangelista, který kázal v mnohých zemích světa (koncem osmdesátých let navštívil také Prahu a sloužil ve sboru v Ječné).

V roce 1953 byl pověřen vedením tříleté evangelizace. Večer před zahájením této evangelizace se ho zmocnil pocit neschopnosti k tak odpovědnému úkolu. „Po večeři jsem vyšel do buše poblíž domu a lehl si do trávy pod dvěma velkými gumovníky a pokoušel se modlit. Najednou se zvedl vítr a rozhýbal listí stromů. Tu jsem si vzpomněl, jak Ježíš připodobnil Ducha svatého k větru. Bylo to pro mne zaslíbení. Vytanula mi slova: »Vítr je v gumovnicích!« V tom okamžiku jsem pocítil takovou moc, jako nikdy před tím. Věřím, že to byl křest Duchem svatým. Proměnil mou službu slova. Na druhý den začala evangelizace

Austrálie a v celé zemi přicházely tisíce lidí k víře v Ježíše Krista. Po celé zemi jsme slyšeli »vítr v gumovnicích.«

*

V roce 1968 došlo ke spojení Metodistické církve a Evangelického společenství, což byla německá odnož amerického metodismu, která měla sbory také v Evropě. Toto společenství vzniklo víceméně z jazykových důvodů v době, kdy bylo v Americe mnoho německých přistěhovalců, kteří si zachovali svou mateřštinu. Jedním z výrazných představitelů této církve byl biskup Reuben H. Mueller (1897 – 1982). Byl rozhodujícím činitelem při rozhovorech o spojení a stal se pak biskupem spojené církve. Rok po spojení byl dokonce zvolen předsedou rady biskupů Spojené metodistické církve.

O něm se vypráví, že se jednou vracel letadlem z Generální konference spolu s dalšími třemi biskupy. Během cesty nastaly problémy s jedním ze čtyř motorů. Kapitán musel motor vypnout, aby zabránil větší škodě. Biskup Mueller zavolal letušku a poslal po ní kapitánovi vzkaz, že si nemá dělat starosti, neboť má na palubě čtyři biskupy.

Letuška se po chvíli vrátila, vyřídila pozdravy od kapitána a jeho vzkaz: „Čtyři fungující motory by mi byly v tuto chvíli milejší!“

*

Jedním z výrazných představitelů Spojené metodistické církve byl William R. Cannon (1916 – 1997), americký teolog a učitel. Mnoho let byl děkanem Candler School of Theology v Atlantě, kde vyučoval církevní dějiny. Je znám také jako autor řady publikací o metodismu. Šestkrát byl zvolen delegátem na Generální konferenci, byl členem význačných vnitrocírkevních i mezicírkevních grémií a komisí. Je proto pochopitelné, že se o něm uvažovalo jako o možném kandidátu na biskupský úřad. Jediný háček byl v tom, že prof. Cannon nebyl ženat.

Mnozí mu říkali, že by se měl oženit, chce-li se stát biskupem. Jako biskup bude potřebovat ženu, která mu bude pomoci v jeho odpovědném postavení. Prof. Cannon o tom vážně uvažoval, nakonec však měl jednu námitku, kterou vyslovil svým nenapodobitelným jižanským akcentem: „A co když se ožením a nebudu zvolen?“

Nakonec byl roku 1968 zvolen a stal se velmi dobrým biskupem. Byl

prvním svobodným biskupem od doby průkopníků Francise Asburyho a Williama McKendreeho.

*

William R. Davies byl ke konci 20. století po mnoho let ředitelem metodistického semináře Cliff College v anglickém Sheffieldu. Předtím prožíval pod vlivem tzv. teologie „Bůh je mrtev“ hlubokou krizi víry. O velké změně ve svém životě napsal:

„Někteří z mých přátel nám vyprávěli o své zkušenosti křtu Duchem svatým. Jiní hledali větší Boží blízkost. Začali jsme vážně hledat hlubší zkušenost s Duchem svatým. Nic se však zřejmě nedělo, až když roku 1970 přišla do Warringtonu misijní skupina. Váhavě jsem šel na zahajovací shromáždění. Jedna diakonka vstala a vydala svědectví o tom, jak byla pokřtěna Duchem svatým. Po shromáždění jsem šel za ní o radu a řekl jsem jí, že už se několik měsíců modlíme o naplnění Duchem svatým a nic se neděje. »Nic?« zeptala se. »Přemýšlejte dobře!« Když jsem pak přemýšlel, uvědomil jsem si, že se přece něco dělo. Náš modlitební život se prohloubil. Teď jsme se s ženou modlili společně a ne už odděleně. Začal jsem kázat bez předlohy, někdy dokonce i bez jakýchkoli poznámek, ač jsem se doma důkladně připravoval. Když jsem jí to vyprávěl a ještě i jiné věci, přerušila mě a řekla: »Měl byste přestat prosit a začít Bohu děkovat, že vám dal, zač jste ho prosil. Co jste očekával? Dar jazyků jako důkaz?« Naráz jsem pochopil. Byl jsem tak zaměstnán hledáním darů, že už jsem neviděl Dárce. Tak jsem Bohu začal děkovat. Mluvení v jazycích skutečně přišlo, ale až po dvanácti měsících, to však už je jiná kapitola. Když jsem pak vyprávěl své ženě, co se stalo, také pochopila a také při ní se vše dostalo do správných kolejí.“

*

O práci žen v Centrální konferenci pro střední a jižní Evropu, kam také spadá Výroční konference v České a Slovenské republice, se velice zasloužila švýcarská kazatelka Eleonore Meierová, všeobecně zvaná Lory. V sedmdesátých a osmdesátých letech udržovala živé kontakty s organizacemi sester v zemích Centrální konference a roku 1982 navštívila také Prahu, kde se konalo celostátní setkání žen u příležitosti 240. výročí smrti Susanny Wesleyové, matky zakladatele metodismu.

Na zasedáních Centrální konference podávala zprávy o činnosti žen

v církvi a horlivě tuto práci propagovala. Jednou se na konferenci ozval návrh, aby do výboru pro práci žen byli také zvoleni muži. Předsedající biskup F. Schäfer oslovil předsedkyni výboru Lory Meierovou, jaký na to má názor. Ta povstala a hlasitě prohlásila v plénu: „Když mi dáte muže, tak ho ráda přijmu.“

Potom ztichla a zrudla. Uvědomila si, co právě řekla. Byla totiž svobodná.

*

Na Centrální konferenci se sjíždějí delegáti ze všech Výročních konferencí episkopální oblasti. Na zasedání konference pro střední a jižní Evropu přicházejí z více než deseti zemí. Přijíždějí zčásti hodně zdaleka a mluví různými jazyky.

Na jednom zasedání ve Švýcarsku chtěli pořadatelé přivítat delegáty v jejich mateřštině. Nad místností, kde se přichozí přihlašovali, bylo v několika jazycích napsáno „Vítáme vás!“. Srbské znění „Dobro došli“ však napsali podle německého přepisu „Dobro doschli“. Ty dny bylo velice teplé počasí a tak jsme brali toto uvítání i pro sebe – z dlouhé cesty jsme byli opravdu vyschlí!

*

Zasedání Výroční konference je vždy svátkem pro církve. Sejdou se kazatelé a delegáti ze všech sborů, mnozí se vidí po delší době. Konference je také svátkem v tom smyslu, že to je zvláštní doba radosti a oslavování Boha. Vystupují zde pěvecká tělesa, často složená z členů z různých sborů.

Na Výroční konferenci švýcarské Evangelické církve metodistické měl zpívat spojený mužský sbor. Dirigent ohlásil: „Budeme zpívat »Boží mocná ruka«. Kde jsou noty?“ Kdosi odpověděl: „Boží mocnou ruku je třeba ještě rozmnožit!“ Dirigent se usmál a řekl: „Tak to je zase ta moderní teologie!“

*

Zvláštností metodistického církevního zřízení je přemísťování kazatelů. Na zasedání Výroční konference přečte biskup listinu, kam ustanovuje jednotlivé kazatele pro následující rok. Přihlíží přitom k potřebám sborů a k obdarování kazatelů. Kvůli tomuto způsobu ustanovování

se v minulosti vžil pojem „cestující kazatel“. Kazatel nemá trvalé místo působnosti, ale přijímá své pracoviště vždy na jeden rok.

Nevýhodou tohoto systému je, že si sbor zvykne na kazatele a po několika letech aby si zase zvykal na jiného. Při jednom takovém loučení utěšuje odcházející kazatel členy sboru: „Když odejdu, dostanete lepšího, než jsem byl já!“ „To neříkej,“ namítají lidé, „tvůj předchůdce nám sliboval totéž!“

*

Baptista se ptá metodisty: „Rád bych věděl milý bratře, proč metodisté vždycky odpovídají na otázku otázkou.“

„A proč ne?“ odpoví metodista.

*

A v Československu

Práci metodistické církve v Československu začali po první světové válce kazatelé z Ameriky. Pouze dva z nich, Josef Dobeš a Josef P. Barták, byli rození Čechové, kteří odešli před první světovou válkou do Ameriky a tam byli po studiích v metodistické církvi ordinováni. To byla pro českou církev velká výhoda, protože mohli bez problému kázat česky. Američané potřebovali tlumočníky. Jenom jeden z nich se naučil česky tak, že se dokázal dorozumět – Davis Parcival Melson. Potíže s češtinou však měli všichni.

Tak například vyvolalo úsměv, když jeden Američan oznámil ve shromáždění píseň před modlitbou a po modlitbě: „Předkem zazpíváme píseň sto dvacet a zadkem píseň devadesát.“ Jiný kazatel českého původu, který po druhé světové válce navštívil Prahu se skupinou mladých lidí, představil jednu mladou ženu slovy, že je „ženatá“; angličtina totiž nerozlišuje mezi ženatý a vdaná. Tento kazatel s vážnou tváří také tvrdil, že „braunový“ je český výraz; jeho babička prý hnědou barvu jinak nenazvala.

*

Při zakládání sborů se nejednou objevily potíže. V Lomnici nad Lužnicí nemohl sbor najít vhodné místo pro shromáždění. Byli vypořádáni z hostince, kde se majitel bál, že přijde o zákazníky, a také z místní tělocvičny. Postavili stan a když nastalo chladno, přestěhoval se sbor do starého prostorného chlěva poblíž náměstí, kde zůstal po tři roky.

Kazatel Václav Vančura k tomu napsal: „I zde, jako kdysi v římských katakombách, shromažďovali se bratři a sestry u víře, a jeho stěny byly svědkem obrácení mnohých duší. Bylo to také zde, kde byli přijímáni první členové do plnoprávného členství naší církve, a kde byla též sloužena první svatá večeře Páně. Zde při své biskupské visitaci v roce 1924 mluvil biskup Beauchamp.“

Při evangelizaci nebylo rozhodující prostředí, ale Boží moc.

*

Zejména na Slovensku a na Podkarpatské Rusi bylo protivenství velké. Kazatel Jaroslav Černý, který sloužil před a po druhé válce v Užhorodě, vylíčil tuto situaci na příkladu jedné ženy:

„Do našeho shromáždění začala chodit rusínská žena. Slovo Boží se jí hluboce dotklo. Obrátila se k Pánu Ježíši a uvěřila. Přestala navštěvovati řecko-katolický kostel; přestala se žehnati křížem atd. Zkrátka, začala vésti nový život. Bylo na ní vidět, že se s ní stalo něco obdivuhodného. »Divné věci učinil s námi Hospodin.« Tím ale upozornila na sebe své sousedy; ti vzbouřili proti ní celou vesnici. Začalo to vypřádáním, přemlouváním a konečně hrozbami i ubližováním. Doneslo se to knězi-popovi, který proti ní brojil z kazatelny. Nevědomý lid, chodící v temnosti a ve stínu smrti, pronásledoval ji, jak mohl. Číhali na ni v záloze schování, házeli po ní kamením, blátem, naváděli děti, mlátili ji klacky, takže ublížili jí na těle. Tloukli i její děti; zničili jí, kde co mohli; snažili se vyobcovat ji z vesnice; hrozili, že ji zabijí a vypálí chalupu. Ona však přece zůstala věrná svému Spasiteli. Vyhrožovali jí, že jí znemožní, aby mohla býti živa; ale Pán ukázal jí pravý opak. K tomu všemu má muže opilce, který ji opustil, takže se o rodinu musí starat sama. Knězi, který ji zavolal, dovedla tato prostá žena tak odpovědět před zástupem, že neměl odpovědi.“

Neohroženost této ženy nakonec způsobila, že lidé ve vesnici začali hledat pravdu a někteří uvěřili.

*

Od května 1923 začala církev vydávat vlastní měsíčník *Křesťanský buditel*, který měl kromě církevního zpravodajství výrazný evangelizační ráz. V roce 1926 se zde objevil následující článek:

„Jak zahnati strašidlo. Pro obveselení mysli zaznamenáváme z časopisu *Jednota Bratrská* tuto prý »methodistickou anekdotu«. Kdesi v zámku strašilo. Nikdo se neodvážil pobýti v noci ve zdích zakletého zámku. Odvážlivců vystřídalo se sice mnoho, ale všickni zle pochodili. Konečně poslali tam metodistického kazatele. O půlnoci přihnala se strašidla. Metodista smekl, pozdravil a dodal: »Pánové, prosím, nejprve vykonáme mezi sebou dobročinnou sbírku.« Strašidla po těch slovech se rozprchla. Vykonat sbírku – to patrně bylo ještě větším strašidlem.“

Článek pak končí povzdechem: „A věru, některé křesťany nemůžete huře postrašiti, než když ohlásíte nějakou sbírku, dodává časopis dříve zmíněný.“

*

Původní název Metodistická episkopální církev jižní byl někdy v roce 1936 změněn na dnešní název Evangelická církev metodistická. Podle pravidel českého pravopisu se měla psát jména církví s malým začátečním písmenem. Na dotaz československého synodního seniora Milana Hájka, proč píšeme název naší církve s velkým písmenem, mu bylo řečeno, že to je malá církev a proto se musí zviditelnit velkým písmenem.

V písemném styku bývaly s tímto jménem občas potíže. Když někteří napíšíou Církev evangelická metodická, dá se to přehlédnout. vyskytli se však i tací, kteří místo metodistická napsali Metodějská. Do ústředí však také přišel dopis nadepsaný „Svatá církev metodistická“. Tento dopis byl skutečně doručen. Nejspíš to způsobila správná adresa, nikoli přívlastek „svatá“. Kdyby se řídili tímto přívlastkem, zda-li by dopis doručili?

*

Na jedné Výroční konferenci byl ustanoven výbor, který měli tvořit dva kazatelé a dva laičtí delegáti. Když přítomní vyslechli nominaci, dali se do hlasitého smíchu. Nominace totiž zněla: „Huňatý, Kocourek, Drbal, Vocásek.“ Při poslechu nebyly slyšet čárky mezi jmény.

*

Po druhé světové válce přijížděly skupiny mladých metodistů z Ameriky na návštěvu sborů v Československu. V létě navštívila jedna skupina také sbor v Jenkovcích na východní hranici Slovenska. Děvčata byla po americkém zvyku namalovaná. Když jim bylo řečeno, že u nás to je spíše znak lidí ze světa, bránila se, že tomu je v Americe naopak. Žena, která se nelíčí, ta na sebe nedbá a staví se tak mezi „světské“ ženy.

V Jenkovcích se tehdy žilo velice prostě. Domy byly z vepřovic, koupelny tam ještě nebyly. Když skupina dorazila na valníku na místo, přivítali členové jenkovského sboru své hosty velice srdečně. Ženy dívky objaly, potom se jim však nezdálo správné, aby šly namalované do shromáždění. Vynesly na dvůr umyvadla, která postavily na židle, a řekly, že se hosté jistě chtějí po dlouhé cestě umýt. Po tomto mytí na dvoře už děvčata neměla možnost se znovu nalíčit.

Tak byla situace vyřešena, aniž by se kdo pohoršil nebo byl dotčen.

*

Církev měla řadu originálních laických spolupracovníků. Jedním z nich byl Emanuel Hruška starší. Uvěřil brzy po zahájení evangelizace v Lucerně v Praze a účastnil se budování sboru v Praze-Strašnicích. Pravidelně býval na Výročních konferencích a v církvi sloužil jako laický kazatel, později s ordinací diakona. Byl rozhodným a svérázným křesťanem, velice obětavý a nekompromisní.

O jeho originalitě svědčí příhoda, která se stala při návštěvě v jedné rodině. Paní domu uctila hosty výborným koláčem a bratr Hruška si pochvaloval slovy: „To je tak výborné, to by chtělo dát do novin.“ Ujistili ho, že nemají nic proti tomu, když to dá do novin. Načeš bratr Hruška pronesl: „Tak mi podejte nějaké noviny!“

*

Za války byla ECM v podezření, že jako „americká“ církev je na straně nepřátelských mocností. To bylo ještě podtrženo skutečností, že vedoucí superintendent dr. J.P.Barták byl americkým státním občanem. Po vstupu Spojených států do války byl v prosinci 1941 internován. Na Výroční konferenci prožil zvláštní zkušenost:

„Poslední Výroční konference, v níž mi bylo dopřáno, abych na ní bral podíl, sešla se v roce 1941 pod tlakem války za velmi zvláštních okolností. Musila být zorganizována na podkladě opatření našeho církevního řádu pro případ, že by biskup nebyl přítomen. Delegáti odhlasovali, abych předsedal, a když přišla chvíle, ve které jsem měl číst svou zprávu, bratr Vančura, podobně jako Agabus v případě Pavlově, měl tušení, jež jiní s ním sdíleli, že stojím v bezprostředním nebezpečí zatčení gestapem. Proto se naše konference přeměnila v modlitební schůzi, v níž vroucí modlitby byly vznášeny k trůnu milosti Boží za mne, podobně jako čteme ve Skutcích sv. apoštolů 20,36–38.“

Tato konference zasedala ve dnech 11. až 14. září 1941, pár týdnů předtím, než ho Němci zatkli a poslali do internačního tábora.

*

Václav Hlaváček byl modlitebníkem a mužem výrazného evangelizačního zaměření, který očekával probuzení. Svěřené sbory vedl k jasnému rozhodnutí pro Krista. Pilně navštěvoval členy církve a často rozesílal pozvánky na různé sborové akce.

Za války sloužil na sboru v Praze-Strašnicích. V seznamu sborových adres bylo také jméno Luboše Louckého, který však do kaple necho-

díl. Kazatel Hlaváček mu neúnavně znovu a znovu posílal pozvánky a modlil se za příjemce. Jednoho dne to patnáctiletému Lubošovi nedalo a šel se podívat na muže, který ho tak vytrvale zval. A stalo se, že byl osloven evangeliem a uvěřil.

Luboš pak požeňnaně sloužil jako evangelista mezi mladými lidmi a až do konce života byl horlivým svědkem Pána Ježíše, kterého oslavoval slovem a vlastními písněmi.

*

Kazatel Jan Matěna byl mnoho let konferenčním evangelistou. Měl mimořádné obdarování oslovit lidi a posloužit jim k obrácení. Mnozí ještě léta po jeho smrti vzpomínali na jeho požeňnanou službu.

Jako evangelista byl často na cestách a kázal, hrál na kytaru a zpíval v mnohých sborech v českých zemích i na Slovensku. Na Slovensku vždy mluvil česky. Byl přesvědčen, že slovenština je jen otázkou nějaké té hlásky a nějakého háčku a čárky nad písmeny.

V té době se v Bratislavě kupovaly tramvajové lístky u průvodčích ve voze. Kazatel Matěna chtěl přestupní lístek a sebevědomě hlásil, že chce „lístok pres“. Průvodčí na něj divně hleděla, co že si to přeje. Po chvíli dohadování pochopila, že chce lístek „cez“. Od té doby pak už netvrdil, že slovenština je jako čeština až na nějaký ten háček a nějakou tu čárku.

*

Po smrti Jana Kotouče byl na Výroční konferenci v roce 1962 zvolen do čela církve Václav Huňatý. Při závěrečném shromáždění kázal na text: „Dílo velké konám, protože nemohu odjít“ (*Neh 6,3*). Je to mocný text, ale mnohým vadila vzhledem k novému představiteli druhá polovina. Když kazatel V.A.Žák, sekretář konference, napsal zprávu do tehdejšího Metodisty, zakončil ji příhodnými slovy: „Rozešli jsme se konat to naše *malé dílo* ve svých sborech...“

*

Výraznou postavou československého metodismu byl kazatel Joachim M. Erlebach. Jako přítel Václava Huňatého měl také promluvit při instalaci nového superintendenta. Na instalaci v Ječné bylo mnoho hostů a proto byly proslovy omezeny na pět minut. Bylo dohodnuto, že

řečníci budou na tento limit upozorněni tichou hudbou na varhany, která pak přejde do forte, případně do fortissima.

Kazatel Erlebach, který byl v té době kazatelem v Praze-Strašnicích, nebyl při svém proslovu k zastavení. Byl dán pokyn varhaníkovi, aby začal hrát. Bratr Erlebach trochu nedoslýchal a tak musely varhany přidat, aby slyšel. Nevzdal se však a přidal na hlas. Varhany opět přidaly, bratr Erlebach také přidal. Když pak už mu hlas nestačil, zvolal jako tonoucí silným hlasem do sálu: „Dopovím vám to příští neděli. Přijďte do Betlémské kaple ve Strašnicích!“

To bylo poslední, co ještě bylo slyšet. Pak varhany ovládly prostor. Kolik lidí v neděli přišlo do Strašnic, není známo.

*

Kazatel Erlebach měl ve zvyku zavírat oči, když mluvil. Jednou si pozval Václava Hájka jako hostujícího kazatele do Karlových Varů, kde sloužil. Když šli po rušné ulici, bratr Erlebach obširně něco vykládal a přitom měl zavřené oči. Tu kazatele Hájka cosi upoutalo ve výkladní skříni jednoho obchodu, a tak se na chvíli zastavil. To kazatel Erlebach nepostřehl, pokračoval na rušné ulici v chůzi a přitom nahlas mluvil. Když pak otevřel oči a zjistil, že se po něm lidé udiveně obracejí, ušel značný kus cesty.

Mluvení se zavřenýma očima se mu nevyplatilo v Praze, kam byl roku 1956 přeložen. Měl pohřeb ve strašnickém krematoriu, kde na celý obřad bylo vyhrazeno dvacet minut. Když do té doby neskončil své kázání, zřízení rakev prostě odvezli. Bratr Erlebach měl zavřené oči, a proto neviděl, co se stalo. Když je otevřel, byla rakev je pryč. A tak byl nucen skončit.

*

Za totality bylo velice těžké oslovit cizí lidi evangeliem. Komunistický režim chtěl omezit činnost církví na kostely a všechny projevy mimo kostel zakazoval. V té době se musely například předkládat všechny rozmnoženiny k předběžnému schválení, byť by to byly třeba jen sborové dopisy. A církev nesměla konat nic, co zavánělo nějakou kulturní činností. Tak například jeden tajemník změnil v jednom sborovém dopise výraz „vánoční slavnost“ na „bohoslužby pod stromečkem“. Církev směla konat pouze bohoslužby, nikoli slavnosti!

V prosinci 1956 zemřel v Litoměřicích kazatel Václav Hlaváček a J.

M.Erlebach jel v doprovodu mladšího kolegy z Prahy na pohřeb do Litoměřic. V kupé seděly tři starší ženy, které se bavily. Po nějaké době začal kazatel Erlebach svému kolegovi vykládat evangelium. Mluvil ze široka o hříšnosti člověka a o Boží spasitelné milosti.

Mladší kazatel se zpočátku divil, proč mu tak dopodrobna vykládá evangelium. A potom pochopil. Ženy se přestaly bavit a začaly naslouchat. Během cesty vlakem si vyslechly evangelium. Kazateli Erlebachovi nemohl nikdo vytýkat, že konal nedovolenou propagaci křesťanství na veřejnosti. On přece nemluvil s nimi, ale se svým kolegou!

*

Obsah

Slovo úvodem.....	3
Na epworthské faře.....	4
John Wesley, kazatel a pastýř.....	8
Nástroj Boží moci.....	16
A jaký byl?.....	28
Charles, bratr a spolubojovník.....	36
Kazatelé a sbory.....	41
V Novém světě.....	58
Evangelium se šíří na západ.....	67
Do jednadvacátého století.....	79
A v Československu.....	87

